

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

20^e JAARGANG

WOENSDAG 11 DECEMBER 1935

No. 1041

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Redactie-adres: Pieter de Hoohweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch Kwartaalbericht f 1.—. Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties. Nummer Crisispolitiek 60 cents.

INHOUD.

	Blz.
DE VASTE LIJN IN DE HUIDIGE REGEERINGSPOLITIEK door Mr. D. J. Hulshoff Pol.	1078
Handelspolitiek door G. Brouwers	1080
Instellingen en commissies tot uitvoering van de handelspolitieke maatregelen	1083
De scheepvaartpolitiek tijdens de crisis door C. J. P. Zaalberg	1085
De B.E.N.A.S.	1086
Evenredige vrachtverdeling in de binnenvaart	1086
De clearingpolitiek door Prof. Dr. G. W. J. Bruins	1087
Nederlandsch Clearinginstituut	1089
Organisatie van het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart	1092
Landbouwpolitiek in Nederland	1094
Vormen van steunverleening aan en productieregeling van den landbouw	1096
De landbouw-crisismaatregelen	1097
Maatregelen van socialen aard door Meyer de Vries ..	1104
ONTVANGEN BOEKEN	1108

TER INLEIDING.

De in den loop der achter ons liggende depressiejaren door de Regeering successievelijk getroffen maatregelen tot bescherming van landbouw, industrie en scheepvaart hebben langzamerhand een dusdanigen omvang gekregen, dat het voor den outsider — en ten deele ook voor den insider — verre van eenvoudig is geworden zich, zelfs voorzoover het de algemeene lijnen aangaat, snel te oriënteren omtrent strekking en werking van de onderscheidene deelen der crisiswetgeving. De Redactie van Economisch-Statistische Berichten heeft het dan ook opportuun geacht een bijzondere uitgave aan deze wetgeving te wijden, teneinde den lezer het verkrijgen van een globaal inzicht in het geheel der crisismaatregelen te vergemakkelijken.

Bij die beschouwingen, waarvoor dit van beteekenis is, is voorts een uiteenzetting gegeven betreffende de werkwijze der verschillende crisisinstellingen.

De meening, die in de ondertekende artikelen geuit wordt, komt uiteraard geheel voor verantwoording van de schrijvers.

BERICHT.

Om ten volle rekening te kunnen houden met de hoge eischen, welke in een tijd als deze worden gesteld aan vroegtijdige en regelmatige beschouwingen over de internationale conjunctuur, hebben wij besloten onze conjunctuuroverzichten niet meer driemaandelijks, doch *maandelijks* te laten verschijnen, met dien verstande, dat om de drie maanden een omvangrijker nummer dan het gewone maandbericht het karakter van de tot heden uitgegeven kwartaalberichten zal behouden. De totale omvang van de conjunctuurberichten zal door deze wijziging vrij aanzienlijk worden uitgebreid. Het zal hierdoor mogelijk zijn meer aandacht aan allerlei andere conjunctuurverschijnselen te schenken.

De abonnementsprijs van het weekblad Economisch-Statistische Berichten zal, bij gelijken omvang en gelijk karakter als tot heden, gesteld worden op f 16,— per jaar. De prijs van een afzonderlijk abonnement op het nieuwe Economisch-Statistisch Maandbericht zal f 5,— per jaar bedragen. De abonnementsprijs van *beide organen samen* is gesteld op f 20,— per jaar. De *abonné's* ontvangen dus in het vervolg voor f 20,— beide tijdschriften, tenzij zij vóór 31 December 1935 den wensch kenbaar maken, alleen het weekblad voor f 16,— of alleen het maandbericht voor f 5,— te willen ontvangen.

Donateurs en *Leden* van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen zoowel het weekblad als het maandbericht gratis.

Deze wijziging, die eenerzijds een prijsverlaging beteekent, anderzijds de mogelijkheid biedt om voor den ouden prijs naast het weekblad een maandbericht in plaats van een kwartaalbericht te ontvangen, vloeit voort uit ons streven, ons zoowel financieel als redactioneel aan de gewijzigde tijdsomstandigheden aan te passen.

DE VASTE LIJN IN DE HUIDIGE REGEERINGSPOLITIEK.

Er is aan het Kabinet-Colijn meermalen verweten, dat het in zijn economische politiek allerminst consequent is. Dit verwijt, waarvan de juistheid door de Regeering zelf ten deele is toegegeven, bevat wel een kern van waarheid, doch is niettemin grotendeels overdreven. Er is wel degelijk een algemeen beginsel in het geheele Regeeringsbeleid aanwezig.

Het beginsel, waarop de Regeeringspolitiek is opgebouwd, is dat van het gezonde, degelijke, ouderwetse conservatisme, dat een herstel van den normalen toestand zooveel mogelijk wil overlaten aan de werking der vrije economische krachten en slechts daar wenscht in te grijpen, waar zulks onvermijdelijk is; alleen ten aanzien van de huishoudingen van staat, provinciën, gemeenten, enz. sluit bedoeld principe een actieve bemoeienis in.

Wij zullen thans dit beginsel toetsen aan de verschillende onderdeelen der Regeeringspolitiek en ons daarbij tot de hoofdzaken bepalen.

De valutapolitiek is gegrond op de overtuiging, dat de gouden standaard onverzwakt moet worden gehandhaafd. De Regeering volgt hiermede ongetwijfeld een sterk behoudende politiek, omdat zij daarmede te kennen geeft de moderne economische theorieën, die alle schouderophalend staan tegenover een zich vastklampen aan dien standaard, niet te willen toepassen. Met name verwerpt zij de theorie der „managed currency”, die door Prof. J. M. Keynes is geïnaugureerd, om vóór alles met behulp van banktechnische middelen de binnenlandsche prijsniveau's te stabiliseeren en de wisselkoersen te laten variëren al naar gelang zulks noodig mocht zijn om die stabilisatie door te voeren. De Regeering meent omgekeerd, dat juist de wisselkoersen gestabiliseerd moeten blijven en dat de binnenlandsche prijsniveau's zich daaraan maar moeten aanpassen.

De begrotingspolitiek. Bij de toepassing van een conservatieve crisisbestrijdingspolitiek staat, in nauw verband met de valutapolitiek, een saneering van de begrotingen van staat, provinciën, gemeenten, enz. op het eerste plan, omdat aan een verwaarloozing der openbare financiën zoowel om economische als om zuiver psychologische redenen het gevaar eener devaluatie verbonden is. De Regeering heeft zich hieraan gehouden en zooveel mogelijk het sluitend maken van de Rijksbegroting nagestreefd. Dat zij in deze taak ondanks sterke vermindering der uitgaven niet volledig is geslaagd, is hieraan te wijten, dat de Staten-Generaal haar daarbij in vele opzichten heeft tegenwerkt. Deze tegenwerking heeft mede tengevolge gehad, dat zij gedwongen is geweest in sterker mate haar toevlucht te nemen tot belastingverhoogingen dan anders het geval zou zijn geweest, teneinde 's Lands financiën zoo afdoende mogelijk te saneeren. Tot dusverre is zij in zoover in haar pogingen geslaagd, dat het vertrouwen in 's Rijks financiën nimmer geschokt is geworden.

De aanpassingspolitiek. Deze valt in twee onderdeelen te splitsen. Op het gebied der overheid behoort het fundament der aanpassing te zijn: zoo krachtig mogelijke bezuinigingen door de betrokken overheden. Op het gebied van het particuliere bedrijfsleven dient de Regeering zich echter wegens de beginselen der conservatieve crisisbestrijdingspolitiek van te actief ingrijpen te onthouden en alles zooveel mogelijk aan de werking der vrije krachten over te laten.

De aanpassingspolitiek op het gebied der overheid. Ten aanzien van de Rijksfinanciën heeft de Regeering een saneering tot stand trachten te brengen door o.m. trapsgewijze de salarissen van het Rijkspersoneel te verlagen of de premiebijdrage voor pensioen te verhoogen, waardoor de reële korting op 1 Januari 1936 omstreeks 15,5 pCt. zal bedragen. Verder zijn meermalen, o.a. krachtens de Bezuinigingswet, bezuinigingen toegepast. Ongetwijfeld moet worden toegegeven, dat deze maatregelen nog onvoldoende zijn,

doch de reden hiervan is gelegen in de omstandigheid, dat de Staten-Generaal ten opzichte van alle versoeringen, en speciaal de salarisverlagingen, zeer ongaarne meewerkt, ja dikwijls tegenwerkt. Van de onvoldoende verlaging der Rijksuitgaven kan men de Regeering derhalve moeilijk een verwijt maken.

Ten behoeve van de scheepvaart greep de Regeering krachtig in door verlaging van de loodsgelden.

Ten aanzien van de financiën van provinciën en gemeenten stelt de Regeering zich wegens de autonomie dezer gemeenschappen op het standpunt, dat zij zelve voor de saneering harer begrotingen hebben te zorgen. Slechts wanneer deze saneeringspogingen mislukken, grijpt de Regeering in en langs dezen omweg kan zij in voorkomende gevallen in de zaken van de provinciën, gemeenten, enz. invloed uitoefenen. Uitgaande van dit conservatieve standpunt heeft de Regeering nog onlangs uitdrukkelijk verklaard zich niet te willen bemoeien met de gemeentelijke haven- en kadegelden, die naar de meening van velen belangrijk te hoog zijn gebleven. Zeer logisch is het dan ook, dat de Regeering zich tot dusverre niet heeft ingelaten met de erfpachtcanons van sommige groote gemeenten, die tot dusverre zeer stroef zijn gebleven. Eerst in het wetsontwerp tot verlaging van sommige vaste lasten en van huren heeft zij zich daaraan gewaagd; in het kader van dat wetsontwerp was zulks dan ook wel onvermijdelijk, daar een inkomstendering van huiseigenaren door huurverlaging ten deele geneutraliseerd moest worden door een verlichting van lasten, w.o. verlaging van de erfpachts-canons.

Tot het gebied der Overheid behoort mede de meerdere aanbouw met overheidshulp van volkswoningen teneinde de verlaging van huren van verschillende arbeiderswoningen te bevorderen in het belang van de aanpassing. De Regeering heeft ten deze ingegrepen door het krachtens wetswijziging mogelijk te maken, dat in verschillende gemeenten niet langer te dure volkswoningen werden gebouwd en dat de aflossingen van verstrekte kapitalen voor woningen werden verlaagd (waardoor tevens tot huurverlaging zou kunnen worden overgegaan). Voorts verlaagde zij de rente van voorschotten voor den woningbouw van 5 à 6 tot 4 pCt. en verstrekte zij gelden voor den bouw van volkswoningen tegen lagen huurprijs. Het Regeeringsoptreden op dit gebied is voorzichtig en langzaam geweest, hetgeen te begrijpen valt, wanneer men bedenkt, dat zelfs van de goedkope volkswoningen, welke huren het meest stroef zijn gebleven, niettemin een groot aantal leeg staat, zoodat op den duur de zelfregenererende krachten in de maatschappij wel haar werk zullen doen.

De aanpassingspolitiek ten aanzien van het particulier bedrijfsleven. Een consequentie van de conservatieve crisisbestrijdingspolitiek is, dat de Regeering zich met de aanpassing in het particulier bedrijfsleven zoo min mogelijk inlaat: de eigen krachten bij dit bedrijfsleven moeten hiervoor zooveel mogelijk zorgen. Ten hoogste kan de Regeering ten deze maatregelen treffen, waardoor de werking van de vrije krachten beter tot haar recht komt; terwijl slechts in hoogst noodzakelijke gevallen rechtstreeks wordt ingegrepen.

Aldus heeft de Regeering zich tot dusverre geheel onthouden van een ingrijpen in de loonen bij de particuliere bedrijven.

Wat voorts de vaste lasten betreft, heeft zij al heel spoedig door de Pachtwet de mogelijkheid geopend om de pachten te verlagen; zonder dezen maatregel zouden de meeste pachters geruïneerd zijn. Verder heeft zij het bij de wet mogelijk gemaakt, dat de meerderheid van obligatiehouders of pandbriefhouders van een maatschappij kan instemmen met verkorting hunner rechten, zoodat het niet meer mogelijk is, dat een enkele obligatiehouder of pandbriefhouder de saneering van die maatschappij belet. Doch voor het overige heeft de Regeering zich aanvankelijk angstvallig van verdere maatregelen onthouden. Eerst in den loop van 1935 werd een maatregel ge-

troffen tot het tegengaan van onredelijke executies van landbouwhypotheken, terwijl in het thans nog aanhangig wetsontwerp inzake de vaste lasten een maximum gesteld wordt voor pandbriefrente, hypotheekrente, huren en erfpachtsaanons, zonder tot rechtstreeksche verlaging daarvan over te gaan.

De steunpolitiek. Deze is gebaseerd op het beginsel, dat daar, waar zulks onvermijdelijk is, steun wordt verleend, en dat overigens de particuliere belanghebbenden of lagere overheidslichamen zichzelf maar moeten helpen.

De steun ten aanzien van de particuliere belanghebbenden is, ten einde de overheidskassen zooveel mogelijk te ontlasten, ingesteld op het principe, dat de consumenten dien zelf moeten opbrengen; slechts waar financiële overheidshulp de eenige uitweg is, wordt deze met mate verleend. Het conservatieve beginsel eischt nu eenmaal zooveel mogelijk sluitende overheidsbegrotingen en met dezen eisch zijn financiële steunverleeningen van de overheid uit den aard der zaak moeilijk te rijmen.

Wat de mate der steunverleening betreft, moet al dadelijk worden toegegeven, dat een bepaald onderdeel daarvan, nl. de agrarische steunverleening, ongetwijfeld haar doel heeft voorbijgeschoten. Niemand zal de gerechtvaardigheid van den steun aan de agrarische bedrijven, die zooveel sterker door de crisis zijn getroffen dan de industriele, betwisten, doch dit neemt niet weg, dat deze steun te ver gaat, zooals blijkt uit het verloop van de kosten van levensonderhoud te Amsterdam en Den Haag. In deze steden stonden de kosten voor voedingsmiddelen in December 1934 op ongeveer 71 à 78 pCt. van die in December 1929; voor industriele producten waren zij veel lager, nl. voor kleding 59 à 65 pCt., schoeisel 50 à 62 pCt. en huisraad 53½ à 59½ pCt. in Amsterdam en 70 à 72 pCt. in Den Haag. Wanneer men bedenkt, dat de grondstoffen voor voedingsmiddelen meer zijn gedaald dan die der industriele, dat in de prijzen der voedingsmiddelen veel minder loonen, en dan nog in het algemeen meer gedaalde, zijn verwerkt dan in die der industriele artikelen, terwijl tenslotte de prijzen der industriele artikelen ook nog eenigszins worden opgehouden door contingenteringen, dan moet men wel tot de conclusie komen, dat met de agrarische steunpolitiek te ver is gegaan. Evenwel mag niet uit het oog worden verloren, dat niet de Regeering daaraan in de eerste plaats schuld heeft, maar de Staten-Generaal en de algemeene politieke sfeer van dezen tijd. Welke democratische Regeering, hoe conservatief van huis uit, kan zich daartegen met volledig succes verzetten?

Afgezien hiervan kan overigens naar onze meening worden gezegd, dat de Regeering zich met haar steunpolitiek aan de door haar eenmaal aanvaarde conservatieve beginselen heeft gehouden; dit moge uit de volgende opsomming blijken.

Geen financiële steun wordt verleend aan exporteerende industriele bedrijven.

Zulks geschiedt evenmin ten behoeve van de voor het binnenland werkende industriele bedrijven. Deze worden daarentegen geholpen door invoercontingentering. Bedoelde contingenteringen worden echter op conservatieve wijze toegepast. Zij hebben niet de strekking om die industrieën een verruimde binnenlandsche markt te creëren, doch alleen een overmatige invoer uit het buitenland met gedeprecieerde valuta tegen te gaan, met in aanmerking neming van de verminderde binnenlandsche koopkracht.

Bij de binnenscheepvaart heeft de Regeering sterk ingegrepen door toepassing van het stelsel der evenredige vrachtverdeling. Zij heeft dit echter gedaan wegens den deplorabelen toestand van deze scheepvaart, volgens sommige deskundigen zou voor de tegenwoordige constellatie ongeveer een derde van de thans bestaande tonnage voldoende zijn.

Het conservatieve karakter der Regeeringspolitiek komt voorts tot uiting in den aan de zeescheepvaart

verleenden steun. Tot dadelijke subsidieeringen is de Regeering niet overgegaan, omdat het begrootings-evenwicht daardoor in gevaar zou worden gebracht. Vandaar het stelsel van voorschotten. Aanvankelijk stond de Regeering op het standpunt, dat de voorschotten vroeger of later terug moesten worden betaald, doch nam zij in elk geval de houding aan van den lankmoedigen crediteur, die den debiteur niet executeert, doch in hoop op beter tijden een afwachende houding aanneemt. Sinds 1 Januari 1935 is echter een stelsel van kasvoorschotten ingesteld, waarbij is bepaald, dat na afloop van elk jaar, indien blijkt, dat de betrokken reederij geen winst (na aftrek van afschrijving volgens goed koopmansgebruik) heeft gemaakt, de in dat jaar verleende kasvoorschotten niet meer behoeven te worden terugbetaald.

Eenzelfde gedachte, maar voorloopig nog strenger toegepast, ligt ten grondslag aan de credieten, die het Moederland aan Nederlandsch-Indië verleent. Aan Indië worden tot dusverre nog maar voorschotten verleend zonder eenige toezegging omtrent kwijtschelding. Nederland blijft de lankmoedige crediteur.

Ook bij de steunverleening aan gemeenten ter bestrijding van de werkloosheidsuitgaven stelt de Regeering zich op conservatief standpunt. De uitkeeringen voor dit doel uit de Rijkskas zijn sterk ingekrompen en mede in verband met de noodzakelijkheid eener sluitende Rijksbegroting tot het hoogst noodzakelijke teruggebracht. Zij zijn echter hoog genoeg gesteld om de gemeenten de gelegenheid te geven, zich, met eenigen goeden wil, zelf te redden.

Maatregelen, die een schijnbare afwijking vormen van de conservatieve Regeeringsbeginselen. In de handelspolitiek volgt de huidige Regeering ten aanzien van het buitenland sinds geruimen tijd het beginsel der reciprociteit naast dat der meestbegünstiging, in stede van het door jarenlange toepassing gijkte Nederlandsche principe der uitsluitende meestbegünstiging. Zij is er echter eerst vrij laat (nl. in 1933) toe overgegaan en wel noodgedwongen, in verband met het starre protectionisme van het buitenland. Tot het laatst heeft zij nog gewacht, nl. tot den afloop van de in Juni 1933 te Londen gehouden Internationale Economische en Monetaire Conferentie; eerst na de mislukking daarvan ging zij tot de reciprociteitspolitiek over. Overigens is de Regeering met de toepassing van deze nieuwe politiek zeer voorzichtig en dus weer conservatief. Tarifstrijd of andere verwickelingen met het buitenland — gemakkelijk groeiende vruchten eener actieve handelspolitiek — heeft zij angstvallig vermeden.

Wat de clearingpolitiek betreft, zal iedereen wel willen toegeven, dat deze haar werd opgedrongen; een andere uitweg bestond nu eenmaal niet t.a.v. verschillende valuta-zwakke landen. Een inbreuk op conservatieve beginselen kan men hier dus niet in zien.

De instelling van het z.g. Werkfonds is meermalen aan de Regeering verweten als een sterke afwijking van haar conservatieve politiek. Wij voor ons beschouwen het Werkfonds echter veel eer als een in wezen niet zoo heel belangrijke, maar toch in politiek opzicht nuttige concessie aan de „feeling” van verschillende personen, dat de overheid iets moet doen voor een directe bestrijding der werkloosheid. De Regeering moet noodgedwongen met bepaalde stroomingen in de practische politiek rekening houden, al moge zij daarmede allerminst kunnen instemmen. Het bedrag van f 60 miljoen, waaruit het Fonds bestaat, is waarlijk niet zoo groot en zal niet zooveel grooter worden, want voor 1936 is slechts een aanvullende som van f 15 miljoen uitgetrokken. De Regeering vindt trouwens, dat zij met de instelling van dit Fonds al rijkelijk ver is gegaan, getuige de in dit verband door den Premier in de Tweede Kamer afgelegde verklaring, dat men met het herstellen van een toren of het aanleggen van een fietspad in een afgelegen streek niet bepaald de volkskracht verhoogt.

HANDELSPOLITIEK.

De Nederlandsche handelspolitiek, welke tot het jaar 1931 het beginsel van den vrijhandel huldigde, is in den loop der jaren daarna geleidelijk van karakter veranderd en wel in dezen zin, dat zij steeds meer haar passiviteit heeft verloren.

Weliswaar staat de Regeering, wat de tariefpolitiek betreft, in het algemeen — met enkele minder belangrijke uitzonderingen — nog op het standpunt van den vrijhandel, doch t.a.v. de contingentteering, in 1931 geïnaugureerd, is zij tot een politiek van activiteit tegenover het buitenland overgegaan. Hieronder zullen in het kort de maatregelen worden weergegeven, welke als resultaat van deze verandering in den loop der jaren het licht hebben gezien.

Crisisvoerwet.

De eerste maatregel, welke de Regeering trof, was van louter beschermenden aard. De passiviteit naar buiten bleef met de aanvaarding der meestbegunstiging als grondslag der contingentteering gehandhaafd.

De economische crisis n.l. had reeds spoedig geleid tot een toenemenden stroom van goederen naar de Nederlandsche markt, de eenige waarop de uitvoer van het buitenland nog vrijen toegang had. Na het verlaten van den gouden standaard door Engeland en de Scandinavische staten vreesde men echter een zoodanige toeneming van den invoer, dat daardoor het Nederlandsche bedrijfsleven in ernstige mate zou kunnen worden geschokt. Om dat te verhinderen werd bepaald (1ste lid van art. 2 der Crisisvoerwet 1931), dat „door Ons op voordracht van onzen Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid, nadat daarover een door Ons te benoemen Commissie zal zijn gehoord, (kan) worden bepaald, dat telkens gedurende een door Ons te bepalen tijdvak de invoer van bepaalde goederen uit ieder land zal zijn verboden, voor zoover de totale waarde, dan wel de totale hoeveelheid of het totale gewicht dier goederen uit dat land hooger zou zijn dan een bedrag, hetwelk tot het gemiddelde bedrag, waarvoor in het overeenkomstige tijdvak van tenminste twee voorafgaande jaren aan soortgelijke goederen uit dat land werd ingevoerd, in een door Ons te bepalen verhouding staat.”

Het handhaven van de meestbegunstiging bracht met zich mede, dat door de Regeering het stelsel van de proportionele contingenten werd aanvaard, d.w.z. elk land, dat in de basisperiode een bepaalde hoeveelheid of voor een bepaalde waarde aan goederen had ingevoerd, verkreeg voor den duur, dat de contingentteering van het betreffende product zou gelden, een daaraan overeenkomstig aandeel in die hoeveelheid of dat bedrag, waarvan de invoer zou zijn toegelaten.

Weliswaar zou ook een stelsel van algemeene contingenten zijn mogelijk geweest, op deze wijze, dat voor een bepaalde periode een bepaalde hoeveelheid had kunnen worden ingevoerd, waar ook vandaan, waarna voor de rest van die periode de invoer zou zijn stopgezet, zoodra het contingent vol zou zijn geweest. Doch dit systeem heeft groote bezwaren. In de eerste plaats kan het storend werken op de binnenlandsche markt, omdat het een plotseling toestroom en dan weer plotseling uitblijven van buitenlandsche goederen mogelijk maakt. Verder werkt het ook storend in dezen zin, dat het de verhouding, waarin normaliter verschillende qualiteiten uit verschillende landen worden ingevoerd, in de war kan sturen.

De verhouding tusschen den toegelaten invoer en die in de basisperiode moest nu zoo worden vastgesteld, dat eenerzijds weliswaar de nadeelige gevolgen, welke overmatige invoer van de te contingentteeren artikelen had, werden vermeden, doch dat anderzijds niet de belangen der consumenten werden geschaad door het teweegbrengen van prijsverhoogin-

gen. Waarbij dan natuurlijk tevens in het oog moest worden gehouden, dat te lage, dus verliesgevende prijzen, in dit verband geen maatstaf konden vormen, omdat het economisch leven er op den duur toch niet bij gebaat kon zijn, dat zijn productievermogen door prijsbederf werd ondermijnd. Een methode van contingentteering om prijsstijging der betreffende artikelen te voorkomen en dus te verhinderen, dat de contingentteeringspolitiek in strijd zou komen met de algemeene economische politiek, die immers op deflatie is gericht, was het contingentteeren naar de waarde, hetgeen in vele gevallen geschiedde, omdat voor contingentteering naar de hoeveelheid vaak geen grondmateriaal aanwezig was. Daardoor kweekte men de tendens zooveel mogelijk tegen lage prijzen in te voeren, zonder dat het doel der contingentteering, het tegengaan van overmatigen invoer, noodzakelijk verijdeld behoefde te worden. Men kon immers het percentage van den toegelaten invoer, waartrent den Minister volledige vrijheid bleef voorbehouden, naar behoefte vaststellen. Wel had ook deze contingentteering intusschen een gevaar. Het bevorderde het invoeren van goedkope kwaliteiten om zooveel mogelijk afzet te krijgen, waardoor soms ongewenschte storingen in de inrichting der productie hier te lande konden optreden. Dit neemt echter niet weg, dat contingentteering naar de waarde in beginsel minder verstarrend werkt, zoowel wat den prijs als den omvang der productie betreft.

Een probleem, dat verder nog om oplossing vroeg, was hoe de contingentteering van den invoer nu nader geregeld moest worden. Men kon dit of zelf doen of het aan het buitenland overlaten, m.a.w. onze Regeering kon de administratie der contingenten zelf ter hand nemen, of zij kon afspreken met de Regeeringen der verschillende landen, dat deze zich daarmede zouden belasten. De Regeering heeft zich echter van den aanvang af op het standpunt gesteld, dat zij dit zooveel mogelijk zelf moest doen. Slechts in een enkel geval is zij van dit principe afgeweken.

Op den duur bleken echter toch groote gebreken te kleven aan de eerste crisisvoerwet. Een van de belangrijkste tekortkomingen was wel deze, dat de vaststelling van den toegelaten invoer op basis van den invoer gedurende tenminste twee voorafgaande jaren tot een ernstige verstarring in de handelsverhouding dreigde te leiden. Men was daardoor aan den invoer uit de landen, die tijdens de basisperiode invoerden, gebonden en bovendien, hetgeen erger was, aan de verhouding, waarin deze invoeren in de basisperiode plaats vonden. Niet slechts, dat dit nadeelige gevolgen met zich bracht voor den importhandel, ook uit een oogpunt van algemeen belang was het zeer bedenkelijk, dat wij onze handelsbetrekkingen met landen, die ons exportfaciliteiten en nieuwe afzetgebieden konden bieden als compensatie voor verloren gegane, niet naar het met onze behoefte overeenkwam, konden stimuleeren. Dit was des te erger, omdat in den loop der jaren het systeem van contingentteering steeds meer toepassing had gevonden. Het bleek steeds meer noodzakelijk, dat men, om bepaalde invoercontingenten van het buitenland te krijgen, iets moest hebben aan te bieden. Had men dit niet, dan raakte men achterop. Deze ontwikkeling leidde onze Regeering ertoe het beginsel der meestbegunstiging te laten vallen en dat der reciprociteit bij de contingentteering in te voeren. De politiek van afweer en behoud maakte plaats voor de actieve handelspolitiek. Dienovereenkomstig werd een stelsel ingevoerd van dubbele contingenten, n.l. een proportioneel, dat elk land op de wijze als onder de oude wet werd toegewezen, het z.g. autonome contingent, en het z.g. verdragscontingent, dat nader bij verdrag zou worden vastgesteld.

De oorzaak van het feit, dat men het proportionele contingent niet heelemaal deed verdwijnen, was in het volgende gelegen. De mogelijkheid was niet ondenkbaar, dat men op een gegeven moment den in-

voer van een bepaald artikel uit een bepaald land zou moeten stopzetten, wanneer men daarmee nog geen verdrag had gesloten. Om nu de ernstige gevolgen, die hieruit voor den importhandel voortspruiten, te ontgaan, behield men het proportionele contingent.

Alleen moest dit natuurlijk veel lager zijn dan onder de oude wet. Het spreekt vanzelf, dat het veel beleid eischt dit proportionele contingent op de juiste hoogte vast te stellen. Eenerzijds moet men zorgen, dat de importhandel niet wordt geschaad en mag men het dus niet te laag vaststellen, anderzijds mag het ook weer niet te hoog zijn om de strategische positie bij onderhandelingen met het buitenland niet te verzwakken.

Een belangrijk punt was verder dit, dat de criteria, welke aan het begrip overmatigen invoer werden gesteld, werden verruimd. Niet slechts, dat men bij de interpretatie van dit begrip tevens rekening hield met den invoer in een voorafgaande periode, toen de gevolgen van versturende import-belemmeringen en van valutadepreciatie in het buitenland nog niet bestonden, ook de daling van de binnenlandsche koopkracht zou bij deze interpretatie een rol spelen en eveneens de exportverliezen van de Ned. industrie.

Een verdere belangrijke wijziging, welke de oude wet onderging, hing samen met de bepaling in het gewijzigde tweede artikel der wet, welke inhoudt, dat voor den invoer op grond der bij verdrag nader vast te stellen contingenten door den Minister voorwaarden kunnen worden gesteld ter bevordering van normale marktverhoudingen binnenslands. De bedoeling dezer bepaling is om abnormale concurrentie bij eenigszins ruim gestelde contingenten te beperken en zij slaat dan ook in het bijzonder op gevallen van zich plotseling voordoende valuta-concurrentie of dumping. De Regeering kan bijv. in een dergelijk geval de importeurs verplichten een deel hunner aankopen bij de Nederlandsche industrie te doen. Zij heeft echter niet het recht om op grond dezer bepaling ordening in den een of anderen zin gebiedend voor te schrijven in een bepaalden tak van bedrijf, ten behoeve waarvan contingentteering in het leven wordt geroepen. Dit neemt intusschen niet weg, dat de Regeering ten deze drang in een bepaalde richting kan uitoefenen, wanneer de industrie de gevraagde contingentteering hard noodig heeft.

Tenslotte bestaat natuurlijk ook de mogelijkheid financiële voorwaarden te stellen voor den invoer van bepaalde goederen. De Regeering heeft echter direct haar voornemen kenbaar gemaakt deze mogelijkheid niet te zullen benutten. Dit zou er tenslotte op neerkomen, dat speciale invoerrechten zouden worden geheven bij invoer uit bepaalde landen. En in verband met de meestbegunstigingsclausule zou een dergelijke toepassing der bepaling vele moeilijkheden met zich slepen.

Tenslotte is bij de nieuwe wet, in tegenstelling tot de oude, ook in beginsel het veredelingsverkeer onder de contingentteering gebracht. Dit was noodig, omdat zich gevallen voordeden, waarbij buitenlandsche goederen in onbewerkte vorm, die niet gecontingenteerd waren, aan een stroomaan hier te lande werden verkocht, die ze dan weer, na een geringe bewerking, ter veredeling naar zijn buitenlandsche fabriek verkocht, welke ze vervolgens weer vrij in ons land kon invoeren. In het bijzonder op het gebied van de wolindustrie deed zich deze moeilijkheid in den vorm van crisisgrensbedrijfjes voor. Teneinde dergelijke ontduikingen der wet tegen te gaan, werd de vrijstelling van deze groep van goederen facultatief gemaakt.

Niet slechts tegenover het buitenland echter heeft de nieuwe wet belangrijke wijzigingen in de contingentteeringpolitiek in het leven geroepen. Ook naar binnen was dit het geval. Het oude systeem, waarbij de invoer van gecontingenteerde goederen werd voorbehouden aan die importeurs, welke de betreffende goederen ook in de basisperioden invoerden, werkte uitermate verstarrend. Het werkte niet slechts rem-

mend op verschuivingen tusschen de bestaande importeurs van gecontingenteerde goederen, het belette ook de opkomst van nieuwe zaken in de betreffende branches. Er moest dus een regeling worden getroffen om, met behoud van den regel, dat zij, die in de basisjaren bepaalde goederen invoerden, bij contingentteering een dienovereenkomstig aandeel in het totale contingent van een bepaald land zouden ontvangen, er voor te zorgen, dat de groeikracht van den handel niet verstikt werd. Men heeft deze regeling gevonden in het stelsel der bijzondere toewijzingen. De importeurs, die in de basisjaren importeerden, krijgen hun aandeel in het autonome contingent, dat direct voor de geheele contingentteeringsperiode wordt verstrekt, en hun aandeel in het bij verdrag overeengekomen extra-contingent, dat in het algemeen per kwartaal wordt verstrekt, doch van het totale contingent wordt een bepaald percentage, van geval tot geval vast te stellen, in reserve gehouden voor bijzondere toewijzingen. Dit percentage kan gegeven worden aan nieuwe firma's, die geen recht hebben op een normaal aandeel en aan zaken, die behoefte hebben aan invoer boven het hun toegestane consent. Bovendien gaat dat gedeelte, hetwelk de importeurs met recht op consent van het hun toegewezen aandeel niet gebruiken, eveneens in den pot der bijzondere toewijzingen, zoodat deze hoeveelheden voor hetzelfde doel kunnen worden benut als het genoemde percentage.

Crisisuitvoerwet.

De Crisisuitvoerwet van 1931, die als een complement is te beschouwen van de Crisisinvoerwet, is steeds van minder betekenis geweest dan laatstgenoemde wet. Zij is oorspronkelijk ingesteld om de moeilijkheden op te heffen, die voor den exporthandel ontstonden door contingentteeringsmaatregelen in het buitenland getroffen. Aan die eerste contingentteeringsregelingen lag geen systeem ten grondslag. Invoer werd toegelaten tot het contingent vol was; verdere zendingen werden teruggezonden. Hier gold dus: wie 't eerst komt, 't eerst maalt. Dit was zeer hinderlijk voor den geregelde exporthandel. De Crisisuitvoerwet maakte het nu mogelijk den export te verdeelen over de geregelde exporteurs door middel van uitvoercertificaten op grond van hun geregelde invoer naar het betreffende land.

Zoals gezegd, bleef de wet echter van geringe betekenis, omdat spoedig de contingentteeringsregelingen werden aangevuld met uitvoeringsmaatregelen, waarbij volgens een bepaald systeem invoerconsenten werden verdeeld. Waar echter de buitenlandse Regeeringen deze administratie der contingenten niet zelf ter hand namen, doch ze aan ons overlieten, kon ook naderhand de Crisisuitvoerwet worden toegepast. De toewijzing der uitvoervergunningen werd mede opgedragen aan het Crisis in- en uitvoerbureau.

De clearing met Duitschland en nu ook die met verscheidene andere landen heeft echter een onverwachte uitbreiding aan deze werkzaamheden gegeven in verband waarmee dan ook een afzonderlijk Crisisuitvoerbureau is gesticht. Duitschland bijv. is niet in staat om volledig de goederen te betalen, welke wij op grond van het onlangs gesloten handelsverdrag in dit land zouden mogen invoeren. In verband daarmee zijn de betalingscontingenten geschapen. Met de Duitschers is overeengekomen, bepaalde hoeveelheden van met name genoemde goederen in te voeren, welke in ieder geval over de clearing kunnen worden betaald. Bepaalde percentages van die hoeveelheden zijn aan de individuele exporteurs toegewezen. Deze verdeling en het toezicht op de uitvoering is nu voornamelijk het werk van het Crisisuitvoerbureau geworden, waarbij intusschen voor zoover mogelijk de medewerking van de betreffende bedrijfsorganisatie is ingeroepen. Dit alles geschiedt wel niet op grond van de crisisuitvoerwet, doch het staat toch practisch op een lijn met de maatregelen op grond van deze wet getroffen.

Wet heffing invoerrechten op korten termijn.

Al is dus de contingentceering tot het hoofdbestand-deel der Nederlandsche handelspolitiek geworden, ook de tariefpolitiek heeft een wijziging, zij het een geringe, in de richting van bescherming ondergaan, toen de wet van 17 Mei 1934 tot instelling, afschaffing, verhooging of verlaging van invoerrecht op korten termijn werd uitgevaardigd. Deze wet houdt 2 artikelen in. Het eerste bevat de bepaling, dat in een aanhangig wetsvoorstel vervatte bepalingen tot instelling, afschaffing, verhooging of verlaging van invoerrechten geheel of gedeeltelijk voorloopig reeds met ingang van een nader aan te wijzen tijdstip kunnen worden toegepast, als ware het voorstel, wat de aldus in werking gestelde bepalingen betreft, reeds tot wet verheven. De bedoeling hiervan is om overmatige invoer voor de in werkingtreding der wet ten behoeve van de schatkist tegen te gaan.

Het 2de artikel echter is het belangrijkste. Dit luidt als volgt:

„Teneinde het te gronde gaan van Nederlandsche bedrijven door hun bestaan bedreigende buitenlandse maatregelen te voorkomen, of teneinde met het buitenland gemaakte tariefafspraken onmiddellijk van kracht te doen zijn, kan door ons worden bepaald, dat voor door ons aangewezen goederen gedurende een daarbij vastgesteld tijdvak van ten hoogste 1 jaar:

- a. een nieuw invoerrecht zal worden geheven,
- b. een bestaand invoerrecht zal worden afgeschaft, verhoogd of verlaagd.”

Volgens lid 4 moet dan verder na het inwerking-treden onmiddellijk een voorstel van wet tot goedkeuring aan de Tweede Kamer worden gezonden, terwijl het besluit bij intrekking van het voorstel of verwerping door de Staten-Generaal onverwijld wordt ingetrokken.

Tenslotte kan een dergelijk besluit niet worden getroffen, als niet eerst de Economische Raad er over is gehoord.

In dit artikel treffen twee gronden, welke aanleiding kunnen zijn tot het nemen van een besluit als hier bedoeld. Ten eerste de wensch met het buitenland getroffen tariefafspraken onmiddellijk van kracht te doen zijn en ten tweede de wensch het te gronde gaan van Nederlandsche bedrijven door hun bestaan bedreigende buitenlandsche maatregelen, te voorkomen. Het eerstgenoemde doel sluit niet in de Regeering de gelegenheid te verschaffen tot een actieve tariefpolitiek, bijv. door het instellen van vechttarieven. Dit zou trouwens met deze wet alleen reeds hierom onmogelijk zijn, omdat een vechttarief het vaststellen van verschillende tarieven voor verschillende landen zou veronderstellen. Een recht op grond van deze wet ingesteld, geldt echter in verband met de meestbegunstiging voor alle landen, uitgezonderd die, waarmede wij geen handelsverdrag hebben, waarin de meestbegunstigingsclausule is opgenomen, of heelemaal geen handelsverdrag. De bedoeling is dan ook in hoofdzaak slechts deze: wanneer wij van het buitenland bepaalde concessies op handelspolitiek gebied kunnen los krijgen in ruil voor bepaalde tariefsverlagingen, deze tariefsverlagingen onmiddellijk te kunnen doorvoeren, teneinde de concessies onmiddellijk te kunnen krijgen.

De clou van de wet is echter de tweede beweeggrond: het voorkomen van den ondergang van bedrijven door buitenlandsche maatregelen. De Regeering heeft zich dit middel doen verleen om de Nederlandsche industrie te kunnen helpen in gevallen, waarin de crisisinvoerwet tekort schiet. Het geval kan zich namelijk in dezen crisistijd voordoen, dat door een onverwachten buitenlandschen maatregel een Nederlandsche industrie plotseling haar afzetgebied zoodanig ziet beknot, of den prijs, waarvoor zij haar producten fabricceert, zoodanig ziet dalen, dat zij zonder Regeeringssteun te gronde zou moeten gaan. Het is mogelijk, dat de Crisisinvoerwet

dan geen baat kan brengen, omdat contingentceering bijv. afstuit op technische bezwaren, wegens gebrek aan voldoende gespecificeerde gegevens betreffende aard en hoeveelheid der ingevoerde goederen. Of ook: wanneer er geen sprake is van overmatigen invoer en toch hulp noodig kan zijn. Een jong bedrijf bijv. kan behoorlijk rendabel zijn, doch kan in zijn bestaan of uitbreiding door dumping van uit het buitenland worden getroffen.

De formulceering van de wet: „het te gronde gaan” dwingt hier intusschen tot het betrachten van matigheid, zoodat een veelvuldige toepassing der wet, hetgeen het door de achterdeur invoeren van een protectionistisch tarief zou kunnen beteekenen, niet te verwachten is. De geschiedenis sedert de totstandkoming der wet heeft dit dan ook wel bewezen.

Retorsiewet.

Een vierde handelspolitieke maatregel, de retorsiewet van 5 Aug. 1933, is van meer ingrijpenden aard dan de beide vorige.

Deze wet is in het leven geroepen, om den invoer van goederen te treffen uit landen, waarmede Nederland niet door een handelsverdrag het wederzijdsch economisch verkeer heeft geregeld en die Nederland ongunstiger dan andere landen behandelen, dan wel op een wijze, die in strijd is te achten met de levensbelangen des lands. De middelen daartoe zijn zoowel het verbieden van den invoer, in zijn geheel of boven een bepaalde totale waarde, hoeveelheid of gewicht, als wel de heffing van een bijzonder invoerrecht.

Reeds eerder werd het als een bezwaar gevoeld, dat ons land, wanneer noodig, niet krachtig kon optreden tegen landen, waarvan wij de meestbegunstiging niet hadden kunnen verkrijgen of waarmede heelemaal geen handelsbetrekkingen bestonden. Wij hadden tot dusver immers steeds de onvoorwaardelijke meestbegunstiging toegepast; al onze autonome regelingen gingen stilzwijgend of uitdrukkelijk van de meestbegunstiging uit. Onze vrijhandelspolitiek verschafte ons echter aan den anderen kant zooveel voordeelen, dat wij deze betrekkelijk kleine ongemakken maar op den koop toenamen. Tijdens de heerschende depressie waren echter de omstandigheden eenigszins anders geworden. Onder den druk daarvan ontstond er in de meeste staten een nieuwe oriënteering op economisch gebied, het protectionisme nam zienderoogen in betekenis toe, het groeide hier en daar zelfs uit tot een streven naar autarkie. Dit bracht met zich mee, dat vele staten hun handelspolitiek van alle banden zoo spoedig mogelijk wilden vrijwaren, teneinde op geheel nieuwe basis weer handelsovereenkomsten te kunnen aangaan. De toestand, dat Nederland bij andere landen werd achtergesteld, behoefde niet meer noodzakelijk tot de uitzonderingen te behooren, waar overal een drang was tot het opzeggen van handelsverdragen. Niet echter slechts, wanneer een verdragslooze toestand voortduurde, bracht dit gevaren voor ons land met zich mee, ook tijdens de onderhandelingen over nieuwe verdragen, die een meestbegunstigingsclausule zouden moeten inhouden, konden de andere landen ons door onze onvoorwaardelijke meestbegunstiging belangrijke schade toebrengen. De noodzaak kon zich verder voordoen, dat wij van onzen kant verdragen opzegden, wanneer onze belangen door de nieuwe economische politiek der staten te zeer geschaad dreigden te worden. Wanneer wij dan geen kracht achter die opzegging konden zetten door de bevoegdheid, in dat geval den invoer uit dat land op ernstige wijze te treffen, was onze export volkomen blootgesteld aan de willekeur van dergelijke staten. Dit kon geen protectionisme worden genoemd, aangezien bij retorsie maatregelen niet het oog was gericht op de gevolgen daarvan voor de binnenlandsche markt; slechts de bescherming van export- en scheepvaartbelangen zou daarbij voorzitten.

G. BROUWERS.

INSTELLINGEN EN COMMISSIES TOT UITVOERING VAN DE HANDELSPOLITIEKE MAATREGELEN.

Voor de uitvoering der contingentering is in het leven geroepen het Crisisin- en -uitvoerbureau, later, toen dit bureau ook een taak met betrekking tot de clearing kreeg, gesplitst in Crisisinvoerbureau en Crisisuitvoerbureau.

Het doel, de taak en de werkwijze dier instituten zullen hieronder kortelijk worden uiteengezet.

Crisisinvoerbureau.

Een Koninklijk Besluit, genomen op grond van de Crisisinvoerwet, de uitvoering waarvan aan het C.I.B. is opgedragen, kan o.m. bevatten:

1. Een verbod van invoer uit ieder land van een bepaald artikel of een groep van artikelen voor een zeker tijdvak (de zogenaamde contingenteringperiode), voor zoover deze meer bedraagt dan een zeker percentage van de hoeveelheid en/of de waarde, welke werd ingevoerd in een bepaald voorafgaand tijdvak,

2. de bevoegdheid van den Minister (van Handel, Nijverheid en Scheepvaart) om voor door hem aan te wijzen landen bijzondere contingenten vast te stellen (zogenaamde verdragscontingenten),

3. de bevoegdheid van den Minister om een lijst van goederen, welke niet onder het onder 1. genoemde verbod vallen, vast te stellen,

4. de bepaling, dat de invoer slechts mag plaats vinden op een door of vanwege den Minister af te geven vergunning,

5. de wijze waarop een dergelijke vergunning aangevraagd behoort te worden en den termijn van indiening daarvan (het model der aanvraag wordt door den Minister vastgesteld),

6. de bepaling, dat de aanvraag gestaafd moet kunnen worden door de noodige bewijsstukken,

7. de bepaling, dat, na deugdelijkbevinding der aanvraag, door of vanwege den Minister een toewijzing wordt verleend, op vertoon waarvan vanwege den Minister vergunningen worden verleend. Op de toewijzingen wordt het bedrag of de hoeveelheid der afgegeven vergunningen afgeschreven. (Het model wordt door den Minister vastgesteld),

8. het vaststellen van het te heffen bedrag ter bestrijding van de kosten (consentgeld),

9. de bevoegdheid van den Minister het stellen van een bankgarantie of andere zekerheid te vorderen als waarborg, dat de bij de Crisisinvoerwet te stellen regelen, alsmede de voorwaarden waarop de invoer is toegestaan, naar het oordeel van den Minister behoorlijk worden nagekomen en de bevoegdheid deze bankgarantie of andere zekerheid ten behoeve van den Staat vervallen te verklaren, indien deze regelen en voorwaarden niet zijn nagekomen. (De modellen der hiervoor benodigde bescheiden worden door den Minister vastgesteld),

10. de bevoegdheid van den Minister om Bijzondere Vergunningen te verstrekken, indien zulks noodzakelijk blijkt.

Tenslotte de bevoegdheid van den Minister om nadere regelingen ter uitvoering van het desbetreffende besluit en den datum van inwerkingtreding vast te stellen.

Na de afkondiging van het Koninklijk Besluit in de Staatscourant worden bij nieuwe contingenteringen de aanvraagformulieren (voor belanghebbenden) verkrijgbaar gesteld bij de Kamers van Koophandel en Fabrieken. Bij verlenging van een bestaande contingentering zendt het C.I.B. deze formulieren rechtstreeks naar de haar bekende importeurs.

Op deze aanvraagformulieren vult de belanghebbende zijn invoeren gedurende de basisperiode in en hij verbindt zich tevens zich aan de voorschriften te zullen houden. Een algemeene leidraad, aangevuld door bepalingen op het aanvraagformulier, licht deze voorschriften nader toe. Het aanvraagformulier wordt vervolgens door den aanvrager bij de Kamer van

Koophandel en Fabrieken, waar zijn maatschappij is ingeschreven, ingeleverd. De Kamer zendt dit formulier door naar het C.I.B.

Na ontvangst van het aanvraagformulier berekent het C.I.B. aan de hand van den opgegeven invoer de gewone toewijzing voor den importeur, welke toewijzing aan de Kamer van Koophandel wordt toegezonden, onder mededeeling aan den aanvrager, dat hij bij deze Kamer, tegen betaling van consentgeld, vergunningen kan verkrijgen, tot het totale bedrag of de totale hoeveelheid op deze (zogenaamde gewone) toewijzing vermeld.

De grootte van het bedrag of de hoeveelheid is gebaseerd op een bepaald percentage van de door de aanvragers opgegeven invoeren gedurende de basisperiode. Deze percentages worden, evenals alle andere gegevens, welke van belang kunnen zijn, zooals verlengingen van contingenteringen, lijsten van uitzonderingen enz. onder andere gepubliceerd in de „Handelsberichten” (uitgegeven door het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart).

Als uit te keeren percentage wordt genomen dat, vastgesteld in het K. B., vermindert met een zeker percentage voor het verlenen van Bijzondere Toewijzingen¹⁾. Bijzondere Toewijzingen worden verleend:

I. voor jonge zaken of uitbreidingen, gedurende of na de basisjaren, doch vóór het begin eener contingentering, waardoor voorkomen wordt, dat firma's, welke een bepaald kapitaal in een nieuwe of uitgebreide zaak hadden geïnvesteerd voor den aanvang der desbetreffende contingentering, zonder rechten op toewijzingen zouden zijn.

II. In alle andere bijzondere gevallen.

De toewijzingen, en de daarop op te nemen vergunningen, uitsluitend gebaseerd op de bij K. B. vastgestelde percentages, hebben in den regel een geldigheidsduur, welke gelijk is aan de contingenteringperiode. De geldigheidsduur van toewijzingen en vergunningen op grond van verdragscontingenten houdt daarentegen verband met den duur der verdragen. Deze verdragsperiode wordt meestentijds verdeeld in termijnen, om daardoor een overzicht te kunnen krijgen van de uitputting der contingenten. Na afloop van zulk een termijn vervallen de in dien termijn afgegeven toewijzingen en vergunningen.

In het algemeen komen voor toewijzingen alleen in aanmerking zij, die in de basisperiode het betreffende gecontingenteerde artikel of de groep artikelen op eigen naam invoerden. Hieruit volgt, dat agenten van buitenlandsche huizen geen rechten op toewijzingen kunnen doen gelden, daar de facturen op naam luiden van dengene, die door bemiddeling van een agent de goederen invoerde.

Ter staving der opgegeven invoeren in de basisperiode dienen bewijsstukken te worden overgelegd. Bij hun aanvragen moeten de importeurs een lijst overleggen van de facturen, waarvan de bedragen of hoeveelheden der basisinvoeren zijn opgenomen. Deze lijst wordt aan de hand van de bewijsstukken gecontroleerd.

Toch bestaat de mogelijkheid, dat agenten op eigen naam een gewone toewijzing verkrijgen. Deze mogelijkheid wordt geopend door de instelling van zogenaamde afstandsverklaringen. Importeurs met rechten op grond van invoeren in de basisperiode kunnen deze rechten door tusschenkomst van het C.I.B. overdragen op een ander (daarbij mag geen vergoeding gegeven worden).

Veelal vindt dit plaats doordat tal van kleine importeurs, die hun import steeds door een bepaalden agent lieten verzorgen, dit ook thans door hem willen laten doen, waardoor hun de besommeringen van alles, wat aan contingentering vast zit, bespaard worden. Hiertoe wordt een z.g. afstandsverklaring

¹⁾ Tenzij met het land, waaruit de invoer in de basisperiode plaats vond, een zogenaamd verdragscontingent is overeengekomen. In de meeste gevallen kan dan een hogere toewijzing worden verleend.

opgemaakt, onderteevend zoowel door den werkelijken importeur als den agent. Beiden staan voor de juistheid der opgaven in. De agent stelt echter alleen de zekerheid tot juiste nakoming der voorschriften.

Op grond dezer afstandsverklaringen verkrijgt de agent een op zijn naam staande agenten-toewijzing, waarop ook goederen kunnen worden ingevoerd, gefactureerd aan anderen, in tegenstelling met de overige vergunningen, waarop alleen goederen kunnen worden ingevoerd, welke zijn gefactureerd aan dengene, op wiens naam de vergunning is gesteld.

Tenslotte bestaat de mogelijkheid om ten behoeve van anderen incidenteel afstand te doen van een verkregen vergunning, afgegeven op een gewone toewijzing, mits geen vergoeding wordt ontvangen.

De mogelijkheid bestaat verder, dat importeurs hun gewone toewijzingen en daarop afgegeven vergunningen met elkaar ruilen via het C.I.B. Dit bevordert de uitputting der contingenten, daar anders een dergelijke toewijzing of vergunning ongebruikt zou blijven.

Crisisuitvoerbureau.

Aan het Crisisuitvoerbureau is opgedragen de algemeen-economische en statistische voorbereiding ter vaststelling van de betalingsmogelijkheid van landen, waarmede Nederland clearing-verdragen heeft gesloten. Daarnaast kreeg het Bureau tot taak, te zorgen voor de centralisatie van het beheer, de controle en de administratie van de betalingscontingenten, die uit het brengen van den uitvoer binnen de betalingsmogelijkheid resulteren.

De vaststelling van de betalingsmogelijkheid geschiedt door op periodieke tijdstippen de uit den invoer van goederen en aan Nederland en zijn Koloniën bewezen dienstprestaties ter beschikking komende betalingsmiddelen te prognostiseeren.

Het systeem van de previsionering of budgetteering wordt ten behoeve van de begroting der voor den uitvoer ter beschikking komende middelen toegepast. Deze methode biedt het voordeel van de mogelijkheid eener periodieke herziening der geprevisioneerde schattingen op grond van de werkelijke invoeren en van de gedane stortingen bij het Ned. Clear. Inst.

Bij de berekening van het algemeen betalingscontingent voor den uitvoer wordt verder rekening gehouden met de seizoens-invloeden, zoowel bij den invoer als bij den uitvoer.

De bepaling van het algemeen betalingscontingent houdt mede in: de algemeene verdeling ervan tusschen het Moederland en zijn Koloniën en daarbinnen tusschen de verschillende uitvoerproducten.

De Regeering laat zich bij de algemeene verdeling tusschen het Moederland en de Koloniën leiden door de bestaande exportverhoudingen van beide gebiedsdeelen. Voor de verdeling tusschen de verschillende goederen onderling wordt eveneens uitgegaan van de bestaande verhoudingen, waarbij evenwel algemeene economische en handelspolitieke overwegingen in aanmerking worden genomen.

Naast de algemeene verdeling is noodzakelijk een sub-repartitie tusschen de individueele exporteurs, hetzij producent of handelaar. Bestaande verhoudingen worden bij deze verdeling gerespecteerd, zoo mogelijk onder inachtneming van eventuele correcties ter voorkoming van verstarring.

Met het oog op de uiteenlopende productie- en verkeerstechniek der diverse branches van het bedrijfsleven en den historischen groei van de reeds ten tijde van de oprichting van het Crisisuitvoerbureau bestaande uitvoerregelingen, werd bij de uitvoering van de door dit Bureau te nemen maatregelen decentralisatie toegepast. Binnen het kader van een gecoördineerd plan werd aan reeds met uitvoerregeling belaste organen of aan daartoe uit het bedrijfsleven te creëren organen de eigenlijke uitvoering van de exportregeling zooveel mogelijk gedelegeerd.

De wijze van sub-repartitie onder de individueele exporteurs wordt vastgesteld na overleg met belanghebbenden. Al naar gelang van de behoeften van den

handel wordt bij de sub-repartitie ofwel het individueele quote-systeem op grond van basisjaren, ofwel het stelsel van afroep, gebaseerd op het beginsel van „wie het eerst komt, die het eerst maalt”, hetzij een combinatie van de twee, gevolgd.

Bovendien wordt bij de verdeling een bepaald percentage van het betalingscontingent in reserve gehouden, teneinde zooveel mogelijk aan het dynamische element in den export tegemoet te kunnen komen en onnoodige hardheid bij de verdeling te vermijden.

Het resultaat van de sub-repartitie wordt aan belanghebbenden in den vorm van een individueele toewijzing medegedeeld. Deze toewijzingen geven in principe het maximum bedrag aan, waartoe de exporteur over de clearing vereffening kan verkrijgen.

De administratie der uitputting van de toegewezen betalingscontingenten geschiedt door middel van de afgifte van vereffeningscertificaten, welke, op een daartoe gratis bij de Kamers van Koophandel beschikbaar gesteld aanvraagformulier, kunnen worden aangevraagd bij het Crisisuitvoerbureau of den gedelegeerde voor het betreffende product.

Voor de vereffening van de vorderingen uit hoofde van goederen uitvoer moet de aanvraag voor het verkrijgen van een vereffeningscertificaat als regel geschieden voordat de exporteur tot uitvoer overgaat.

Het vereffeningscertificaat levert aan het Nederlandsch Clearing Instituut het bewijs, dat aan de, door het Crisis Uitvoer Bureau te controleeren, vereischten, o.a. betreffende de Nederlandsche nationaliteit der goederen, den datum van invoer, den vervaldatum der vordering, enz., is voldaan. Tevens blijkt uit het certificaat, dat de exporteur over het benodigde betalingscontingent beschikt en dat de uitvoer der goederen metterdaad heeft plaats gehad. Het vereffeningscertificaat dient verder om aan den houder binnen het kader der betalingsmogelijkheid zekerheid van vereffening over de clearing bij gebleken transfermogelijkheid te waarborgen.

Uiteraard zijn er nog meer vereischten voor vereffening over de clearing, o.a. storting in het andere land, adviseering van deze storting, enz. Zonder certificaat kan terzake van goederenleveranties geen vereffening over de clearing plaats hebben.

In gevallen van clearing-compensaties, verrekening over „Ausländer-Sonderkonti für Inlandzahlungen”, transacties over het „Spezial Verrechnungskonto”, worden door het Crisisuitvoerbureau, ten bewijze van de nationaliteit der goederen en het feit van den uitvoer, controlecertificaten afgegeven.

De boven geschetste werkzaamheden hebben in hoofdzaak betrekking op de betalingscontingentenregeling met Duitschland. Ten aanzien van den uitvoer naar Bulgarije, Roemenië en Turkije heeft het Crisisuitvoerbureau een soortgelijke taak.

Ten aanzien van den uitvoer naar Italië worden uitvoer-registratiebewijzen afgegeven, nadat de Nederlandsche nationaliteit en de invoer in Italië is bewezen. Het uitvoer-registratiebewijs dient het Nederlandsch Clearing Instituut als nader bewijs bij de vereffening. Aan het uitvoer-registratiebewijs op zichzelf kan evenwel geen recht tot vereffening via de clearing worden ontleend.

Voor de contingenteringsmaatregelen van het buitenland wordt door het Crisisuitvoerbureau de administratie, als voorgeschreven door de Crisisuitvoerwet, verricht over de vastgestelde hoeveelhedencontingenten. Het recht tot den uitvoer binnen de hoeveelheden grenzen wordt aangetoond door een daartoe strekkend certificaat.

Commissies.

Behalve het Crisisinvoerbureau en het Crisisuitvoerbureau zijn nog verschillende Commissies bij de contingentteering ingeschakeld.

Als zoodanig moge in de eerste plaats hier worden vermeld de Commissie van advies ex art. 2 Crisisinvoerwet. Deze heeft tot taak het uitbrengen van adviezen aan den Minister van Handel, Nijverheid en

Scheepvaart betreffende eventueel nieuw te contingenteeren artikelen en betreffende de wenschelijkheid van verlenging van reeds ingestelde contingentieeringsmaatregelen.

Indien de Minister na gehouden voorloopig onderzoek bij Zijn Departement van oordeel is, dat de contingentieeringsaanvraag nadere overweging verdient, stelt hij deze aanvraag ter fine van advies in handen der Commissie. Deze hoort daarna of alle belanghebbende groepen of alleen de producenten. Het laatste, indien van het hooren van die andere groepen ongewenschte gevolgen, in het bijzonder in den vorm van geforceerden invoer, moeten worden gevreesd. Wordt in het laatste geval tot contingentieering overgegaan, dan geschiedt dit meestal voor korten tijd, min of meer als proefcontingenteering; bij het kort daarna te houden onderzoek over de wenschelijkheid om deze eerste contingentieering te verlengen, laat de Commissie zich dan wederom door alle belanghebbende groepen voorlichten, gelijk dit bij alle verlengingsadviezen gebruikelijk is.

De Commissie heeft als regel te adviseeren over:

1. de vraag of gecontingenteerd moet worden, resp. de contingentieering moet worden voortgezet;
2. den duur van de contingentieering;
3. de te kiezen basisperiode;
4. het proportionele percentage, dat aan alle landen wordt toegekend;
5. den in totaal toelaatbaren invoer;
6. welke artikelen in en welke buiten den contingentieeringsmaatregel behooren te vallen.

Voorts zijn in het afgelopen jaar nog de volgende Commissies van bijstand voor de uitvoering der contingentieering door den Minister van Handel, Nijverheid en Scheepvaart ingesteld:

a. Commissie van Bijstand voor de Contingenteering van steenkolen, welke tot doel heeft het behandelen van vraagstukken, samenhangende met de uitvoering van de invoerbepijking van onderscheidene kolensoorten, inzonderheid met betrekking tot de prijzen der kolen.

b. Commissie van Bijstand voor de Contingenteering van kunstzijden garens, welke ten doel heeft het behandelen van vraagstukken samenhangende met de uitvoering van de invoerbepijking van kunstzijden garens, inzonderheid met betrekking tot de vast te stellen normen voor verkoopprijzen en leveringsvoorwaarden.

c. Commissie van Bijstand voor de Contingenteering van wollen stoffen, welke den Minister van advies dient omtrent eventueel vereischte veranderingen in de hoogte der wollen stoffencontingenten. Zij spreekt zich ook uit over de importbehoefte der diverse branches in verband met de door de verschillende groepen benodigde stoffen en de collectie, welke door de Ned. industrie wordt gebracht.

d. Commissie van Advies inzake het vervallen verklaren van garanties (Crisisinvoerwet), waarvan het doel als volgt kan worden omschreven:

De handelaar, die een consent ontvangt voor den import van een gecontingenteerd artikel, heeft een zekerheid te stellen voor de behoorlijke nakoming van de ingevolge de Crisisinvoerwet gestelde regelen, alsmede van de voorwaarden, waarop hem invoer is toegestaan, zulks ter beoordeeling van den Minister. Alvorens de Minister evenwel overgaat tot het vervallen verklaren van zulk een garantie, wint hij het advies in der bovengenoemde Commissie.

e. Commissie van Advies inzake het vervallen verklaren van bankgaranties en andere zekerheden, gesteld in verband met de uitvoering der Crisisuitvoerwet, welke het geven van advies beoogt in alle gevallen, waarin een met de regeling van den uitvoer van bepaalde goederen belaste instantie terzake van een door een exporteur gepleegde overtreding van de voorwaarden, waarop de uitvoer hem is toegestaan, tegen dien exporteur strafmaatregelen wenscht te zien toegepast.

DE SCHEEPVAARTPOLITIEK TIJDENS DE CRISIS.

De in 1929 ingezette inkrimping van het internationaal ruilverkeer maakte plotseling een groot deel van de transportmiddelen ter zee overbodig. Dit overaanbod leidde wel tot vrachtprijzverlagingen, die alle kans op winst wegnamen, doch in dit bedrijf is de totale vraag afhankelijk van omstandigheden, die zich door de prijs zeer weinig laten beïnvloeden.

Grote verliezen waren hiervan onvermijdelijk het gevolg, zodat vrij spoedig bij vele rederijen de reserves uitgeput waren en de crediteuren meer vragend dan aanbiedend optraden.

Het gevaar, dat het eerste dreigde was, dat waardevolle rederijen door financiële uitputting tot stilstand en spoedige likwidatie zouden komen.

Het verzoek der Nederlandsche Reedersvereniging aan de Regeering om een subsidie ter tegemoetkoming in de aan het varen onvermijdelijk verbonden verliezen werd in 1932 nog niet ingewilligd. Wel werd toen de „Benas” opgericht met de uitsluitende taak om door middel van het verlenen van rentedragende voorschotten tegen onderpand te trachten „de positie van de Nederlandsche koopvaardijvloot in het internationaal zeescheepvaartverkeer te handhaven en te versterken” (zie art. 2 der Statuten), onder meer „door het bevorderen van een nauwere aaneensluiting en samensmelting der daarvoor in aanmerking komende rederijen, enz.”

Sedert eind 1932 zijn dientengevolge een aantal rederijen weer in een kapitaals- of kaspositie gebracht, die het voortbestaan kon rekken. Daartoe zijn balansen gereorganiseerd, accoorden met crediteuren getroffen en ter kasversterking en verliesvermindering schepen verkocht.

Het zou evenwel spoedig blijken, dat noch in de hoeveelheid lading, noch in de vrachtprijzen herstel in aantocht was. De voortgaande en blijvende daling der wisselkoersen in de voornaamste zeevarende landen, die de vracht- en passageprijzen beheersen, nam alle hoop weg op sluitende reisrekeningen, zelfs zonder met afschrijving en andere vaste lasten rekening te houden.

De valutadruk kwam het duidelijkst tot uitdrukking in het gageverschil, niettegenstaande op onze vloot het loonpeil belangrijk lager is dan in de industrie en de publieke dienst.

Ten einde dit verschil te helpen overbruggen, kwam midden 1933 de *gagedredietregeling* tot stand, volgens welke — nadat de zeelieden in een loonsverlaging in de C.A.O. hadden toegestemd — een rederij een 1 pCt.-crediet kan opnemen ter grootte van een zeker percentage van het loon, welk percentage in 1934 met gelijktijdige verdere loonsverlaging verhoogd is.

Van dit gagedrediet is terugbetaling alleen verplicht nadat in enig jaar een netto winst is gemaakt en wel één vierde gedeelte van die winst.

Door deze regeling werd het mogelijk reizen zonder kasverlies te ondernemen, die anders ter voorkoming van zodanig verlies achterwege hadden moeten blijven.

Toch was het in 1933 niet mogelijk, ook met behulp van het gagedrediet, voor een bevredigend aantal schepen emplooi te vinden. Toen tegen het najaar de seizoenreizen met hout teneinde liepen en geen andere vracht te vinden was, dreigde het gevaar, dat de kosten van het opliggen menige rederij in moeilijkheden zouden brengen. Om dit te helpen voorkomen, werd in het winterhalfjaar 1933—1934 het *opligcrediet* mogelijk gemaakt met gelijke voorwaarden van rente en terugbetaling als het gagedrediet.

* * *

Het jaar 1934 bracht geen verlichting. Dat het aantal opliggende schepen verminderde was groten-deels een gevolg van de inkrimping der vloot door sloop en vooral door verkoop naar het buitenland. Het varen bleef verliesgevend, hoofdzakelijk door de

invloed van het valutaverschil, daar de wereldvrachtenmarkt in Shillings rekent. Ook subsidies en vlagbevoorrechtting werkten in stijgende mate in ons nadeel.

De jaarverslagen der rederijen en de koersen van aandelen en obligaties geven daarvan de weerslag. Geen Nederlandse bedrijfsgroep van een betekenis als de koopvaardij geeft een dergelijk kapitaalverlies te zien en geeft zoveel gegronde vrees voor onherstelbare uitputting en inkrimping.

Het verzoek van de Nederlandsche Reedersvereniging om hulp à fonds perdu vond tegen 1935 ingang bij de Regering met het gevolg, dat voor 1935 en 1936 onderscheidenlijk *f* 8.200.000 en *f* 8.000.000 zijn beschikbaar gesteld op de Rijksbegroting voor het verlenen van renteloze voorschotten aan rederijen, met wat terugbetaling betreft alleen deze restrictie, dat na ieder jaar de schuld geroyeerd wordt indien geen winst is gemaakt en terugbetaling alleen geschiedt voor zover in dat jaar winst gemaakt is.

Het bedrag van het „renteloze voorschot” wordt voor iedere rederij berekend, schip voor schip, alleen voor de reisdagen en de aan een reis verbonden havendagen. Een en ander volgens een schaal, waarin de bedragen gebaseerd zijn op de grootte van het schip en zijn bestemming als vracht- of passagierschip of een combinatie hiervan.

Gehoopt wordt, dat dank zij deze regeling het varen zonder kasverliezen mogelijk wordt en de afschrijving verdiend zal kunnen worden. De bezorgdheid voor het verouderen van de vloot wordt er niet door weggenomen. De normale aanbouw heeft enige jaren niet plaats gehad en inmiddels zijn de reserves voor nieuwbouw voor het dekken der bedrijfsverliezen gebruikt moeten worden.

Als vaststaand aannemend, dat er een wereldvervoer ter zee zal blijven bestaan, al kunnen wij niet voorspellen of dit 50 of 150 pCt. als indexcijfer zal krijgen, en het een belang van de eerste grootte voor de welvaart van Nederland achtend, dat het een zeevarende mogendheid blijft, dient thans goed beseft, dat er in onze vloot plekken zijn aan te wijzen, waar aanvulling, vernieuwing en versterking een levenskwestie voor menige rederij en op niet lange duur voor de gehele koopvaardij is.

C. J. P. ZAALBERG.

DE B.E.N.A.S.

Het College van Commissarissen bestaat uit 3 Regeeringscommissarissen en 2 Commissarissen, allen benoemd door de algemeene vergadering van aandeelhouders (voor de eerste maal door de Regeering). Voor 2 Regeeringscommissarissen doet de Minister van Handel, Nijverheid en Scheepvaart, voor 1 de Minister van Financiën een voordracht van 2 personen per plaats. Voor de 2 overige commissarissen doet de Raad van Commissarissen een aanbeveling.

Het personeel van de Benas bestaat uit 1 Directeur, 1 Secretaris en 3 kantoorbedienden. Voor accountantswerk wordt hulp verleend door het Departement van Financiën. In technische zaken wordt hulp verleend door de Scheepvaartinspectie. Behalve met het verstrekken van geldleeningen en hetgeen daaraan verbonden is, heeft de Benas werkzaamheden verricht, bestaande uit onderzoekingen en adviezen op scheepvaartgebied.

Aandeelhouders (kapitaal 5000 aandelen van *f* 1000) zijn de Staat met 2600 aandelen en 36 rederijen met 1 tot 25 aandelen. Gestort is 10 pCt.

Geldleeningen kunnen alleen aan aandeelhouders, zijnde Nederlandsche scheepvaartondernemingen, verleend worden, tegen onderpand. De Benas leent hiertoe uit 's Rijks kas of van derden onder Rijksgarantie. De Benas betaalt voor de gewone credieten 4 pCt. en brengt in rekening 4½ pCt. (één geval 4 pCt., één geval 4¼ pCt.). Gage- en opligcredieten

worden verstrekt tegen 1 pCt.; de Benas brengt 2½ pCt. in rekening voor administratiekosten.

Er loopen gewone leeningen aan 16 reederijen met een totaal crediet van *f* 13.156.330,23, waarvan opgenomen *f* 8.265.667,36. Van deze credieten bedragen er 6 minder dan *f* 100.000, drie tusschen *f* 100.000 en *f* 500.000, één *f* 676.000 en voorts 6 tusschen 1 en 3 miljoen gulden.

Gage- en opligcrediet is verleend aan 26 reederijen tot een totaal bedrag van *f* 4.085.317,10. Van dit crediet moet na een jaar met winst 25 pCt. van die winst (na afschrijving) voor aflossing worden bestemd. Op de gewone credieten moet jaarlijks 10 pCt. worden afgelost na het eerste jaar.

De z.g. *gewone credieten* zijn in den regel eerst verleend na een financieele saneering, waarbij offers geëischt zijn van crediteuren, waaronder de Scheepsverbandbanken. Ook is ter verbetering der kaspositie verkoop van schepen geëischt. In deze credietovereenkomsten zijn voorwaarden opgenomen, die aan de Benas groote medezeggenschap geven in de bedrijfsvoering. Hiervan is enkele malen gebruik gemaakt om onderlinge concurrentie te verbieden of het saboteeren van collectieve regelingen door een buitenstaander. In vele gevallen zijn bezuinigingen voorgeschreven en is overleg gepleegd over reisbegrotingen en reisrekeningen.

In één geval is het crediet vergroot, teneinde de vloot te verbeteren.

Het gagecrediet, ingevoerd Juli 1933, had ten doel het verschil in gages volgens de C.A.O. met concurrerende vloeten te helpen overbruggen. Eisch daarbij was in 1933 een uniforme gageverlaging van 10 pCt. en bij de verhooging van het gagecrediet van 15 tot 25 pCt. nog een verlaging van gemiddeld 4 pCt.

Opligcrediet is verleend in den winter 1933—1934. Toen waren vele reeders genoodzaakt schepen op te leggen, omdat varen veel meer verlies gaf dan opliggen, terwijl voor de kosten van het opliggen geen geld beschikbaar was. De in 1932 en 1933 gemaakte reizen hadden geen overschot gelaten voor het financieren van de normale winterslapt en toen was de slapt veel grooter dan gewoonlijk.

Benas-steun 1935.

Bij de wet van 13 September 1935 is *f* 8.200.000 beschikbaar gesteld voor 1935, teneinde daaruit renteloze ongedekte voorschotten ten behoeve van de zeescheepvaart te verlenen. De voorschotten worden verleend volgens een schaal per Bruto Register-ton voor varende passagiersschepen en vrachtschepen. Terugbetaling geschiedt, indien over 1935 winst is gemaakt.

De Benas zal alle gesteunde reederijen onderzoeken en bepalen, welke steun geval voor geval verder noodig is.

Ook voor 1936 is *f* 8.200.000 in het begrootingsvoorstel opgenomen.

EVENREDIGE VRACHTVERDEELING IN DE BINNENVAART.

De Wet van 5 Mei 1933 (Stbl. No. 251), houdende tijdelijke maatregelen ter bevordering van een zooveel mogelijk evenredige vrachtverdeling in de binnenscheepvaart, voorziet in de instelling van Bevrachtingscommissies voor de binnenscheepvaart, welke in de eerste plaats tot taak hebben tusschenkomst te verlenen bij het sluiten van overeenkomsten van gebruik of bevrachting van vaartuigen ter zake van vervoer binnen het Rijk. Alvorens tusschenkomst te verlenen, beoordeelt de Commissie den vrachtprijs en keurt zij de bevrachtingsvoorwaarden.

Na goedkeuring van vrachtprijs en verdere condities wordt de benodigde scheepsruimte toegewezen met inachtneming van alle eischen, welke het betrokken vervoer stelt, zooveel mogelijk naar de volgorde,

waarin de voor het vervoer geschikte vaartuigen in het register der Commissie zijn ingeschreven.

Op deze wijze wordt het vervoer meer gelijkmatig over de schippers verdeeld en wordt tevens eene meer redelijke beloning van de prestatie van den schipper verkregen.

In de tweede plaats hebben de Commissies tot taak goedkeuring te verleenen aan bevrachtingsovereenkomsten, buiten hare tusschenkomst gesloten of te sluiten. Deze goedkeuring wordt verleend, wanneer de overeenkomst betrekking heeft op vaste relaties tusschen vervoerder en verlader, of op het vervoer van onverpakte vloeistoffen (tankvaart), dan wel op campagnevervoer (beetwortelen, pulp, fabrieksaardappelen).

Ingevolge art. 7 van de wet is het inladen of in lading nemen in een vaartuig van goederen, voor vervoer naar binnen het Rijk gelegen plaatsen, zoodat het vervoer dier goederen in dat vaartuig verboden, tenzij dit blijkens een daarvan overgelegd geldig bewijs geschiedt krachtens eene overeenkomst, ten aanzien van welke door eene Bevrachtingscommissie tusschenkomst of goedkeuring is verleend. In het geval van tusschenkomst dient als bewijs, het door de Commissie voor de desbetreffende reis afgeeteekende bevrachtingsboekje. In het geval van goedkeuring worden bewijzen van goedkeuring afgegeven, wegens vaste relaties, tankvaart of campagnevervoer.

In de derde plaats behoort tot de taak der Bevrachtingscommissies het verleenen van ontheffingen van het in art. 7 bedoelde verbod ten behoeve van beurtvaartondernemingen.

Dit verbod geldt voorts niet ten aanzien van vervoer, hetwelk, blijkens eene daarvan door de Commissie afgegeven verklaring, anders dan krachtens overeenkomst geschiedt. De wetgever heeft hierbij het oog gehad op het vervoer van goederen, die aan den eigenaar van het vaartuig in eigendom toebehooren.

Voor de uitvoering van de wet is het land verdeeld in 20 bevrachtingsdistricten, in elk waarvan eene Bevrachtingscommissie is gevestigd, benoemd door de betrokken Kamer(s) van Koophandel en Fabrieken.

Van de beslissingen der Bevrachtingscommissies met betrekking tot vaste relaties, tankvaart, campagnevervoer, beurtvaart en vervoer van „eigen goed in eigen schip” is beroep mogelijk bij den Raad van Beroep voor Bevrachtingszaken te 's-Gravenhage (waarvan het secretariaat is gevestigd bij het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart).

Ter bestrijding van kosten wordt door de Bevrachtingscommissie bij het verleenen van tusschenkomst eene vergoeding geheven van ten hoogste 2 pCt. van den bedongen vrachtprijs en bij goedkeuring wegens campagnevervoer van 1 pCt. Bovendien wordt de ter plaatse gebruikelijke scheepsbevrachtingsprovisie van ten hoogste 5 pCt. geheven, die, indien van de bemiddeling van een scheepsbevrachter gebruik is gemaakt, aan dezen ten goede komt.¹⁾

Bij Kon. Besluit No. 45 van 18 Augustus 1933 is bepaald, dat de besluiten van de Kamers van Koophandel en Fabrieken houdende instelling der Bevrachtingscommissies op 7 Sept. 1933 in werking treden.

¹⁾ Voor nadere bijzonderheden omtrent de regeling wordt verwezen naar „Verslagen en Mededeelingen van de Afdeling Handel en Nijverheid van het Departement van Economische Zaken”, Jaargang 1933, No. 1.

DE CLEARINGPOLITIEK.

Terwijl verschillende landen reeds in 1932 tot het afsluiten van clearingverdragen waren overgegaan, dateert ons eerste clearingverdrag, dat met Chili, van midden 1934. Dat Nederland niet dan aarzelend dezen weg betrad, is begrijpelijk. Clearing toch brengt noodzakelijkerwijs mede, dat tegenover het land, waarmede een clearingverdrag wordt gesloten, het vrije betalingsverkeer plaats maakt voor een gebonden betalingsverkeer, terwijl bovendien de bilaterale gedachte, die in deze crisisjaren de onderlinge verhouding tusschen de staten zoozeer is gaan beheerschen, in de clearing op haar scherpst is belichaamd.

Tusschen twee landen, die beide een algemeene deviezenregeling in het leven hebben geroepen, ligt een of andere vorm van clearing of althans gemeenschappelijke regeling van de toewijzing van deviezen in het onderlinge betalingsverkeer in den aard der dingen. Anders staat de zaak, wanneer slechts een van beide landen een deviezenregeling heeft getroffen, het andere daarentegen het internationale betalingsverkeer geenerlei belemmeringen in den weg legt. Zoolang de deviezenregeling van het eene land practisch slechts dient om kapitaalverplaatsingen en andere ongewenscht geachte transfers naar het buitenland tegen te gaan, doch de betaling van het handelsverkeer ten volle en zonder vertraging mogelijk laat, is er voor het andere land geen reden tot actief ingrijpen, al zullen met het land in quaestie al spoedig regelingen over betaling van rente en eventuele aflossing op uitstaande leeningen en andere geldvorderingen, hetzij van Regeeringswege, hetzij door de georganiseerde belanghebbenden zelf, moeten worden getroffen.

In de meeste gevallen hebben de bestaande deviezenregimes echter de neiging zich allengs te verscherpen. Zoo spoedig de binnenlandsche koopkracht, daarbij dikwijls door overheidsmaatregelen gestimuleerd, boven de transfermogelijkheden uitgaat, ontstaan spanningen, die verdere restricties in het deviezenverkeer onvermijdelijk maken. Het gevolg is, dat bij de deviezenoetwijzing toenemende vertragingen ontstaan dan wel de aangevraagde bedragen slechts ten deele worden toegewezen, wat in beide gevallen voor het andere land neerkomt op een onvrijwillige credietverleening, die des te meer als een onbillijkheid wordt gevoeld, waar omgekeerd de import uit het valutazwakke land ten volle en zonder vertraging in vrije deviezen wordt betaald.

Onder zoodanige omstandigheden is in vele gevallen een clearingverdrag de beste oplossing. Wel worden aldus niet alle bezwaren opgeheven en is, als gezegd, een partieele reglementeering van het betalingsverkeer het noodzakelijk gevolg, maar bereikt wordt tenminste, dat de loopende bedragen, die het valutasterke land aan het andere schuldig wordt, gereserveerd blijven voor betaling van de eigen loopende vorderingen op dat land. Voor het valutazwakke land heeft een dergelijk verdrag weliswaar tot consequentie, dat het de aanvankelijk geheel in eigen handen genomen zeggenschap over het betalingsverkeer met het valutasterke land voortaan met dit land moet gaan deelen, maar het voorkomt hiermede, dat het valutasterke land tot scherpere maatregelen van afweer overgaat, en stelt met name zijn export naar dit land veilig.

Of het valutasterke land het initiatief tot een clearingovereenkomst nemen moet of niet, wordt mitsdien beheerscht door een afweging van voor- en na-deelen, waarbij de intensiteit der spanningen in het deviezenregime van het andere land tenslotte den beslissenden factor vormt.

In de meeste gevallen is men er echter met de afsluiting van een clearingovereenkomst niet. Dezelfde factoren, die vóór de afsluiting der overeenkomst den export naar het valutazwakke land stimuleerden, daarbij slechts geremd door het toenemend gevaar

geen betaling te erlangen, doen zich onder vigueur van de clearingregeling eveneens en in versterkte mate gevoelen. De koper in het valutazwakke land kan toch in zijn eigen valuta betalen en het vertrouwen op een vlote verrekening via de clearing is aanvankelijk groot. Is het handelsverkeer tusschen beide landen inderdaad zóó eenzijdig, dat het een belangrijke vermeerdering van den export naar het valutazwakke land kan verdragen, zonder dat het clearingevenwicht in gevaar komt, dan is tegen deze abnormale exportvermeerdering geen bezwaar. Dit is echter slechts bij uitzondering het geval. Normaal is, dat het wederzijdsche verkeer zoodanige scheefftrekking niet kan verdragen. Onvermijdelijk is dan echter, dat, wil men voorkomen, dat opnieuw en ditmaal onder vigueur van de clearingovereenkomst een onmatige onbedoelde credietverleening ontstaat, een regeling getroffen moet worden, welke eenzijdige opvoering van den export van het valutasterke land naar het valutazwakke land tot ver boven de betalingsmogelijkheden van de clearing verhindert. Dit wil dus zeggen, dat in den regel een clearingovereenkomst aangevuld dient te worden door een algeheele contingentteering van den export van het valutasterke naar het valutazwakke land. Deze contingentteering, die uiteraard op haar beurt voorwerp van overleg met het andere land wordt, is in wezen een handelspolitiek probleem.

Van het bovenstaande is de geschiedenis van het betalingsverkeer met Duitschland in de laatste jaren, voor en na de totstandkoming van het clearingverdrag, een „Schulbeispiel". Ook bij de andere clearingen doen zich, in geringeren omvang, dezelfde problemen voor en moet de oplossing tenslotte in dezelfde richting worden gezocht.

De omvang van de beperking, die aan den potentielen export naar het valutazwakke land moet worden aangelegd, wordt, als gezegd, beheerscht door de betalingsmogelijkheden die uit de clearing voortvloeien, m.a.w. door de ontwikkeling van het handelsverkeer in omgekeerde richting. Over het algemeen vertoont deze een dalende lijn. Behalve dat zich hierin de afnemende koopkracht van Nederland weerspiegelt, oefenen ook dikwijls de reeds aangeduide interne omstandigheden in de landen met deviezenregime een druk op dezen export uit. Opvoering van koopkracht heeft eenerzijds een expansie van de binnenlandsche markt tengevolge, tendert anderzijds tot verhooging der productiekosten.

In een zoo gecompliceerde verhouding van vorderingen en schulden als tusschen Nederland en Duitschland heeft deze beperking van de betalingsmogelijkheid over de clearing tot gevolg, dat, wil tegenover de verschillende groepen van crediteuren billijkheid worden betracht, niet de export alleen den druk moet opvangen, maar ook de andere groepen en met name de rentevorderingen, die eveneens direct en indirect ten laste der clearing komen, een evenredig deel van den last moeten dragen. Dit heeft geleid tot ingewikkelde regelingen, waarbij de Regeering voor de moeilijke taak stond tusschen deze verschillende groepen van vorderingen het juiste evenwicht te bewaren.

Dat ook het valutasterke land onder zoodanige omstandigheden er groot belang bij heeft, dat de invoer uit het valutazwakke land zooveel mogelijk op peil blijft, is duidelijk. Vandaar dat tal van clearingverdragen na eenigen tijd tendenties in deze richting wakker roepen. In de verhouding met Duitschland kan in dezen o.a. naar de clearingcompensaties worden verwezen, terwijl ook de voor de afrekening van het reisverkeer getroffen regeling een bescheiden vergroting van de betalingscapaciteit der clearing op het oog heeft. In het hierna volgend artikel wordt op deze punten nader ingegaan.

In het bovenstaande zijn in vogelvlucht de voornaamste factoren opgesomd, die het algemeene Re-

geeringsbeleid op clearinggebied beïnvloeden. Daarenvens zijn er, wanneer het gaat om de concretisering van dit beleid in een bepaalde verdragsregeling, nog tal van quaesties, die overwogen en beslist moeten worden. Zoo het bestreken gebied, waarbij valt op te merken, dat uitbreiding tot betalingsverplichtingen buiten het goederenverkeer steeds de moeilijkheid medebrenkt, dat bij gebreke van een constateerbare grensoverschrijding de contróle veel meer voeten in de aarde heeft. Zoo de quaestie van de koersbepaling bij de afrekening, die, vooral wanneer het andere land de tegenrekening in de eigen valuta wenscht te voeren, tot bijzondere maatregelen dwingt ten einde een deficit voor het verrekeningsinstituut te vermijden. Zoo de quaestie van de aan de particuliere compensatie te geven plaats, hetzij „zusätzlich" als in de regeling met Duitschland en Turkije, hetzij als onderdeel van het normale verkeer, als met Italië, Chili en Bulgarije — een quaestie die in de eerste plaats door het systeem der deviezenregeling in het andere land wordt beheerscht. En zoo meer. Voor een deel wordt in het navolgend artikel aan deze quaesties aandacht gewijd; voor een ander deel zouden zij het bestek van deze publicatie overschrijden.

Tenslotte zijn er de technische quaesties, welke zich bij de uitvoering voordoen, samenhangend eendeels met de noodzakelijkheid een intensief dagelijksch verkeer met naar eigen, onderling zeer verschillende, beginselen arbeidende vreemde instellingen zonder stoornis te laten verlopen, anderdeels met het massale karakter, dat dit verkeer — zoo in de clearing met Duitschland — kan aannemen.

Tot slot volgen hier enkele cijfers nopens den stand der clearingrekeningen per 30 November 1935. De cijfers omvatten voor alle clearingen de mutaties op de hoofdposten van het begin der clearingen af.

Duitschland.

1. Stortingen in Nederland	f 258.023.900
waarvan bestemd voor:	
a. Achterstallige vorderingen	37.365.500
b. Rentediens Dawes- en Youngleening en Stillhalte; Rentetransfer	25.005.000
c. Vrije rekening Reichsbank	11.417.000
d. Nieuwe onder de clearing vallende vorderingen	184.236.400
2. Stortingen in Duitschland (nieuwe onder de clearing vallende vorderingen)	221.622.600
3. Uitbetalingen in Nederland op nieuwe vorderingen (1 sub d)	182.779.000
4. Speciale Verrekening.	
Stortingen in Nederland tegen afgegeven reischèques	2.895.200
Uitbetalingen in Nederland	1.847.200
Overgebracht naar algemeene rekening (1) ..	800.000
Nog beschikbaar	248.000

Uit deze cijfers blijkt, dat de achterstand in de clearing, d.w.z. het verschil tusschen post 2 en post 1 sub d, f 37.386.200 bedroeg, waartegenover erop gewezen kan worden, dat op de achterstallige vorderingen (1 sub a) practisch eenzelfde bedrag is ingehaald.

Chili.

1. Stortingen in Nederland	f 927.200
2. Stortingen in Chili	962.000
3. Uitbetalingen in Nederland	874.200
4. Toegelaten particuliere compensaties	218.700

Zooals uit deze cijfers blijkt is de clearing met Chili, die, wat den invoer uit Chili en mitsdien ook de stortingen hier te lande betreft, in sterke mate door seizoeninvloeden wordt beheerscht, vrijwel in evenwicht. De oude vorderingen, die over een afzonderlijke rekening werden geadmistrateerd, zijn, voorzoover wederzijds toegelaten, geheel afbetaald. Het particuliere compensatieverkeer is tot dusver niet tot belangrijke ontwikkeling gekomen.

Turkije.

1. Stortingen in Nederland	f 1.843.700
waarvan bestemd voor:	
a. Turksche Centrale Bank	„ 553.100
b. Clearingvorderingen	„ 1.290.600
2. Stortingen in Turkije	„ 2.549.800
3. Uitbetalingen in Nederland	„ 1.231.200
4. Toegelaten particuliere compensaties	„ 16.700

Als blijkt heeft zich in de clearing met Turkije een belangrijke achterstand ontwikkeld, waarop in het hierna volgend artikel nader wordt ingegaan. Reeds geruimen tijd geleden is de Nederlandsche Regeering hieromtrent met de Turksche Regeering in overleg getreden, hetwelk nog niet tot resultaat heeft geleid.

Italië.

Clearingrekening „A” (Nederland).

1. Stortingen in Nederland	f 2.559.900
2. Stortingen in Italië	Lire 23.166.000
3. Uitbetalingen in Nederland	f 2.145.400
4. Toegelaten particuliere compensaties	„ 918.700

Clearingrekening „B” (Overzeesche Gebiedsdeelen).

1. Stortingen op rekening van het Clearing-instituut	f 898.100
2. Stortingen in Italië	Lire 19.516.500
3. Uitbetalingen door het Clearinginstituut ..	f 852.700
4. Toegelaten particuliere compensaties	„ 18.300

Als gevolg van de sanctiemaatregelen in het credit- en handelsverkeer met Italië worden hier te lande op het oogblik in beginsel slechts stortingen aanvaard en in Italië gedane stortingen gehomologeerd voor zendingen, die uiterlijk 17 November jl. in beide richtingen op weg waren gebracht. Hetzelfde geldt voor de particuliere compensaties.

Bulgarije.

Toegelaten particuliere compensaties	f 20.800
--	----------

Zoals in het volgend overzicht nader wordt uiteengezet, zal het clearingverkeer met Bulgarije zich hoofdzakelijk in den vorm van particuliere compensaties afspelen. De clearingovereenkomst is eerst sedert kort in werking.

Roemenië.

Wegens de redenen, in het navolgend artikel uiteengezet, kunnen omtrent de clearing met Roemenië geen cijfers worden verstrekt. B.

NEDERLANDSCH CLEARINGINSTITUUT. ¹⁾

Het Instituut heeft ten doel:

1o. Mede te werken aan de uitvoering van maatregelen, door de Nederlandsche Regeering genomen of te nemen op grond van wettelijke voorschriften, algemeene maatregelen van bestuur of verdragen en overeenkomsten met vreemde mogendheden betreffende het internationale betalingsverkeer, voor zoover dit op den grondslag van verrekening (clearing) plaats vindt;

2o. bevordering van de doeleinden, welke de Nederlandsche Regeering met de onder ten eerste van dit artikel bedoelde maatregelen beoogt.

Sinds de oprichting van het Clearinginstituut heeft de Regeering met verschillende landen clearingverdragen afgesloten.

Het algemeen beginsel dier clearingverdragen is bekend. Het omvat de vervanging van de wederzijdse betalingen in deviezen tusschen de beide landen onderling door een afrekening binnen Nederland tusschen de debiteuren en crediteuren van het andere land. In feite komt deze binnenlandsche afrekening

¹⁾ Ingesteld ingevolge Kon. besluit van 8 Mei 1934 (Stbl. No. 232), op grond van de wet van 25 Juli 1932 (Stbl. No. 375), sedert vervangen door de wet van 14 November 1934 (Stbl. No. 583).

Statuten vastgesteld bij acte van 19 Mei 1934, gewijzigd bij acte van 29 October 1934.

daarop neer, dat de debiteuren van het andere land in plaats van hun crediteuren in dat land rechtstreeks te betalen het verschuldigde storten op rekening van het Nederlandsch Clearinginstituut, hetzij bij De Nederlandsche Bank, hetzij bij den Postgirodienst.

Uit de aldus verzamelde gelden worden de vorderingen van de Nederlandsche crediteuren op het andere land uitbetaald. Dit laatste geschiedt echter slechts in zooverre als de debiteur in het andere land zijn schuld vereffend heeft door de storting van het verschuldigde bij het verrekeningsinstituut in dat land. Eerst wanneer dit verrekeningsinstituut het Nederlandsch Clearinginstituut een mededeeling heeft gedaan over die vereffening kan hier te lande door het Nederlandsch Clearinginstituut, voor zoover het saldo op clearingrekening dit toelaat, de vordering van den desbetreffenden Nederlandschen crediteur worden uitbetaald.

Een en ander is technisch als volgt uitgewerkt. Iedere debiteur, die een betaling naar het andere land heeft te verrichten, welke betaling valt onder de clearingbepalingen, stort het verschuldigde op de bovenomschreven wijze. Tezeldertijd geeft hij van deze storting bericht aan het Clearinginstituut op een z.g. bericht van storting (formulier A). Aan de hand van de doorslagen van deze stortingsberichten wordt het verrekeningsinstituut in het andere land op de hoogte gesteld van de hier te lande plaats gehad hebbende stortingen, waarna in het andere land maatregelen kunnen worden getroffen om de via de clearing voldane vorderingen van de daar te lande gevestigde crediteuren te voldoen.

Omgekeerd ontvangt het Clearinginstituut op gelijke wijze bericht van de stortingen, die bij het verrekeningsinstituut in het andere land hebben plaats gevonden. Het Clearinginstituut geeft op een z.g. stortingsadvies aan den begunstigde hier te lande bericht van het feit, dat er te zijnen behoeve bij het verrekeningsinstituut in het andere land een zeker bedrag is gestort, terwijl hem verzocht wordt de vordering, die door die storting is vereffend geworden, op een formulier B bij het Clearinginstituut in te dienen, onder nauwkeurige omschrijving van den aard van de vordering.

Aan de hand van de gegevens op of bij het formulier B verstrekt beoordeelt het Clearinginstituut of verrekening van de desbetreffende vordering volgens de clearingbepalingen via de clearing wel mogelijk is. Loopt dit onderzoek bevredigend af, dan wordt het aan begunstigde toekomende uitbetaald, voor zoover het saldo op de desbetreffende clearingrekening dit toelaat. Is het saldo niet groot genoeg, dan geschiedt de uitbetaling, zoodra dit saldo door stortingen hier te lande voldoende is aangegroeid.

Acht het Clearinginstituut de verrekening van de vordering via de clearing niet in overeenstemming met de clearingbepalingen, dan blijft de uitbetaling achterwege, terwijl het verrekeningsinstituut in het andere land daarmede in kennis wordt gesteld, welk instituut het bij hem gestorte bedrag daarna aan den storter kan terugbetalen.

De binnenlandsche afrekening, waarop de clearing, zoals boven werd uiteengezet, neerkomt, kan omvatten alle betalingen naar het andere land; zij kan zich ook beperken tot bepaalde groepen van betalingen tusschen de beide landen, welke groepen dan nader omschreven worden in het gesloten clearingverdrag.

Het eigen karakter van het betalingsverkeer tusschen Nederland en ieder der betrokken vreemde landen, alsmede het feit, dat de in die landen geldende deviezenregimes, waaraan de clearingregeling zich in belangrijke mate hebben aan te passen, onderling op vele, dikwijls essentiele, punten afwijken, dragen er verder toe bij, dat ieder der clearingen een verschillend stempel draagt.

De bestaande clearingen worden hieronder dan ook afzonderlijk besproken.

Chili.

Het Clearingverdrag d.d. 1 Juni 1934 met Chili gesloten trad in werking d.d. 16 Juni 1934. Dit verdrag beoogt een deels een geleidelijke afwikkeling der oude Nederlandsche handelsvorderingen op Chili, anderdeels een regeling voor de vereffening van alle nieuwe wederzijdsche vorderingen voortspuitende uit het handelsverkeer tusschen de beide landen.

Buiten de clearing vallen eenerzijds Chileensch koper, alsmede op veiling te Londen gekochte Chileensche wol, anderzijds, op Curaçao en Aruba geraffineerde petroleum en petroleumderivaten sinds 1 Januari 1935, Nederlandsch-Indische thee. Voorts is bepaald, dat van in Nederland ingevoerde Chili-salpeter slechts 40 pCt. van het factuurbedrag in de clearing zal behoeven te worden gestort. Van de laatstbedoelde storting tegen Chili-salpeter wordt $\frac{3}{8}$ geboekt op rekening B, bestemd voor de aflossing der oude handelsvorderingen. De resteerende $\frac{5}{8}$, alsmede alle stortingen tegen invoer van andere goederen komen op rekening A ter voldoening van nieuwe handelsvorderingen.

De aparte constellatie van de Chileensche deviezenmarkt, waar de Guldens, die uitstaan op de algemeene clearingrekening in Nederland, een lagere notering in Pesos doen dan de Guldens, die uitstaan op de afzonderlijke compensatierekeningen, is aanleiding, dat van den Chileenschen export naar Nederland buiten de salpeter weinig goederen via de algemeene clearingrekening worden betaald. Alle andere goederen dan salpeter worden verrekend door middel van particuliere compensatie.

Duitschland.

Het d.d. 21 September 1934 met Duitschland afgesloten clearingverdrag werd na opzegging op 2 November 1934 en hernieuwde onderhandelingen op 5 December 1934 gevolgd door een nieuw verdrag.

Dit clearingverdrag is ruimer van opzet dan dat gesloten met Chili. Behalve de vorderingen voortspuitende uit het goederenverkeer dienen mede over de clearing te worden verrekend met dat verkeer verband houdende expeditie- en doorvoerkosten, commissies en provisies, voorts vorderingen wegens Rijn- en binnenvaart en doorvoer, wegens patentkosten, licenties en soortgelijke verrichtingen en voorts in het algemeen vorderingen wegens economisch gerechtvaardigde en gebruikelijke kosten, die in verband staan met het Nederlandsch-Duitsche handelsverkeer en tenslotte de betalingen van reisbureaux en de saldi der spoorwegen, post-, telegraaf- en luchtvaartadministraties.

Verder bevat dat verdrag een regeling voor de afzondering uit de clearingontvangsten van bepaalde percentages een deels ter delging der oude handelsvorderingen, anderdeels om ter vrije beschikking te worden gesteld van de Reichsbank te Berlijn (art. 13).

Naast de opsomming van de groepen van betalingen, die via de clearing moeten worden bewerkstelligd, bevat het clearingverdrag bepalingen nopens de mogelijkheid van vereffening van schulden buiten de clearing om, welke vereffening steeds de toestemming van het Nederlandsch Clearinginstituut behoeft, c.g. aangevuld door een toestemming van de bevoegde Duitse autoriteiten. Zoo is in het belang van een gemakkelijke afwikkeling van het verrekeningsverkeer de mogelijkheid geopend (art. 7) tot een rechtstreeksche verrekening van vorderingen met economisch gerechtvaardigde en gebruikelijke kosten, die in het land van den debiteur op die vorderingen drukken. Voorts wordt ook in uitzonderingsgevallen een dergelijke verrekening van wederzijdsche vorderingen, in verband staande met het Nederlandsch-Duitsche goederenverkeer, toegestaan (art. 9).

De officieele koersen, waarop de afrekening geschiedt, bewegen zich om en bij de pariteit tusschen de beide valuta's.

Hierbij zij nog aangeteekend, dat, gebruikmakend van de bevoegdheden in art. 6 van het verdrag aan de beide vereffeningeninstituten toegekend, door het Clearinginstituut met de Deutsche Verrechnungskasse schriftelijk werd overeengekomen, dat stortingen te Berlijn, nadat zij door het Clearinginstituut aan begunstigden zijn geadviseerd, niet zullen kunnen worden teruggenomen dan met toestemming dier begunstigden en voorts, dat, indien om welke reden ook de uitbetaling in Nederland wordt vertraagd, steeds het bij storting te Berlijn in Nederlandsch courant vastgestelde bedrag tot uitbetaling zal worden gebracht. Omgekeerd wordt in Duitschland tot uitbetaling gebracht de tegenwaarde in R.M. op den dag van uitbetaling van het in Nederland gestorte en door het Nederlandsch Clearinginstituut aan de Deutsche Verrechnungskasse geadviseerde Guldensbedrag.

Evenals bij de door andere landen met Duitschland gesloten clearingverdragen heeft zich het verschijnsel voorgedaan, dat eenerzijds een versterkte neiging tot aankopen door Duitschland van Nederlandsche en Nederlandsch-Indisch producten over de clearing zich voordeed, terwijl omgekeerd de aankopen van Duitse goederen naar Nederland afnamen. Het deviezenregime in Duitschland, gepaard aan verschillende daar te lande getroffen maatregelen, alsmede omgekeerd de afnemende koopkracht in Nederland hebben hiertoe bijgedragen. Het gevolg was, dat reeds spoedig de uitvoer van Nederlandsche goederen naar Duitschland met betaling via de clearing aan beperkingen moest worden onderworpen. Betalingscontingenten werden vastgesteld en het Crisisuitvoerbureau ingeschakeld.

Bovendien werden pogingen in het werk gesteld om, ter bevordering ook van den stand der clearing, den invoer uit Duitschland te verhoogen. Aldus is van de zijde van het Clearinginstituut sinds einde Februari de gelegenheid opengesteld tot het verkrijgen van vergunning tot z.g. clearingcompensaties. Als voorwaarde tot het verkrijgen van deze vergunning wordt door het Clearinginstituut gesteld, dat bij zoodanige compensatie tegenover de boven het betalingscontingent toegestane uitvoer naar Duitschland een in waarde tweemaal zoo groote additioneele („zusätzliche“) invoer uit dat land dient te staan.

Met het verlenen van vergunningen voor clearingcompensaties wordt in de eerste plaats beoogd de invoertransacties, die wegens het hooge prijsniveau in Duitschland niet meer tot stand komen, weer mogelijk te maken. Dit geschiedt dan doordat de exporteur een gedeelte van zijn op den extra-contingentalen export behaalde winst als premie afstaat aan den importeur van den additioneele invoer. Ook de vergunningen tot gedeeltelijke betaling met Sperrmarken worden sinds eenigen tijd door het Clearinginstituut aan de bevordering van den invoer van Duitse goederen dienstbaar gemaakt. Dit wordt bereikt door vergunning tot gedeeltelijke betaling (maximum 25 pCt.) van een schuld te verlenen, wanneer die schuld samenhangt met een additioneele invoer van Duitse goederen.

Tenslotte verdient nog vermelding de met ingang van 18 Juni jl. in werking getreden aanvulling van het clearingverdrag, tengevolge waarvan sedert dien datum een zeker percentage (momenteel 25 pCt.) der hier te lande verkochte reischèques, enz. over de clearing moet worden verrekend. Van de uit dien hoofde binnenkomende bedragen wordt een bepaald bedrag beschikbaar gesteld voor de betaling van in Duitschland op Nederland afgegeven reischèques, enz.; voor het overige worden de te storten gelden benut voor betaling van Nederlandsche exporteurs wegens uitvoer naar Duitschland.

Turkije.

Het clearingverdrag met Turkije, gesloten d.d. 23

September 1934, regelt de vereffening van alle wederzijdsche vorderingen voortspruitende uit het handelsverkeer tusschen Nederland en Turkije met dien verstande, dat 30 pCt. van de stortingen in Nederland ter vrije beschikking worden gesteld van de Centrale Bank van de Turksche Republiek.

Het verloop der clearing met Turkije heeft tot een aanmerkelijken achterstand in de uitbetalingen geleid. Ten deele is deze achterstand een gevolg van het feit, dat de op het moment van het sluiten van de clearing uitstaande vorderingen onder dezelfde voorwaarden tot de clearing moesten worden toegelaten als de nieuwe vorderingen. Voor een ander deel is deze stand een gevolg van de toename van den export naar Turkije, die waarschijnlijk een belangrijken stimulans heeft gevonden in de uitvoering van de industrialisatieplannen daar te lande.

Door middel van particuliere compensatie wordt onder meer gepoogd eenigszins verbetering te brengen in den clearingstand. De vergunning tot zoodanige compensatie wordt slechts verleend, wanneer de invoer van de Turksche goederen in Nederland bij iedere transactie het drievoudige bedraagt van den uitvoer naar Turkije. Van het aldus in Nederland te storten bedrag komt ingevolge de verdragsbepalingen 30 pCt. aan vrije deviezen ter beschikking van de Turksche Centrale Bank, 35 pCt. dient ter directe uitbetaling van den uitvoer in compensatie naar Turkije, terwijl het restant (35 pCt.) ten goede komt aan de algemeene clearingrekening.

Anders dan in Duitschland — waar de compensatietransacties via de clearing moeten worden afgewikkeld — is bij de clearing met Turkije het voordeel van een particuliere compensatietransactie gelegen in de directe uitbetaling, hetgeen, gelet op den momenteel bestaanden wachtermijn in de Turksche clearing, van wezenlijke betekenis is. De regeling is eerst sedert korten tijd in werking.

Roemenië.

Op 10 Februari 1935 werd te 's-Gravenhage een clearingovereenkomst geteekend met Roemenië. De overeenkomst beoogt eenerzijds een afwikkeling der oude Nederlandsche handelsvorderingen op Roemenië, anderzijds een regeling voor de vereffening van alle nieuwe wederzijdsche vorderingen, voortspruitende uit het handelsverkeer tusschen beide landen. Ook voor de aflossing der Nederlandsche financieele vorderingen op Roemenië werden voorzieningen getroffen.

Van de stortingen in de clearing hier te lande wordt een zeker gedeelte bestemd voor ieder van de zoo juist aangegeven doeleinden, terwijl ook een zeker percentage ter vrije beschikking van de Roemeensche Nationale Bank wordt gesteld.

Alhoewel in de overeenkomst is bepaald, dat zij in werking treedt op den dag van onderteekening, werd tot op heden in Roemenië nog geen uitvoering aan de bepalingen gegeven.

Hoewel hier te lande wel stortingen geschieden ten behoeve van Roemeensche crediteuren, hebben, doordat van Roemeensche zijde geen gegevens worden verstrekt nopens betalingen door Roemeensche debiteuren gedaan ten behoeve van Nederlandsche crediteuren, nog geen uitbetalingen uit de clearing kunnen geschieden. Door de Regeering wordt bij voortdurende gepoogd aan dezen toestand een einde te maken en te komen tot een regelmatig verdrags-toestand.

Italië.

Den 29sten Juli 1935 vond te Rome de onderteekening plaats van de clearingovereenkomst met Italië, welke den 1sten Augustus d.a.v. in werking werd gesteld. Deze overeenkomst regelt de vereffening van alle wederzijdsche vorderingen, voortspruitende uit het goederenverkeer met dat land, zoowel van Ne-

derland als van de overzeesche gebiedsdeelen, voor zoover na 1 Augustus 1935 vervallen.

Zij wijkt voorts in zooverre af van de tot dusver door Nederland met andere landen getroffen regelingen, dat de clearingrekeningen in beide landen niet in één courant worden gehouden, doch in dit geval in Lires en in Guldens. Bij de uitbetaling hier te lande van tot de clearing toegelaten vorderingen wordt het in Italië gestorte Lirebedrag in Guldens herleid tot den op dat oogenblik geldenden clearingkoers. Deze laatste kan uiteraard afwijken van den op den dag van storting in Italië geldenden Guldenskoers.

Hieruit volgt, dat het mogelijk is, dat het op den dag van uitbetaling berekende Guldensbedrag onvoldoende is om een in Guldens of in een andere vreemde valuta dan Lires uitgedrukte vordering geheel te voldoen; in dit geval wordt slechts het op den dag van uitbetaling tegen den geldenden clearingkoers berekende bedrag uitgekeerd. Dit risico stijgt, naarmate de stand van de clearing een langeren wachtermijn noodzakelijk maakt. Het is dan ook wel waarschijnlijk, dat het wederzijdsche goederenverkeer tusschen Nederland e.g. Nederlandsch-Indië en Italië zich meer en meer op basis van particuliere compensatie zal ontwikkelen, waartoe het clearingverdrag de mogelijkheid openlaat. Immers, daardoor ontgaat men den wachtermijn, en bovendien doordat de verschuldigde bedragen onderling in Lires en Guldens worden gefixeerd, het koersrisico. Deze compensaties bewegen zich binnen het kader der contingenten. Hun karakter brengt voorts mede, dat de eis, dat de invoer van additioneelen aard is, niet geldt.

Bulgarije.

Tenslotte werd op 23 September jl. te Sofia een compensatie- en clearingovereenkomst met Bulgarije geteekend, ingaande 1 September 1935. Deze overeenkomst regelt zoowel de verrekening van het wederzijdsche goederenverkeer op clearing- als op compensatiebasis, alsmede de betalingswijze van alle overige handelsvorderingen. De overeenkomst voorziet in een regeling, volgens welke een zeker percentage van alle stortingen in Nederland zoowel uit hoofde van compensatie als van het algemeene clearingverkeer ter vrije beschikking zal worden gesteld van de Bulgaarsche Nationale Bank. Het vorenbedoelde percentage wisselt naar den aard van de in Nederland in te voeren producten.

Volgens het in Bulgarije bestaande deviezenregime ontvangt bij afrekening over de clearing de Bulgaarsche exporteur tegenover de storting in Guldens hier te lande slechts het op pariteit berekende Lewabedrag, terwijl dit regime in geval van particuliere compensatie aan de Bulgaarsche belanghebbenden vrijlaat het niet voor de Bulgaarsche Nationale Bank bestemde Guldensgedeelte onderling te verhandelen, waarbij zich een zekere premie ontwikkelt. Het ligt voor de hand, dat onder deze omstandigheden het handelsverkeer tusschen Nederland en Bulgarije weinig gebruik zal maken van verrekening via de algemeene clearing, maar meer van verrekening op basis van particuliere compensatie. De afrekening dier particuliere compensaties geschiedt hier te lande via het Nederlandsch Clearinginstituut.

ORGANISATIE VAN HET DEPARTEMENT VAN HANDEL, NIJVERHEID EN SCHEEPVAART. ¹⁾

Bij de in het begin van dit jaar tot stand gekomen reorganisatie van de Directie van Handel en Nijverheid is een scheiding tot stand gebracht tusschen de werkzaamheden, die op binnenlandsch terrein liggen en die, welke de economische betrekkingen met het buitenland raken. De Directeur-Generaal, die de algemeene leiding voert, houdt zich tevens op meer rechtstreeksche wijze bezig met de zaken, welke het binnenland betreffen, terwijl naast hem de Directeur van de Handelsaccorden in het bijzonder leiding geeft aan de afdeling Buitenland.

Rechtstreeks onder den Directeur-Generaal ressorteeren het *Crisis invoerbureau* en het *Crisis uitvoerbureau*.

Buitenland.

De afdeling Buitenland omvat de volgende bureaux: Handelspolitiek; — Verdragscontingenten; — Betalingsverkeer; — Handelsinformaties; — Publicaties.

De werkzaamheden van de Afdeling Buitenland zijn onder te verdeelen in die, welke op politiek gebied liggen en die, welke op informatorisch gebied liggen. De handelsovereenkomsten met het buitenland en alle zaken betreffende de handelspolitieke betrekkingen ressorteeren onder het bureau *Handelspolitiek*.

Op een afzonderlijk bureau *Verdragscontingenten* worden kwesties behandeld, welke zich met betrekking tot de contingententeeringsmaatregelen ten opzichte van het buitenland voordoen.

Een belangrijk deel van de moeilijkheden, welke de economische betrekkingen van Nederland met het buitenland ondervinden, houdt verband met de regelingen, welke op het gebied van het betalingsverkeer in steeds toenemende mate worden getroffen. De behandeling van deze vraagstukken ligt op het terrein van het Bureau *Betalingsverkeer*. Het bureau is in vier secties verdeeld. De eerste sectie behandelt de op het terrein van dit bureau liggende vraagstukken, voor zoover zij verband houden met de handels- en verkeersbetrekkingen met Duitsland. De tweede sectie behandelt die vraagstukken, voor zoover zij betrekking hebben op den handel met de overige landen. De derde sectie houdt zich bezig met vraagstukken betrekking hebbende op de buitenlandsche beleggingen, voor zoover deze tot de competentie van het Ministerie van Handel, Nijverheid en Scheepvaart behooren. De vierde sectie heeft tot taak de bestudering van de monetaire ontwikkeling van diverse landen.

Voor informaties op het gebied van het betalingsverkeer met het buitenland en daarmee verband houdende vraagstukken kan men zich steeds tot het bureau *Betalingsverkeer* wenden. Inlichtingen betreffende de uitvoering van gesloten clearingverdragen worden evenwel verstrekt door het Clearinginstituut; die betreffende betalingscontingenten en vereffeningscertificaten door het *Crisis uitvoerbureau*.

Het bureau *Handelsinformaties* verzamelt en verstrekt inlichtingen betreffende handelsverdragen, douanetarieven en andere maatregelen op handelspolitiek gebied, handelsadressen, handelsgebruiken, exportmogelijkheden en andere gegevens in binnen- en buitenland, voor handel en nijverheid van belang.

Het bureau *Publicaties* bewerkt en verspreidt publicaties op het gebied van handel en nijverheid en verkeer; het voert de redactie van het weekblad „Handelsberichten”; het stelt propagandageschriften samen en geeft deze uit, het organiseert deelneming

¹⁾ Deze beschouwing is voor een groot deel ontleend aan „Handelsberichten” van 25 April 1935 (Red.).

aan tentoonstellingen en jaarbeurzen. Bovendien berust bij dit bureau de inrichting en het beheer van de Economische Bibliotheek en de daaraan verbonden Openbare Leeszaal.

Binnenland.

De afdeling Binnenland omvat de bureaux: Algemeene Economische Politiek; — Juridische en Administratieve Zaken; — Nijverheid; — Scheepvaart; — Middenstand; — Statistische Centrale.

Het bureau *Algemeene Economische Politiek* fungeert als secretariaat van de Directie. De taak van dit bureau omvat het verzamelen van gegevens omtrent den economischen toestand in binnen- en buitenland en het medewerken aan maatregelen van algemeene economische politiek, zoomede het onderhouden van contact met het Centraal Bureau voor de Statistiek, de Centrale Commissie voor de Statistiek, den Economischen Raad en zijn vaste commissiën.

Aan het bureau *Juridische en Administratieve Zaken* is in het algemeen opgedragen de behandeling van de aangelegenheden van juridischen aard, welke zich bij de Directie van Handel en Nijverheid voordoen, daaronder begrepen het uitwerken van wettelijke maatregelen, welke binnen de werkingssfeer der Directie liggen, alsook de voorbereiding daarvan, voor zoover deze laatste niet naar haar aard tot de taak van een der andere bureaux behoort. Ook verstrekt het bureau inlichtingen omtrent punten van wetgeving op economisch gebied.

Voorts houdt het bureau zich bezig met administratieve zaken betreffende de Directie van Handel en Nijverheid en de daaronder ressorteerende openbare instellingen in haar verhouding tot die Directie (Centraal Bureau voor de Statistiek, Bureau voor den Industrieelen Eigendom, e.a.).

Het bureau *Nijverheid* behartigt de belangen van de Nederlandsche nijverheid met uitzondering van den middenstand. Behalve het verrichten van alle regelmatige werkzaamheden ten behoeve van de ontwikkeling van de Nederlandsche industrie en de bevordering van het gebruik van Nederlandsch fabriekaart, is het bureau Nijverheid belast met de voorbereiding van alle maatregelen van industriele politiek.

Het bijgaande schema van de organisatie van het Bureau Nijverheid geeft een beeld van de vraagstukken, welke daar behandeld worden en van de ambtelijke instanties, die direct of indirect met het Bureau in contact staan.

Het bureau *Scheepvaart* is gesplitst in drie secties, nl. Zeescheepvaart, Rijnvaart en Binnenvaart.

Voor de Zeescheepvaart bestaan de werkzaamheden uit het voorbereiden van maatregelen ten behoeve van de zeescheepvaart; het volgen van de scheepvaartpolitiek; het verstrekken van inlichtingen over scheepvaartzaken.

Voor de Rijnvaart houdt het bureau zich bezig met het behandelen van Rijnvaartzaken, voor zoover het niet betreft die zaken, welke uitsluitend verband houden met de Rijnvaartacte. Het bureau volgt de ontwikkeling van den toestand op den Rijn, ook voor zoover het betreft het buitenland en behartigt de belangen der particuliere Rijnschippers en Rijnrederijen.

Voor de binnenvaart bestaat het werk voornamelijk in de uitvoering van de Wet op de Evenredige Vrachtverdeling.

Aan het bureau Scheepvaart is verder opgedragen het secretariaat van de Commissie van Advies voor de uitvoering van de evenredige vrachtverdeling.

Het bureau *Middenstand* is belast met de zorg voor en de voorlichting van den Middenstand, hetgeen

medebrengt de voorbereiding van algemeene regelingen van wettelijke en anderen aard op dit gebied. Voorts houdt dit bureau voortdurend voeling met de stands- en vakorganisaties van den middenstand en de Commissie van Contact inzake Middenstandsangelegenheden.

Aan het bureau Middenstand is tevens opgedragen de behartiging der belangen van die groepen van kleine handelslieden en ambachtspatrons, die niet tot den middenstand in engeren zin kunnen worden gerekend. Tenslotte is bij dit bureau ook grotendeels ondergebracht de uitvoering der Wet op het Handelsregister, alsook der Wet op de Kamers van Koophandel en Fabrieken, voor zoover deze aan het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart is toevertrouwd.

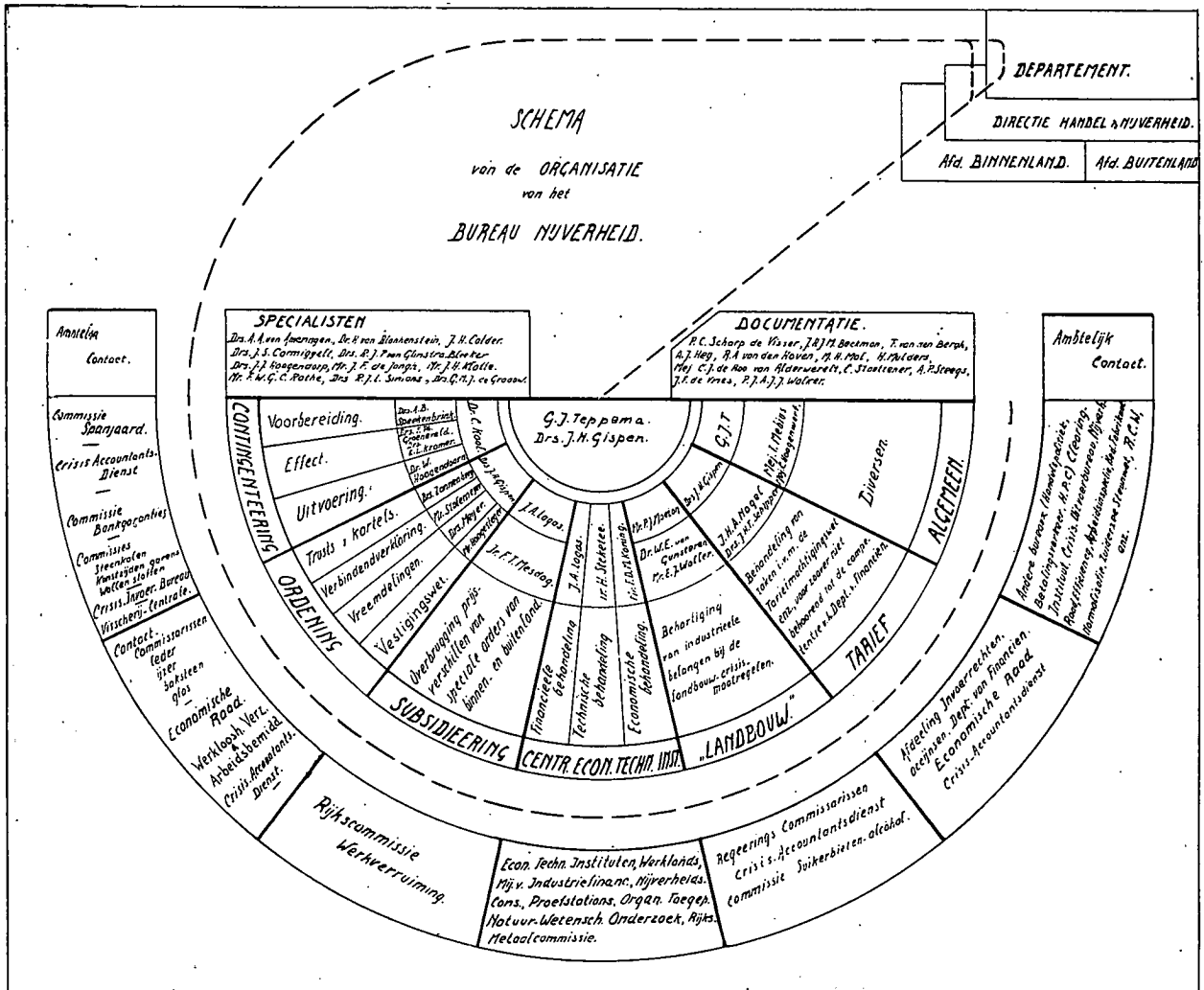
De *Statistische Centrale* is belast met de documentatie van de Directie van Handel en Nijverheid, voor zoover het statistische gegevens betreft.

Meer speciaal bestaan de werkzaamheden in het samenstellen van overzichten en het maken van analyses voor het handelsverkeer van Nederland met andere landen.

De Directie van Handel en Nijverheid is in tal van officieele en semi-officieele organen en commissies vertegenwoordigd, waardoor zij in voortdurend contact is met de bijzondere colleges, welke zich bezighouden met de bestudeering of de uitvoering van maatregelen van economisch belang.

Tot deze organen behooren o.a.:

- Economische Raad,
- Nijverheidsraad,
- Middenstandsraad,
- Nederlandsch Clearinginstituut,
- Maatschappij tot behartiging der Nationale Scheepvaartbelangen N.V. (Benas),
- Werkfonds 1934,
- Rijkscommissie Werkverruiming,
- Generale Commissie Zuiderzeesteunwet,
- Centrale Organisatie voor het Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek en Nijverheidsorganisatie T.N.O.,
- Scheepsbouwkundig Proefstation,
- Stichting voor Materiaalonderzoek,
- Hoofdbestuur Normalisatiebureau,
- Instituut voor Efficiency,
- Electrotechnische Vereeniging,
- Koninklijke Vereeniging Nederlandsche Jaarbeurs,
- Koninklijke Vereeniging Koloniaal Instituut,
- Algemeene Nederlandsche Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer,
- Vereeniging Nederlandsch Fabrikaat,
- Vereeniging voor Tentoonstellingsbelangen,
- Raad van Beheer en Commissie van Bijstand van het Economisch Instituut voor den Middenstand.

LANDBOUWPOLITIEK IN NEDERLAND. ¹⁾

De Nederlandsche crisiswetgeving ten behoeve van den landbouw heeft zich gekenmerkt door een geleidelijke ontwikkeling. De eerste regelingen, welke werden getroffen, zooals het heffen van een compenserend invoerrecht op suiker, hetgeen geschiedde bij de wet van 1 Augustus 1930, de Tarwewet van 21 Febr. 1931 en de Crisis-Zuivelwet van 10 Juli 1932, beoogden een leniging van den bestaanden nood en grepen slechts daar in, waar deze het grootst was. De belangrijkste regeling, welke werd getroffen, betrof die t.a.v. de tarwe, een van de weinige landbouwproducten, welke in belangrijke hoeveelheden in ons land werden ingevoerd.

In de eerste periode van den landbouwsteun beperkte het ingrijpen van Overheidswege zich tot het verstrekken van financieelen steun. Zoo werd bijv. een crediet verleend aan de aardappelmeelindustrie en haringnetvisserij, en werden uitkeeringen gedaan aan de vlasteelt en aan de griendcultuur, terwijl den verbouwers van fruit en warmoezerijgewassen een toeslag op de geveilde producten werd gegeven. In de gedachte, dat de crisis een niet te lang leven beschoren zou zijn, zou deze steun onmiddellijk weer vervallen, wanneer de prijzen der landbouwproducten weer voldoende gestegen zouden zijn.

Inmiddels ging deze hoop niet in vervulling, de crisis bleef voortduren en de enorme prijsdaling trof steeds meer producten; ook de prijzen der zuivelproducten, welke zich aanvankelijk nog vrij goed hadden weten te handhaven, werden meegesleurd en dit in steeds sterkere mate, naarmate de vrije markt, waarop alle productie-overschotten moesten worden afgezet, kleiner werd door den steeds grooteren omvang van invoerverboden, contingenteringen, betalingsmoeilijkheden, enz.

Het gevolg van den steun was, dat de voortbrenging der gesteunde producten in steeds sterkere mate werd gestimuleerd, vooral toen nog slechts enkele producten gesteund werden. Dit gold vooral t.a.v. de tarwe. Opdat de vermeerderde binnenlandsche productie van tarwe opgenomen zou worden, was door de Tarwewet bepaald, dat de tarwe, welke bestemd was voor broodbereiding, 25 pCt. binnenlandsche tarwe zou moeten bevatten. Later werd dit percentage wel verhoogd tot 40 pCt., maar ook toen bleek de productie nog te groot te zijn. Een voorschrift tot beperking van de tarweteelt tot $\frac{1}{3}$ van het bouwland was hiervan het gevolg.

De steunverleening aan de melkveehouders, welke niet gepaard ging met een beperking der productie, had tengevolge dat ook hier de voortbrenging werd gestimuleerd. Doordat tevens de export schrikbarend achteruit liep, kwam er een productie-overschot, dat gedeeltelijk uit de markt werd genomen door opslag van boter in koelhuizen; om den afzet van boter in het binnenland te bevorderen werd bepaald, dat de margarine voortaan een bepaald percentage natuurboter zou moeten bevatten, welk percentage in den loop van den tijd ook wel eens werd verhoogd, maar ook hier bleek dit niet voldoende te zijn. Dezelfde ervaringen deed men op met andere producten, welke werden gesteund en zoo bleek steeds meer het onbevredigende karakter van het incidenteele ingrijpen.

Hierbij kwam nog, dat de overtuiging, dat de huidige crisis niet alleen een conjunctureele, doch evenzeer een structureele crisis is, steeds sterker werd. Men zag in, dat Nederland er zich op zou moeten voorbereiden, vooral nadat de Economische en Monetair Wereldconferentie te Londen was mislukt, dat, ook al zouden de prijzen uit de jaren vóór de crisis misschien weer terugkeeren, er voor goed een

¹⁾ Dit overzicht is, evenals verschillende andere ongeteekende bijdragen, door ons opgesteld en ter verificatie van de feitelijke gegevens aan de verschillende Departementen gezonden. Wij brengen h.t.p. gaarne onzen dank voor de medewerking, die wij daarbij hebben ondervonden. (Red.)

wijziging in de afzetverhoudingen t.a.v. het buitenland zou komen.

En zoo bleek het noodzakelijk de crisiswetgeving in meer planmatige banen te leiden, waarmede een aanvang werd gemaakt met de Landbouwcrisiswet van 5 Mei 1933, welke wet te meer reden van bestaan had, toen de algemeene toestand op agrarisch gebied nog steeds slechter werd, waardoor steeds meer producten door de crisis werden getroffen. Dit maakte een centrale steunregeling gewenscht, waardoor de overzichtelijkheid ervan in de hand gewerkt zou worden en bovendien de noodzakelijk gebleken vervollediging der bestaande regelingen, vooral ten aanzien van de regeling der productie, beter zou kunnen plaats vinden.

Deze wet, die de tweede periode van den landbouwsteun inluidde, stelde zich dan ook ten doel de verschillende steunwetten, ook die ten aanzien van de Visserij, Plumveehouderij en Veenderij, te coördineren en maakte het tevens mogelijk, dat de betrokken Minister, wien in deze wet groote bevoegdheden werden gedelegeerd, regels stelde ten aanzien van den omvang der productie, kwaliteit, prijzen, enz.

Tijdens de behandeling van het wetsontwerp werd nog een amendement ingelascht, waarbij de geldigheidsduur van de wet tot 1 Januari 1934 werd beperkt. Bij een wijziging ervan bij de wet van 5 Augustus 1933 werd niet alleen het aantal producten, dat onder de Landbouw-Crisiswet zou vallen, uitgebreid, doch ook bovengenoemd amendement uit de wet gelicht en vervangen door een nieuw artikel, dat bepaalde, dat de geldigheidsduur uitgebreid zou worden totdat de heerschende buitengewone tijdsomstandigheden zouden hebben opgehouden te bestaan. Daar geacht wordt, dat dit nog steeds niet het geval is, vormt ook thans nog de Landbouw-Crisiswet de hoeksteen voor de geheele Landbouw-Crisismaatregelen. Een drietal principes staat hierbij op den voorgrond.

Primair is het verschaffen van een bestaansmogelijkheid aan den landbouw in den crisistijd door de prijzen der landbouwproducten in dien zin te corrigeren, dat ze in overeenstemming worden gebracht met de andere prijzen, die hooger waren gebleven. Over de geheele linie waren de prijzen der landbouwproducten zoodanig gedaald, dat zonder ingrijpen een groot deel van den grond braak zou komen te liggen, het platteland tot armoede gedoemd zou zijn en als afzetgebied voor de Nederlandsche industrieën weg zou vallen, tengevolge waarvan het werkloosheidsvraagstuk nog omvangrijker zou worden.

Een tweede beginsel is het bewerkstelligen van aanpassing aan de veranderde omstandigheden door wijziging van de productierichting in dien zin, dat de voortbrenging van die producten, welke ons land eertijds in groote hoeveelheden importeerden, wordt gestimuleerd ten koste van vooral tuinbouw- en zuivelproducten, waarvan de afzet naar het buitenland voor een deel onmogelijk is gemaakt. O.a. door teelt- en uitzaaibeperking, welke dan als voorwaarde voor steunverkrijging wordt gesteld, wordt op deze wijze het accent verlegd van het principe van steunverleening naar dat van prijscorrectie. Met het oog op een betere controle op den omvang van de productie, enz. is ook de voorwaarde gesteld, dat men bij een bepaalde, rechtspersoonlijkheid bezittende crisisorganisatie aangesloten moet zijn om een crisisproduct te mogen voortbrengen, enz. Daar deze teeltbeperkingen, enz. de groote en kleine bedrijven niet steeds in gelijke mate treffen, zijn de beperkingspercentages dikwijls afhankelijk gesteld van de grootte van het bedrijf.

Het derde beginsel, dat de landbouwcrisiswetgeving kenmerkt, is het streven tot handhaving van den export, zolang deze nog meer opbrengt dan de geëxporteerde producten gekost hebben aan ervoor verbruikte geïmporteerde grondstoffen.

Om den landbouw weer rendabel te maken, moest worden bereikt, dat de prijzen zouden stijgen. T.a.v. de invoerartikelen werd dit bereikt door monopolie-

heffingen. In wezen zijn dit niets anders dan invoerrechten. Omdat het dikwijls noodzakelijk is, dat maatregelen op korten termijn worden getroffen, leent het stelsel van invoerrechten zich er niet voor, daar elke wijziging hiervan bij de wet moet geschieden. De invoer van verschillende „crisisproducten”, d.z. die producten, die onder de Landbouw-Crisiswet vallen, is nu gemonopoliseerd, d.w.z. dat de invoer uitsluitend door een crisisorganisatie kan geschieden, welke van den aanvrager tot den invoer de bedoelde producten tegen wereldmarktprijs koopt en wederom verkoopt tegen dien prijs, vermeerderd met een bepaald bedrag, prijsverschil genoemd, dat ten bate komt van een fonds, het Landbouw-Crisisfonds. Het doel hiervan is dus de binnenlandsche prijzen op te trekken tot een niveau, dat de productiekosten benadert, waardoor nog de prikkel tot aanpassing blijft bestaan.

T.a.v. de uitvoerartikelen kon men verschillende wegen inslaan, men kon exportpremies, toeslagen e.d. uit de schatkist verlenen, of de verliezen, welke op den export werden geleden, compenseeren door hogere prijzen voor den binnenlandschen consument. Met het oog op den toestand van de schatkist o.a. is het laatste middel gekozen, waarbij directe heffingen op de levensmiddelen worden gelegd (boter), het aanbod wordt beperkt, waardoor de prijzen automatisch stijgen, of een belasting wordt geheven (varkenslachtbelasting), of een combinatie van deze middelen. Het systeem, waarbij de last van den crisissteun direct op de bevolking wordt gelegd, vond bij de Regeering rechtvaardiging in de overweging, dat de consument door de buitengewoon lage prijzen der landbouwproducten op de wereldmarkt een crisiswinst genoot ten koste van de producenten.

Vandaar dat het volkomen billijk zou zijn, wanneer hem deze crisiswinst zou worden ontnomen door prijscorrectie, in den vorm van steunmaatregelen, welke de producenten ten goede moesten komen, waardoor de prijzen van landbouwproducten en die van andere goederen en diensten weer in evenwicht gebracht zouden worden.

Weldra deed zich bij den export nog de bijzondere moeilijkheid voor, dat in verband met de contingententeeringsmaatregelen, welke een bepaald land had getroffen, de clearingverdragen, enz., in het eene land hogere prijzen waren te maken dan in het andere. Daar dit dikwijls aanleiding gaf tot onbillijkheden, moest ook voor diverse producten de uitvoer o.a. worden gemonopoliseerd. Ook hier is dan een of andere crisisorganisatie, welke het betreffende product in het binnenland opkoopt tegen een bepaalden prijs, en exporteert daar naar toe, waar de beste prijzen zijn te maken.

Om een maatstaf te hebben bij de prijsregeling, worden voor de crisisproducten z.g. richtprijzen vastgesteld, welke dan den producenten worden gearandeerd.

De hoogte dier richtprijzen wordt mede afhankelijk gesteld van den globalen kostprijs van het product, terwijl in verband met de aanpassingspolitiek van de Regeering ook geldt de maatstaf van de prijzen van voor den oorlog, waarbij als richtsnoer de prijzen werden gekozen van 1913 en 1914. Eenzelfde systeem dus als in de Vereenigde Staten wordt gevolgd, waar het doel van de Agricultural Adjustment Act is, het in overeenstemming brengen van de landbouwprijzen met de prijzen der overige goederen, met als basis de prijzen, zooals die waren van 1909—1914.

De steunverleening is een bedrijfssteun, daar het in de eerste plaats gaat om handhaving van den landbouw, opdat de grond niet braak zal komen te liggen met al de nadeelige gevolgen van dien. Verder zijn het ook moreele overwegingen geweest, die aan bedrijfssteun de voorkeur hebben gegeven boven individueelen steun. Dit neemt niet weg, dat de Landbouw-Crisiswet er in voorziet, dat ongewenschte cumulatie van steun wordt tegengegaan door korting erop mogelijk te maken.

De steun wordt verleend in verschillende vormen. Voor de eene groep van goederen wordt eenvoudig de prijs vastgesteld, waaronder niet verkocht mag worden of wordt een toeslag op den prijs verleend, voor de andere groep vindt indirecte beïnvloeding van den prijs plaats door heffingen of door het opkopen door Crisis-Centrales tegen vastgestelde prijzen. Verder worden ook credieten verleend. Als voorwaarde bij de steunverleening kan worden gesteld en wordt in den regel ook gesteld, dat de productie zal worden beperkt of gestabiliseerd. De steunverleening geschiedt uit het bovengenoemde Landbouw-Crisisfonds, waaruit de verschillen tusschen marktprijzen en richtprijzen worden bijgepast, credieten verleend, de opkoop van geheele of gedeeltelijke oogsten wordt bekostigd, enz. De inkomsten van het Fonds, welke evenals de uitgaven jaarlijks bij afzonderlijke begrooting worden vastgesteld, worden voornamelijk verkregen uit de monopolieheffingen, welke bij invoer van de gemonopoliseerde goederen aan de importeurs in rekening worden gebracht, en uit de binnenlandsche heffingen.

Een noodzakelijk uitvloeisel van den steun is, dat de groep van producenten, waarvoor hij dient, erbij gebaat is, terwijl andere groepen er nadeel van kunnen ondervinden. Zoo zijn de graanproducenten bij gebaat bij het heffen van monopolierechten op granen bij invoer, maar de pluimveehouders, die het daardoor duurdere graan moeten kopen voor pluimveevoeder om straks eieren e.d. te kunnen exporteeren, zijn er weer bij geschaad. Vandaar dat in dergelijke gevallen restitutie of vrijstelling van deze heffingen kan worden verleend, wanneer bedoelde producten worden geëxporteerd.

Een onvermijdelijk gevolg van de steunmaatregelen is voorts, dat de prijzen der landbouwproducten hoog worden gehouden en daarmee de kosten van levensonderhoud. Nu is het uiteindelijke doel van de door de Regeering gevoerde aanpassingspolitiek, dat het kostenniveau in Nederland in overeenstemming wordt gebracht met dat in het buitenland, m.a.w. dat het bedrijfsleven zonder eenige hulp weer rendabel wordt en met het buitenland zal kunnen concurreren. Daarvoor is in de eerste plaats noodig verlaging van de kosten van levensonderhoud, welke geremd wordt door de steunmaatregelen, welke zoowel voor den landbouw als voor de industrie, bij de laatste in den vorm van contingententeeringen, enz. worden getroffen. Vandaar dat de wensch voortdurend voorziet om de monopolie en andere heffingen te verlagen, zoodra dit eenigszins mogelijk is. Anderzijds is dit eerst mogelijk, wanneer tegenover een lagere opbrengst der producten ook lagere productiekosten staan.

Nu wordt een groot gedeelte der productiekosten in den landbouw gevormd door pachten en hypotheeken. Daarom kwam reeds in 1932 een Crisispachtwet tot stand, terwijl op het oogenblik nieuwe ontwerpen van wet bij de Staten-Generaal aanhangig zijn gemaakt, welke verlichting op dit punt ten doel hebben. Voor een belangrijken deel zijn deze wetsontwerpen een gevolg van de tijdsomstandigheden en beoogden de reeds vroeger getroffen regelingen in de eerste plaats hulpverleening in den bestaanden nood, zoo bijv. de Crisis-Landbouwhypotheekwet van 29 Mei jl., doch evenzeer vormen zij een element van het streven der Regeering om te komen tot een verlichting der vaste lasten, wat een onmisbare voorwaarde vormt voor de daling van het kostenniveau.⁴⁾

⁴⁾ Wat de toekomstige politiek betreft, wijst de Minister in bovengenoemde M. v. A. erop, dat het niet mogelijk is reeds thans nauwkeurig mededeelingen te doen omtrent de groote lijnen, die hij bij de landbouwerisopolitiek denkt te volgen. Gezien den grooten omvang, welken het huidige samenstel van regelen heeft verkregen, heeft hij het wenschelijk geoordeeld, alvorens zich voor de in de naaste toekomst te volgen landbouwpolitiek uit te spreken, zich te doen voorlichten door een Commissie van deskundigen, welke dezer dagen is benoemd.

Vormen van steunverlening aan en productieregeling van den landbouw

PRODUCTEN	Monopolie van		Contingentee- ring	Binnen- land- sche heffing	Prijs- rege- ling	Ver- leening van cre- dieten	Directe steun- uitke- ring	Steun door middel van richt- prijzen	Teeltbeperking		Meng- gebod	Denatu- ratie
	Invoer	Uitvoer							Direct	Indirect		
Akkerbouw-Centrale												
Aardappelen ¹⁾	+	+	..	+	+	..	+	+
Boonen ²⁾	+	+	+ ³⁾	+
Cichorei	+
Erwtten ²⁾	+	+	+	+	+
Fabrieksaardappelen	+	+	+
Gerst	+	+
Griend	+	+	+	+
Haver	+
Koolzaad	+	+
Riet	+	+	+	..	+
Rogge	+	+	+	+
Suikerbieten	+	..	+
Tarwe	+	+	+	+	..	+	+
Vlas	+	..	+
Zaden (spinazie- en radijsaad)	+	+
Meel-Centrale												
Brood	+	..	+
Deeg	+	..	+
Gort	+	..	+
Rijst	+	..	+
Roggebloem	+	..	+
Veekoeken	+	..	+	+
Visch- en diemeel	+	+
Aardappelmeel-Centrale												
Aardappelmeel	+ ⁴⁾	+	..	+	+
Veehouderij-Centrale												
Varkens	+	+	+
Varkensvleesch	+	+	+	+
Paarden	+
Paardenvleesch	+
Runderen	+
Rundvleesch	+	+
Zuivel-Centrale												
Boter	+	+	+
Consumptiemelk	+
Kaas	+	+
Margarine	+	+	+	..
Spijsoliën	+
Spijsvetten	+ ⁷⁾	..	+ ⁸⁾	+
Groenten- en Fruit-Centrale												
Conserven	+	+
Fruit	+	+ ⁹⁾	+	..	+ ¹⁰⁾	..	+ ¹¹⁾
Vroege aardappelen	+	+	..	+	+	..	+	..	+
Warmoezerijgewassen	+	+ ¹²⁾	+	..	+	..	+
Zuidvruchten	+
Sierteelt-Centrale												
Bloembollen	+	+	+	+	+
Bloemen	+	..	+	+
Boomen	+	+	..	+	+
Visscherij-Centrale												
Aal en Paling	+	+ ¹³⁾
Ansjovis	+ ¹⁴⁾
Consumptie-garnalen	+	+
Haring	+	+ ¹⁵⁾	..	+
Mosselen	+
Oesters
Zeevisch (beh. Haring)	+	+ ¹⁵⁾
Turf-Centrale												
Turf	+	+	..	+
Pluimvee- en Eieren-Centrale												
Eieren	+	+	+
Gedroogde Garnalen	+	+
Pluimvee	+	+ ¹⁶⁾	+

+ Beteekent thans bestaande regeling. .. Beteekent niet geregeld.

¹⁾ Behalve fabrieksaardappelen en vroege aardappelen. ²⁾ Niet groen geoogst. ³⁾ Alleen voor veldboonen. ⁴⁾ Monopoliehouder Meelcentrale. ⁵⁾ Voor de wettelijk aangewezen gebieden in het Westen van het land. ⁶⁾ Indirecte heffing door een korting op de steunuitkeering. ⁷⁾ Alleen voor ongesmolten rundvet. ⁸⁾ Alleen voor ongesmolten dierlijk vet. ⁹⁾ Voor Duitsland. ¹⁰⁾ Voor druiven, roode en witte bessen en frambozen. ¹¹⁾ Voor frambozen en fruit onder glas. ¹²⁾ Voor Duitsland en voor bepaalde producten voor België. ¹³⁾ Bij invoer. ¹⁴⁾ Bij uitvoer. ¹⁵⁾ Bij invoer en aanvoer. ¹⁶⁾ Alleen voor Duitsland.

DE LANDBOUW-CRISISMAATREGELEN**Overzicht van het Landbouw-crisisapparaat.**

De maatregelen, welke door den Minister worden genomen, worden voorbereid en uitgevoerd, hetzij door organen, die rechtstreeks onder den Minister staan, hetzij door het College van Regeeringscommissarissen, eerste adviseurs van den Minister en de onder dit College ressorteerende organen, waartoe in de eerste plaats gerekend moeten worden het Regeeringsbureau voor de uitvoering van de Landbouw-Crisiswet 1933 en de onder dit bureau werkende Centralen zoomede de Provinciale Organisaties. Voor deze Centralen en Provinciale Organisaties is de Stichtingsvorm gekozen, terwijl bij een of meerdere van deze Centralen en Organisaties praktisch alle Nederlandse landbouwers en zij, die hiermede op eenigerlei wijze in verband staan, als georganiseerd zijn aangesloten. Alleen de als georganiseerd aangesloten mogen producten telen, vee houden, handel drijven, enz.

De rechten en verplichtingen van deze aangesloten zijn omschreven in het op de Landbouw-Crisiswet 1933 steunende Crisis-Organisatiebesluit 1933, waarin o.a. de eischen zijn vermeld, waaraan de crisisorganisaties moeten voldoen, om als zoodanig te worden aangewezen.

De organen, welke rechtstreeks ter beschikking staan van den Minister zijn de navolgende:

1. *Centrale Commissie, bedoeld in artikel 27 der Landbouw-Crisiswet 1933.*

Deze Commissie adviseert den Minister omtrent alle ontwerp-besluiten, welke op grond van de Landbouw-Crisiswet 1933 worden genomen.

2. *Hypotheekcommissie.*

De Minister heeft de bevoegdheid te beslissen, dat de toekomstige gebruikers van landelijk eigendom, dat naar de meening van den Minister ten onrechte is geëxecuteerd, als georganiseerd tot eenige crisisorganisatie niet zullen worden toegelaten. De Hypotheekcommissie adviseert den Minister over het al dan niet nemen van dezen maatregel.

3. *Commissie van Advies, bedoeld in het Crisis-Organisatiebesluit 1933.*

Van ieder besluit van de crisisorganisaties tot toelating als georganiseerd staat beroep open op den Minister, die bovendien alle andere besluiten kan vernietigen en door andere vervangen. In deze administratieve geschillen laat de Minister zich adviseeren door de Commissie van Advies.

4. *Landbouw-Crisisbureau van het Departement van Landbouw en Visscherij.*

Dit Bureau is onderverdeeld in afd. Juridische Zaken en afd. Statistiek. De afdeling Statistiek verzorgt de verwerking van de gegevens, welke voor den Minister en het College van Regeeringscommissarissen noodig zijn, alsmede als een van de belangrijkste onderdeelen, de jaarlijksche inventarisatie van de crisisproducten.

De afdeling Juridische Zaken is meer in het bijzonder het bureau onder den Secretaris-Generaal van het Departement van Landbouw en Visscherij, op welk bureau alle ontwerp-besluiten, beschikkingen en correspondentie voor den Minister bestemd, volgens de aanwijzingen van den Secretaris-Generaal, worden gezien. Daarnaast verzorgt deze afdeling rechtstreeks de Landbouw-Crisiswet zelve, alsmede de organieke besluiten en de algemeene zaken. Bij deze afdeling is voorts ondergebracht het Secretariaat van het College van Regeeringscommissarissen, alsmede de Secretariaten van de verschillende commissies, terwijl tevens een afdeling documentatie van de Landbouw-Crisismaatregelen daaraan is verbonden. Bij dit bureau berust voorts nog de verzorging der uitgave „Landbouw-Crisiswet 1933 en hare Uitvoeringsmaatregelen”.

5. *Centrale-Crisis-Contrôledienst.*

Deze dienst, onderverdeeld in afd. algemeene contrôle en afd. technische contrôle, is belast met de contrôle op de naleving der landbouwcrisismaatregelen en met het verrichten van onderzoeken, voor zoover deze niet van comptabelen aard zijn.

6. *Crisis-Accountantsdienst van het Departement van Landbouw en Visscherij.*

Deze is onderverdeeld in 3 afdelingen: a. contrôle, b. comptabiliteit, c. efficiency en investigatie.

Als instellingen, welke leden wel door den Minister worden benoemd, doch welke hare werkzaamheden geheel zelfstandig verrichten, moeten worden vermeld:

Colleges voor de Crisis-Tuchtrechtspraak.

Op grond van het vereenigingsrecht kunnen overtredingen van de crisismaatregelen tuchtrechtelijk vervolgd worden. Als Openbaar Ministerie treedt op de Hoofdamtenaar voor de Crisis-Tuchtrechtspraak, terwijl de berechting plaats vindt door 11 Provinciale Commissies voor de Crisis-Tuchtrechtspraak en in hooger beroep door de Centrale Commissie voor de Tuchtrechtspraak, gevestigd te 's-Gravenhage.

Crisis-Arbitrage-Commissie.

De rechtsgeschillen tusschen de georganiseerd bij de Crisis-Organisaties worden op grond van een desbetreffende bepaling in de statuten der organisaties niet berecht door den gewonen burgerlijken rechter, maar door arbitrage, welke rechtspraak wordt uitgeoefend door de Crisis-Arbitrage-Commissie, gevestigd te 's-Gravenhage.

College van Regeeringscommissarissen.

Het College van Regeeringscommissarissen bestaat sinds de laatste wijziging, met ingang van 1 December 1935, uit 5 leden en wel:

a. de Secretaris-Generaal, Voorzitter van het College, tevens Regeeringscommissaris voor pluimveehouderij en visscherij;

b. de Regeeringscommissaris voor den akkerbouw en de veehouderij (waaronder mede behoort de melkveehouderij), tevens Onder-Voorzitter van het College;

c. de Regeeringscommissaris voor de groenten-, fruit- en sierteelt;

d. de Regeeringscommissaris-Commercieel adviseur;

e. de Regeeringscommissaris voor Handel en Nijverheid, mede Regeeringscommissaris voor de steunverleening aan de fabrieksturf.

De Directeur-Generaal van den Landbouw neemt geregeld aan de beraadslagingen van het College deel.

Het Regeeringsbureau voor de uitvoering van de Landbouw-Crisiswet 1933 is het bureau van de Regeeringscommissarissen, op welk bureau alle maatregelen zoowel technisch, als juridisch, als commercieel worden voorbereid. Het is onderverdeeld in 3 afdelingen. Het Landbouw-Crisisbureau fungeert tevens als Regeeringsbureau voor de visscherij en de pluimveehouderij.

De Regeeringscommissaris-Commercieel adviseur heeft tot taak het commercieele deel van de maatregelen te bezien en daaromtrent te adviseeren. Bovendien behoort tot diens taak de salaris- en rechtspositieregeling van het crisispersoneel, alsmede de organisatie van personeel en materieel van de crisisdiensten.

Onder de Regeeringscommissarissen ressorteeren verschillende Centralen en wel:

A. REGEERINGS-COMMISSARIS VOOR AKKERBOUW EN VEEHOUDERIJ.

I. *Nederlandsche Akkerbouw-Centrale.*

Deze heeft tot taak:

1. Uitvoering van het *invoermonopolie* voor: granen; peulvruchten; aardappelen (uitgez. April/

Juli); griendproducten; riet; met daaraan verbonden inning en verantwoording der monopolie-gelden.

2. Uitvoering van het *uitvoermonopolie* voor: peulvruchten; aardappelen (uitgez. Juni/Juli); griendproducten; riet; met daaraan verbonden inning en verantwoording der monopolie-gelden.

3. Uitvoering der steunmaatregelen voor inlandsche rogge.

4. Leiding bij en contrôle op de uitvoering van de steunregelingen voor inlandsche:

gerst; veldboonen; aardappelen (incl. afgifte teeltvergunningen); suikerbieten (incl. afgifte garantiebewijzen); vlas (incl. afgifte teeltvergunningen); cichorei (idem).

5. Regeling en uitvoering van de steunmaatregelen voor inlandsche peulvruchten (inlevering, opslag, export).

6. Aan- en verkoop (onder bepaalde omstandigheden) van:

granen; peulvruchten; riet, en eventueel andere crisis-producten.

7. Contrôle op de circulatie van tarwe binnen Nederlandsche grenzen.

8. Opstelling en uitvoering van talrijke afzonderlijke sub-regelingen, die in de praktijk noodzakelijk blijken (restitutie monopolie-gelden bij export, aan brouwerijen, voor Indische maïs, aan veredelingsbedrijven, peulvruchten, aan zetmeelfabrikanten, regeling voor zaai-peulvruchten, e.d.).

9. Voorbereiding en regeling van goederen-compensaties (toegewezen crisisproducten).

10. Effectieve contrôle op betalingscontingenten Duitsland voor bepaalde producten i.v.m. de clearing.

11. Het verzorgen van een erkennings-administratie (ultimo Mei ongeveer 52.000 georganiseerden en ingedeelde rechtspersonen) en een interne praktische statistiek.

II. Nederlandsche Meelcentrale.

Deze heeft tot taak:

1. de uitvoering van de voorschriften betreffende den invoer van uit granen bereide producten, van rijst en daaruit bereide producten, van zetmeelproducten en van andere monopolieproducten.

2. Regeling van den handel in tarwebloem B.

3. Uitvoering van de voorschriften betreffende contingentering van:

brood en deeg; roggebloem; rijst; gort; veekeuken afkomstig van oliehoudende zaden, noten en pitten.

4. uitvoering van de voorschriften betreffende de heffing op de hier te lande gefabriceerde en de hier te lande afgeleverde zetmelen en daaruit bereide producten.

5. bemoeiing ten aanzien van den uitvoer van ingevoerde monopolieproducten en terugbetaling van de bij den invoer van die producten betaalde monopolie-winst.

III. V.I.T.A. (Vereeniging voor Inheemsche Tarwe-Afnemers).

Deze heeft tot taak:

De aankoop voor en voor rekening van de bij haar aangeslotenen (maalbedrijven) van de inheemsche tarwe, welke de maalbedrijven ingevolge de bepalingen van de Landbouw-Crisiswet 1933 verplicht zijn te vermalen voor de bereiding van tarwebloem A en tarwemeel A, d.i. de tarwebloem en tarwemeel, in elke hoeveelheid waarvan zich moet bevinden een door den Minister vastgesteld percentage bloem of meel van inheemsche tarwe.

IV. Nederlandsche Tarwecentrale.

Deze heeft tot taak het verlenen van medewerking aan de uitvoering van de maatregelen betreffende de tarwe, in het bijzonder door het geven van aanwijzingen aan de Stichtingen Gewestelijke Tarweorganisaties ten aanzien van de commercieele en financieele aangelegenheden aan de tarwesteunregeling verbonden.

V. Gewestelijke Tarwe-organisaties.

Deze hebben tot taak de uitvoering van de maatregelen betreffende den tarwesteun, welke bestaan in de afneming van de tarwe van de telers en de betaling daarvan, de regeling van de classificatie en den opslag, zoomede de aflevering op aanwijzingen der Nederlandsche Tarwecentrale aan de verschillende maaldereien of andere koopers.

Voor de provinciën Groningen en Drenthe gezamenlijk, Gelderland, Utrecht en Overijssel gezamenlijk, Noord- en Zuid-Holland gezamenlijk, en elke der andere provinciën afzonderlijk bestaat een Gewestelijke Tarwe-organisatie.

VI. Nederlandsche Aardappelmeelcentrale.

Deze heeft tot taak:

1. optreden als monopoliehouderster voor den uitvoer van aardappelmeel;

2. bevordering van den afzet door vaststelling van richtprijzen, waartegen de georganiseerden mogen verkoopen naar het buitenland;

3. verkrijgen van nieuwe afzetgebieden;

4. totstandbrengen van verkoopen buiten den normalen omzet, in verband met het beheer van de nog aanwezige voorraden regeeringsaardappelmeel;

5. maatregelen tot regeling der productie, door vaststelling van den uitpoot van fabrieksaardappelen voor iederen daarvoor in aanmerking komenden landbouwer.

VII. Nederlandsche Veehouderijcentrale.

De Nederlandsche Veehouderijcentrale is belast met de voorbereiding en uitvoering van de voorschriften betreffende de teeltregeling voor varkens en rundvee. Zij treedt op als monopoliehouderster voor den in- en uitvoer van varkens en varkensvleesch en voor den invoer van runderen en rundvleesch, paarden en paardevleesch.

Zij is belast met de afname van rundvee en de verwerking hiervan tot rundvleesch in blik en het invriezen en/of uitvoeren.

Zij is belast met de afname van varkens en den uitvoer hiervan na verwerking als bacon, of den uitvoer van levende varkens of het invriezen en den uitvoer als bevroren varkensvleesch, of de verwerking tot gehakt in blik.

Zij is belast met de afname van spek, den uitvoer en/of eventueel het uitsmelten daarvan.

Zij is belast met de uitvoering van de voorschriften tot steun aan den export van runderen en rundvleesch.

VIII. Nederlandsche Zuivelcentrale.

Deze heeft tot taak maatregelen te treffen, welke ertoe kunnen leiden, dat de producent van melk voor deze melk een prijs ontvangt, die de onmisbare productiekosten dekt.

B. REGEERINGS-COMMISSARIS VOOR DE GROENTEN-, FRUIT- EN SIERTEELT.

I. Nederlandsche Groenten- en Fruitcentrale.

Deze heeft tot taak:

1. de uitvoering van de maatregelen voor de teeltbeperking van warmoezerijgewassen, fruit en vroege aardappelen;

2. het invoermonopolie van groenten, fruit en zuidvruchten, en conserven;

3. het uitvoermonopolie van tuinbouwproducten en vroege aardappelen;

4. het afgeven van de vereffeningscertificaten voor de clearing met Duitsland voor tuinbouwproducten en vroege aardappelen;

5. de regeling en uitvoering van minimumprijzen voor tuinbouwgewassen;

6. de uitkeering van steungelden aan telers van fruit- en warmoezerijgewassen, en vroege aardappelen.

II. Nederlandsche Sierteeltcentrale.

Deze heeft tot taak:

1. Bloembollen.

Uitvoering saneeringsplan bloembollen:

a. teeltregeling; b. opkoop surplus; c. handhaven van minimum-exportprijzen.

2. Boomkweekery.

a. credietverleening; b. opkoop surplus boomkweekerijgewassen; c. stabilisatie oppervlakte beteeld met boomkweekerijgewassen.

3. Bloemisterij.

a. credietverleening; b. stabilisatie oppervlakte beteeld met bloemisterijgewassen.

C. REGEERINGS-COMMISSARISSEN VOOR DE VISSCHERIJ, STEUNVERLEENING AAN DE FABRIEKSTURF EN PLUIMVEEHOUDERIJ.

I. Nederlandsche Visscherijcentrale.

Deze heeft tot taak uitvoering te geven aan de maatregelen, welke genomen zijn ten aanzien van haring, ansjovis, oesters, mosselen, consumptie-garnalen, zeevisch en zoetwatervis. De Centrale treedt tevens op als gedelegeerde van het Crisisuitvoer-bureau voor die visscherijproducten, ten aanzien waarvan op grond van de Crisis-Uitvoerwet maatregelen zijn genomen en is dus mede belast met de uitvoering van contingentteeringsmaatregelen.

II. Nederlandsche Turfcentrale.

Deze heeft tot taak uitvoering te geven aan de maatregelen, welke genomen zijn tot steunverleening aan de fabrieksturf, welke geproduceerd wordt in de provinciën Groningen, Drenthe en Overijssel.

III. Nederlandsche Centrale voor Eieren en Pluimvee.

Deze heeft tot taak uitvoering te geven aan de maatregelen, welke genomen zijn ten aanzien van de beperking van den pluimveestapel, den afzet van eieren, met name van den uitvoer daarvan, den in- en uitvoer van pluimvee en ten aanzien van gedroogde garnalen. De bemoeiingen ten aanzien van het laatste product zijn aan de Centrale opgedragen, aangezien de gedroogde garnalen veelal worden verwerkt tot pluimveevoeder.

Provinciale Landbouw-Crisis-organisaties.

Mede met de uitvoering van de maatregelen zijn belast de 11 Provinciale Organisaties, wier taak in hoofdzaak bestaat uit:

a. de regeling van de teelt voor die producten, waarvoor deze regeling noodzakelijk is, als: 16. kalveren; 20. mestvarkens; 30. biggen; 40. suikerbieten; 50. aardappelen; 60. vlas.

De uitvoering van deze werkzaamheden geschiedt met behulp van plaatselijke commissies;

b. medewerking aan en verzorging van de inventarisaties, die telken jare één of meerdere malen worden gehouden;

c. geheele of gedeeltelijke uitvoering van de steunmaatregelen op het gebied van gerst en aardappelen;

d. contrôle op bovengenoemde maatregelen en op de teeltregeling voor tarwe.

De Provinciale Organisaties zijn geschikt en bestemd om eventuele andere crisismaatregelen, waarbij het landbouwbedrijf onmiddellijk betrokken is, uit te voeren of te helpen uitvoeren.

Regeling van de verschillende producten.

Ten aanzien van de regelingen, welke voor de verschillende crisisproducten zijn getroffen, moge het volgende korte overzicht worden gegeven:

AKKERBOUW.**Tarwe.**

De steun aan de tarweteelt wordt verkregen door de aan de inlandsche maalindustrie opgelegde verplichting om een door den Minister vastgestelde hoe-

veelheid inheemsche tarwe te vermalen in tarwebloem of tarwemeel, bestemd voor de broodbereiding en voorts de maalindustrie te verplichten die tarwe te koopen voor een door den Minister vastgestelden richtprijs, welke aan de tarwetelers wordt uitbetaald.

Is de tarweoogst — gelijk vanaf het oogstjaar 1932 het geval was — grooter dan de bovenbedoelde hoeveelheid, welke de maalindustrie verplicht is te vermalen, dan wordt het meerdere of uitgevoerd, of voor veevoeder verkocht of wel geleverd aan de maalindustrie, een en ander tegen den geldenden marktprijs, welke beduidend lager is dan de bovenbedoelde richtprijs.

Niettemin ontvangen de telers voor die tarwe ook den richtprijs. Hetgeen echter voor die tarwe minder wordt ontvangen dan de richtprijs bedraagt, wordt verkregen door den richtprijs, waarvoor de maalindustrie de verplicht te vermalen tarwe moet koopen, met een bepaald bedrag te verhoogen, zoodat de maalindustrie voor de tarwe, welke zij verplicht is te malen, betaalt den richtprijs + het bepaalde bedrag. Bepaald is voorts, dat niet meer dan $\frac{1}{2}$ van de totale oppervlakte bouwland voor elk bedrijf met tarwe mag worden bezaaid.

Granen.**A. Rogge.**

De steun aan de roggeteelt is op de volgende wijze geregeld.

Ten einde den roggeprijs op te trekken tot een bedrag, dat voor den teler als loonend kan worden beschouwd en te voorkomen, dat rogge wordt ingevoerd tegen een prijs, lager dan de loonende prijs, wordt voor in te voeren rogge een monopoliewinst geheven. In deze monopoliewinst is een steunbedrag begrepen, hetwelk op de volgende wijze den teler ten goede komt.

De roggeteler verkoopt zijn rogge aan den handelaar tegen een prijs, gelijk aan den wereldmarktprijs, vermeerderd met het steunbedrag. De handelaar zal tot dien koop overgaan, daar hij voor elke 100 kg aldus gekochte rogge, welke hij laat denatureren (voor veevoeder) denaturatievergoeding gelijk aan voornoemd steunbedrag uit het Landbouw-Crisisfonds ontvangt.

Hij, die rogge voor menselijke consumptie wenscht te koopen, kan daarvoor nemen buitenlandsche rogge, met betaling dus van de volle monopoliewinst, of inlandsche rogge.

B. Gerst.

De steun aan de gersteteelt is als volgt geregeld. Bij den invoer van gerst wordt een monopoliewinst geheven, terwijl aan den teler uit het Landbouw-Crisisfonds een steunbedrag wordt uitbetaald. Deze beide bedragen vormen ongeveer het verschil tusschen den wereldmarktprijs en den prijs, welke als loonend voor den teler is te beschouwen.

C. Maïs.

Voor dit product bestaat slechts een regeling t.a.v. den invoer, waarbij een prijsverschil is vastgesteld. Dit prijsverschil is voor den invoer van Java-, Madoera- of Celebes-maïs lager gesteld dan voor den invoer van andere maïssoorten.

D. Haver.

Ook ten aanzien van dit product is slechts een regeling getroffen ten aanzien van den invoer. Voor den uitzaai bestaan geen beperkende maatregelen.

Fabrieksaardappelen.

Ten aanzien van den uitpoot van fabrieksaardappelen zijn beperkende regelen gesteld.

Aan de Aardappelmeelfabrieken, die op coöperatieve grondslag werken, wordt door de Regeering voor het aardappelmeel, hetwelk afkomstig is van fabrieksaardappelen van telers, een zoodanige prijs gegarandeerd, dat daaruit aan de hierbedoelde aandeelhouders-leveranciers van fabrieksaardappelen een loonende prijs kan worden betaald.

Griendproducten en riet.

De steun aan griendproducten en riet geschiedt o.a. door middel van een invoer- en uitvoermonopolie. Het ligt in de bedoeling, dat door het invoermonopolie het binnenlandsche prijspeil op een hooger niveau wordt gebracht en daarop wordt gehandhaafd. De prijsverschillen voor den invoer varieren van f 8.— tot f 2.— per 100 kg. Het uitvoermonopolie is ingesteld teneinde den export te kunnen regelen en verkoopen tegen redelijke prijzen in het buitenland te bevorderen.

A. Griend.

Ook dit gewas wordt gesteund en wel naar de volgende onderscheiding.

1. De griendexploitanten en griendbewerkeren ontvangen ieder voor de helft een bepaald steunbedrag per ha in Nederland gelegen, met 4-jarig griendgewas begroeid griendland. Dit steunbedrag varieert naar gelang van de door de Nederlandsche Akkerbouwcentrale vastgestelde kwaliteit van het gewas, hetwelk vóór een bepaalden datum moet zijn gehakt. De vorengenoemde centrale stelt de opbrengst, de kwaliteit en den staat van onderhoud, welke maatgevend zijn voor de kwaliteitsindeeling vast, terwijl zij contrôle uitoefent bij het hakken.

2. Ten aanzien van eenjarig teengewas wordt aan de griendbewerkeren steun verleend tot zekere bedragen per bos. Ook dit gewas moet vóór een bepaalden datum zijn gesneden volgens de voorschriften van de Nederlandsche Akkerbouwcentrale, tot door deze goedgekeurde bossen gebonden zijn, en afkomstig zijn van in Nederland gelegen gronden, echter onder voorwaarde, dat hiervoor in 1934 steun is verleend voor het wieden.

De steunbedragen varieren al naar gelang van den omvang der bossen. Ook hier geschiedt de meting, telling en keuring der bossen vanwege de Nederlandsche Akkerbouwcentrale.

3. Aan de griendbewerkeren wordt voorts een steun verleend vóór goedgekeurde griendproducten van het gewas, dat afkomstig is van in Nederland gelegen griendlanden. Dit gewas moet vóór een bepaalden datum ten genoegen van de Nederlandsche Akkerbouw-Centrale van de schil zijn ontdaan; het schillen moet op natuurlijke wijze, nadat de producten in water zijn geweekt, hebben plaats gehad, of wel gebuft zijn.

De steun is verschillend vastgesteld voor éénjarig teenhout, wilgenstelen, tweejarig teenhout (rijs), geschikt voor het vervaardigen van manden, tweejarig teenhout (rijs), niet geschikt voor het vervaardigen van manden, en wilgenstokken.

Ook hier geschiedt de contrôle, vóór en na het schillen, vanwege de voornoemde Centrale.

B. Riet.

1. De rietbewerkeren ontvangen voor bladriet, bestemd om regelmatig te worden aangewend voor bedekking van bloembollenvelden, een bepaald bedrag steun per ha in Nederland gelegen bladrietveld, hetwelk, naar het oordeel van de Akkerbouw-Centrale, voldoende in cultuur is gebracht en onderhouden.

2. Wat matriet betreft is de Nederlandsche Akkerbouw-Centrale gemachtigd tot aankoop van 40 pCt. van het totaal aantal bossen matriet van den oogst 1934 en wel voor een vastgestelden prijs per bos van bepaalden omvang.

Dit matriet moet aan bepaalde vereischten van kwaliteit voldoen, wil het in aanmerking komen voor steun.

3. Wat dekriet betreft, zoo is de Nederlandsche Akkerbouw-Centrale gemachtigd tot aankoop van hoogstens 25 pCt. van het totaal aantal bossen dekriet van het gewas 1934, voor een bepaalden prijs per vim (100 bossen).

Vlas.

Ten aanzien van dit product wordt de steunuitkeering beperkt tot de opbrengst van een bepaalde met vlas beteelde maximum oppervlakte.

Aan de *vlastelers* wordt een *teeltpremie* gegeven met dien verstande, dat in totaal geen hooger bedrag aan steun zal worden uitgekeerd dan een bepaald bedrag per ha, berekend over de totale met vlas bebouwde oppervlakte.

Aan door de Akkerbouw-Centrale erkende *vlassers* wordt een *bewerkingspremie* uitgekeerd, met dien verstande, dat in totaal geen hooger bedrag zal worden uitgekeerd, dan overeenstemt met een bepaald bedrag per ha, berekend over de totale met vlas bebouwde oppervlakte, voor zoover de opbrengst daarvan in Nederland tot vlaslint wordt bewerkt.

De uiteindelijk uit te keeren teeltpremie wordt bepaald op het maximum bedrag, indien het voor steun in aanmerking komende vlas wordt verkocht in een tijdvak, waarvoor als waarde voor gerepeld vlas wordt vastgesteld een bedrag van niet meer dan f 0.04 per kg, terwijl vlas, hetwelk is verkocht in een tijdvak, waarvoor als vorenbedoelde waarde een bedrag van f 0.08 of meer per kg is vastgesteld, niet voor teeltpremie in aanmerking zal komen. Voor de tusschenliggende waarden van het gerepeld vlas wordt de teeltpremie naar evenredigheid berekend.

Suikerbieten.

Voor den oogst van 1935 wordt voor dit product steun verleend door een garantie-richtprijs van f 10.— per 1000 kg voor 1540 miljoen kg bieten met gemiddeld suikergehalte geleverd aan grootscheepsvaarwater.

Elk gewest heeft ter verdeling van de 1540 miljoen kg een gedeelte toegewezen gekregen, waarvan aan de telers 75 pCt. van hun garantie van 1934 als vast wordt toegewezen. De resterende 25 pCt. worden verdeeld tusschen de naar het oordeel van de Akkerbouw-Centrale daarvoor in aanmerking komende telers.

Nooit wordt meer garantie gegeven dan overeenkomt met de bietenopbrengst van $\frac{1}{4}$ van het bouwland.

Cichorei.

Ook ten aanzien van cichorei is de steun beperkt tot een areaal van 360 ha met dien verstande, dat per ha niet meer dan voor 34.000 kg wortelen steun wordt betaald.

Uitkeering geschiedt per 1000 kg wortelen tot een maximum van f 5.—. Het uit te betalen bedrag is afhankelijk van de prijsnotering per 100 kg voor goede kwaliteit gedroogde cichorei.

Peulvruchten.

Voor alle peulvruchten is, ten einde het prijsverschil in het binnenland te steunen, een invoermonopolie ingesteld. De prijsverschillen varieren van f 12.— tot f 3.00 per 100 kg met dien verstande, dat de voor menselijk gebruik bestemde peulvruchten gemiddeld met een prijsverschil van f 5.— belast zijn.

Teneinde den export te kunnen regelen en zooveel mogelijk te bevorderen is een uitvoermonopolie voor peulvruchten ingesteld. Met de voornaamste vereenigingen van peulvruchtenhandelaren is door de Nederlandsche Akkerbouw-Centrale een overeenkomst aangegaan, waarbij het door die Vereenigingen ingestelde Nederlandsche Exportbureau voor den Uitvoer van Peulvruchten (de Nebup) met de uitvoering van de exportregeling belast is.

Teneinde verdere steun aan de binnenlandsche markt te bieden is een aankoopregeling voor lange bruine boonen, schokkererwten en groene erwten getroffen, welke ten doel heeft aan de telers een voldoende prijs te garanderen en de handelaren te ontlasten van het risico hunner aankopen.

a. *Veldboonen.* Voor het telen van veldboonen wordt een steun verleend van f 3.50 per 100 kg hier te lande geteelde en gedorschte leverbare boonen van den oogst 1935, welke boonen als gewas in normale vruchtwisseling zijn opgenomen. Voor steun komen niet in aanmerking die veldboonen, welke op contract zijn geteeld.

b. Groene erwten (met inbegrip van kroonerwten) en schokkererwten. Deze producten komen slechts in aanmerking voor steun, indien zij zijn gedatureerd. Om voor steun in aanmerking te komen, moeten deze producten afkomstig zijn van Nederlandschen bodem of zijn ingevoerd nadat een prijsverschil zal zijn betaald. Voorts moeten zij voldoen aan gestelde vereischten ten aanzien van kwaliteitsklassen, terwijl tenslotte niet reeds uit anderen hoofde steun of vergoeding werd verleend.

Het bedrag van den steun wordt vastgesteld naar gelang van de kwaliteit, de door de Akkerbouw-Centrale periodiek vastgestelde waarde van het product en van den richtprijs. De steun van de gedatureerde schokkererwten mag dien der groene erwten niet overtreffen.

c. Gele erwten. Aan dit product wordt steun verleend, welke steun wordt berekend naar gelang van de periodiek vastgestelde waarde dezer erwten, welke voldoen aan standaardmonsters, per vastgestelde hoeveelheid erwten. Hierbij wordt rekening gehouden met de algemeen geldende prijzen van gele erwten, vraag en aanbod van dit product en met andere omstandigheden, welke op de prijzen van invloed kunnen zijn. Op grond hiervan kan het Dagelijksch Bestuur van de Akkerbouw-Centrale zelfs bepalen, dat geen steun zal worden uitgekeerd.

Consumptieaardappelen.

De teelt hiervan is boven een oppervlakte van 5 are slechts mogelijk na uitreiking van een teeltvergunning. Toegestane oppervlakte om met consumptieaardappelen te betelen: 100.000 ha.

Voor de teeltvergunning van 1 ha consumptieaardappelen moet een teeltheffing worden betaald van f 30.— Tot en met een oppervlakte van 10 are is geen teeltheffing verschuldigd.

Teeltheffing moet worden betaald van de aangevraagde en toegewezen oppervlakte verminderd met 10 are.

Teneinde een ineensstorting van de prijzen der consumptieaardappelen te voorkomen, wordt een devaluatievergoeding in uitzicht gesteld, welke wordt bekostigd uit de teeltheffingen.

Koolzaad.

De steunverleening voor den oogst 1936 zal geschieden in den vorm van een teeltpremie voor een oppervlakte van maximaal 3000 ha en tot een maximum bedrag van f 5.— per 100 kg. Het ligt in de bedoeling een prijs van f 12.— per 100 kg te bereiken.

VEEHOUDERIJ.

Varkens.

De teelt van varkens is beperkt, doordat aan iederen georganiseerde het houden van varkens boven een bepaald gewicht slechts is toegestaan in een beperkt aantal, hetwelk in totaal een door den Minister voor het werkgebied van elk der elf Gewestelijke Landbouw Crisis Organisaties bepaald aantal niet te boven mag gaan.

Teneinde dit aantal in de hand te hebben en voortdurend te kunnen controleeren, moeten deze varkens voorzien zijn van vastgestelde oormerken, welke doorlopend zijn genummerd. Voor elk dezer oormerken moet een bepaald bedrag worden betaald.

Door deze beperking wordt getracht weer evenwicht te brengen in de verhouding tusschen vraag en aanbod, zoodat de fokker in staat is een loonnenden prijs voor zijn varkens te bedingen.

Zonder de bovenbedoelde merken mogen varkens niet in voorraad worden gehouden, noch vervoerd, verhandeld of geslacht worden. Na het slachten is een heffing verschuldigd, vastgesteld per kg geslacht gewicht, terwijl voorts bij invoer van varkensvleesch

een prijsverschil in rekening wordt gebracht. Door deze maatregelen wordt beoogd ook voor den vleeschproducent mogelijk te maken op de binnenlandsche markt een loonnenden prijs te bedingen.

Tenslotte zij nog vermeld, dat de Nederlandsche Veehouderij Centrale varkens opkoopt voor de baconfabricage, welke bacon uitsluitend bestemd is voor export. Bij dezen inkoop wordt streng op kwaliteit gelet.

Rundvee.

Op analoge wijze als voor varkens is de teelt van rundvee geregeld. Van de toegewezen kalveren tusschen bepaalde gewichtsgrenzen worden schetsen vervaardigd; elk zoodanig kalf moet door zulk een identiteitsbewijs zijn gedekt. Ook hier is een heffing verschuldigd voor het slachten van rundvee, terwijl voor den uitvoer van runderen en rundvleesch een vastgestelde vergoeding wordt betaald.

Nog zij vermeld, dat eenige malen aflachting heeft plaats gehad van een aantal runderen, welke door de Regeering waren opgekocht, mede om het veel te groote aanbod daarvan te beperken.

Van het van deze dieren verkregen blikvleesch wordt een groote hoeveelheid in het binnenland uitsluitend aan behoeftigen ter beschikking gesteld.

Melkveehouderij.

Melk, boter, kaas, melkproducten, margarine, vetten, oliën voor consumptiedoeleinden bestemd, zoodanige producten, bij de vervaardiging waarvan de voorgenoemde artikelen zijn gebruikt.

De hulpverleening aan de melkveehouderij bestaat uit:

A. het omhoog brengen der binnenlandsche prijzen door heffingen en uitkeeringen, leidende tot het egaliseeren der ontvangsten, zoodat het wel- en nietgeëxporteerde product aan den producent denzelfden prijs opbrengt;

B. de regeling van de toekomstige melkproductie door inkrimping van het productie-apparaat door teeltregelingen;

De stijging der prijzen remt uiteraard het verbruik en stimuleert tegelijk de productie; beide factoren bewerken het tot stand komen van een grooter exportoverschot. Daar de export verlies oplevert en steeds moeilijker wordt, moet door regeling van het productie-apparaat de stimulans om de productie te vergroeten, worden teniet gedaan. B. is dus een correctief op A. Eenzelfde correctief vormt het streven om het binnenlandsche verbruik kunstmatig te verhoogen, teneinde de daling van het verbruik als gevolg van de prijsstijging te neutraliseeren. Ten aanzien van boter geschiedt zulks door boter in de margarine te mengen; ten aanzien van de kaas zou het verbruik benadeeld worden door de heffing op de kaas gelegd. Deze nadeelige invloed wordt echter verzwakt door de heffing over de geheele productie te verdeelen en haar bij uitvoer niet te restitueeren, zoodat het buitenland zelf een deel van de heffing betaalt.

Verhooging van den prijs levert, naast daling van het verbruik, het gevaar op, dat de consument z.g. „vlucht” naar goedkoopere vervangingsartikelen, en dit te meer, daar de prijsstijging de normale verhoudingen tusschen de prijzen van de verschillende artikelen verbreekt. Vandaar, dat, waar mogelijk, ook op de vervangingsartikelen heffingen zijn gelegd tot herstel van dat evenwicht.

De heffing op boter bracht bijgevolg vanzelf mede een heffing op margarine, andere spijsvetten en oliën, waarbij getracht wordt de prijsverhoudingen zoodanig te regelen, dat geen belangrijke verschuivingen van het gebruik van het eene artikel naar dat van andere plaats vindt.

Het kunstmatig omhoog brengen van prijzen drukt vooral in tijden van depressie, met name op werk-

loozen en steuntrekkenden met groote gezinnen. Deze ontvangen dan ook op kaarten margarine tegen lagen prijs.

Consumptiemelk.

Met betrekking tot de consumptiemelk zijn wettelijke voorzieningen getroffen, speciaal in de omgeving der groote steden, welke beoogen den consumptiemelker de meerdere productiekosten te vergoeden, die de productie dezer melk met zich brengt; zou dit niet geschieden, dan zou de consumptiemelker practisch gezien achterop komen, vergeleken bij den producent van industrieel verwerkte melk.

In de overige gebieden des lands bestaan vrijwillige of half-vrijwillige regelingen, welke gelijke doeleinden beoogen.

Opgemerkt zij nog, dat de consumptiemelkregeling in het wettelijk gebied tevens gebezigd wordt voor de kwaliteitsverbetering van de melk en ter bevordering van de stalhygiëne. De „afdrachten”, verschuldigd voor melk van mindere kwaliteit, die in den handel komt, verschaffen de hiervoor noodige fondsen.

FRUIT EN WARMOEZERIJ.

Groenten en Fruitsoorten.

De teelt van alle *groenten* en van sommige *fruitsoorten* is sinds 1934 beperkt.

Gepoogd is op deze wijze evenwicht te brengen tusschen de teelt, die voor een belangrijk deel voor export plaats vond en de nog overgebleven afzetmogelijkheden.

Om dit te bereiken is ook een invoermonopolie voor groenten, fruit en zuidvruchten ingesteld om overstelping der Nederlandsche markt met deze producten te voorkomen en om langs dezen weg tevens fondsen voor steunverlening aan den tuinbouw te verkrijgen.

Een uitvoermonopolie van tuinbouwgewassen bleek noodig om den export beter te kunnen beheerschen en regelen.

Door een systeem van minimumprijzen wordt het product, dat de markt niet kan opnemen, opgevangen.

Deze producten worden in overleg met het Departement van Sociale Zaken beschikbaar gesteld aan de Gemeenten ten behoeve van werkloozen en arm-lastigen.

Tenslotte regelt de Groenten- en Fruitcentrale de verdeling der gelden, die als steun op tuinbouwgewassen worden verleend.

Bloembollen.

Ten aanzien van de *bloembollen* vindt een teeltbeperking plaats, daar ook dit bedrijf, hoewel in 1934 nog een export van f 20.000.000 plaats vond, moest worden ingekrompen.

Het surplus, waarvoor tenslotte geen afzet tegen gestelde minimumprijzen in het buitenland is, wordt opgekocht en uit een export- en roeffing betaald.

Boomen en Bloemen.

Aan de *boomkweekery* is een crediet verleend, terwijl ter tegemoetkoming aan den sterk gedaalden export een afkoop plaats vindt van het surplus van boomkweekerygewassen, welke producten ter beschikking worden gesteld van Gemeenten en daarvoor in aanmerking komende instellingen, die deze in werkverschaffing doen opplanten.

Het bedrijf is in verband met bovenstaande gestabiliseerd op de in 1934 beteelde oppervlakten, zoodat geen uitbreiding plaats vindt.

Ook aan de *Bloemisterij* is een crediet verleend, terwijl maatregelen zijn genomen, om uitbreiding der cultuur te verhinderen.

VISSCHERIJ.

Haring.

Ten aanzien van den aanvoer van pek- en steurharing zijn beperkende maatregelen genomen. Ter

haringvangst mogen slechts schepen uitvaren tot een door den Minister van Landbouw en Visscherij bepaald aantal, terwijl elk schip slechts een beperkt aantal netten mag medenemen. Tusschen twee opeenvolgende reizen moet ieder schip ten minste acht en veertig uur in de haven blijven liggen.¹⁾ Iedere reeder mag voor het geheele seizoen slechts een beperkte hoeveelheid aanvoeren.

Voorts moet de haring aan boord van dezelfde schepen worden verwerkt, welke haar gevangen hebben. De reeders moeten zich tegenover de Visscherijcentrale verbinden de aan boord van hun schepen verwerkte haring in Nederland aan te voeren.

Ansjovis.

De uitvoer van Nederlandsche ansjovis is alleen toegestaan in een verpakking en voorzien van een controlemerk, als bedoeld in de Rijksvoorschriften voor de Ansjovis-Controlevereniging of in de verpakking en voorzien van een stempelmerk, als door den Minister van Landbouw en Visscherij is vastgesteld. Vreemde ansjovis mag alleen worden uitgevoerd, voorzien van een door den Minister vastgesteld stempelmerk. Bij den uitvoer van ansjovis is een heffing verschuldigd.

Oesters.

Aanvankelijk was de uitvoer van oesters slechts toegestaan tegen betaling van een heffing en waren minimum-exportprijzen vastgesteld. Tengevolge van ziekte onder de Zeeuwsche oesters, waardoor de concurrentiemogelijkheden met de buitenlandsche oesters vrijwel geheel verdwenen zijn, is het niet mogelijk gebleken deze maatregelen te handhaven.

Sinds 7 Augustus jl. is het bedrijf op zijn wensch geheel vrij gelaten en is slechts aan de betrokkenen de verplichting tot organisatie bij de Visscherijcentrale opgelegd, zoodat de toestand in het bedrijf van nabij kan worden gevolgd.

Mosselen.

Ingevolge de genomen maatregelen mogen de kwekers/visschers van mosselen deze slechts in den handel brengen voor of boven een door den Minister van Landbouw en Visscherij vastgestelden prijs. Aangezien alle mosselen verhandeld moeten worden door bemiddeling van het Centraal Verkoopkantoor van Mosselen te Bergen op Zoom en de kwekers dus niet meer in relatie komen met de handelaars mag verwacht worden, dat het mogelijk zal zijn deze minimumprijzen te handhaven.

Het vervoeren en uitvoeren van mosselen is slechts toegestaan met een door de Nederlandsche Visscherijcentrale te verleenen vergunning.

Consumptie-Garnalen.

De maatregelen hebben vooral ten doel de positie der garnalenvisschers te verbeteren. Overmatige aanvoeren kunnen worden voorkomen. Het bedrijf is gesloten, behoudens toelating door den Minister van Landbouw en Visscherij. De aflevering der garnalen is aan verschillende beperkende maatregelen onderworpen, welke alle ten doel hebben de visschers te beschermen. Zoo zijn minimumprijzen vastgesteld, tegen welke de visschers slechts mogen afleveren. De aflevering mag slechts plaats hebben in door de Kroon aangewezen plaatsen en onder controle van een ambtenaar der Nederlandsche Visscherijcentrale. De houders van garnalenspellerijen moeten voor het pellen der garnalen ten minste een bepaald pelloon betalen. De uitvoer van consumptie-garnalen is slechts toegestaan aan de Nederlandsche Visscherijcentrale als monopoliehouder.

¹⁾ Van deze laatste bepaling is bij Koninklijk Besluit van 2 November 1935 No. 14 tijdelijk ontheffing verleend.

Zeevisch.

De aanvoer van zeevisch met Nederlandsche schepen, alsmede de aanvoer van zeevisch en versche haring met buitenlandsche schepen en de invoer van zeevisch en haring, welke zich bevindt in verschen, gezouten, gedroogden, bevroren of gekoelden toestand of op eenigerlei andere wijze bewerkt is, zijn slechts toegestaan tegen betaling van een heffing.

De aanvoer van zeevisch met Nederlandsche schepen is voorts slechts toegestaan, wanneer ten aanzien van het betrokken vaartuig door de Nederlandsche Visscherijcentrale een uitvaardercertificaat is verstrekt. Voor het verkrijgen van dit uitvaardercertificaat zijn voorwaarden vastgesteld, waardoor het bedrijf der trawvisscherij is gesloten. Doel van deze bepaling is het productie-apparaat aan te passen aan de beperkte afzetmogelijkheden.

De uitvoer van tong is slechts toegestaan aan de Nederlandsche Visscherijcentrale als monopoliehouder. De bedoeling van dezen maatregel is de groote winsten van de exporteurs op Frankrijk ook aan de reeders ten goede te doen komen.

Zoetwatervis.

De invoer van aal en paling is met een heffing belast. Met de uit deze heffing verkregen gelden is pootaal aangekocht en ter beschikking van de visschers gesteld tegen een prijs van 1 cent per pond. Mede door deze heffing wordt den Nederlandschen visschers de concurrentie met de buitenlandsche aal en paling vergemakkelijkt.

FABRIEKSTURF.

De steunmaatregelen voor de fabrieksturf hebben ten doel voor de in Groningen, Drenthe en Overijssel gegraven fabrieksturf de concurrentie te vergemakkelijken met de goedkoope, meest buitenlandsche steenkool en briketten. De steun wordt slechts verleend voor fabrieksturf, welke is geproduceerd in 1934 of daarna.

Uitgekeerd wordt een bedrag van f 25.— per dagwerk, waaronder wordt verstaan een hoeveelheid van 45 m³ goedgestuwde, lichtdroge turf.

Deze steun wordt slechts uitgekeerd voor fabrieksturf, welke is afgeleverd door bemiddeling van de N.V. Verkoopkantoor Fabrieksturf te Assen. Door de werking van dit Verkoopkantoor wordt de afzet van fabrieksturf geordend. Naast de steunverleening zijn maatregelen tot beperking van de productie genomen.

PLUIMVEEHOUDERIJ.**Pluimvee en eieren.**

De maatregelen hebben ten doel beperking en verbetering van den pluimveestapel en beperking van de eierproductie. Gedurende het broedseizoen — 15 Januari 1935—18 Mei 1935 — was het inleggen van eieren in broedmachines slechts toegestaan aan kuikenbroeders, die in het bezit waren van een broedvergunning, afgegeven door de Nederlandsche Centrale voor Eieren en Pluimvee. Iedere kuikenbroeder mocht slechts een bepaald percentage eieren inleggen van het aantal in 1934 voor 13 April door hem ingelegde eieren. Boven dit percentage kon aan de kuikenbroeders nog een percentage broedeieren worden toegewezen, mits zij dit percentage betrokken van fokkers en/of houders van vermeerderingsbedrijven. De bedoeling van deze laatste bepaling was het fokkerijwezen te steunen.

Tegen frauduleuzen invoer van pluimvee zijn maatregelen genomen.

De invoer van levend en geslacht pluimvee, van kippen-, eenden- en vogeleieren en van alle eierproducten is slechts toegestaan aan de Nederlandsche Centrale voor Eieren en Pluimvee als monopoliehouder. Door de bepaling van het monopolieprijsverschil wordt deze invoer zooveel mogelijk beperkt.

De uitvoer van slachtgevogelte naar Duitschland en van kippen-, eenden- en vogeleieren en van alle

eierproducten is slechts toegestaan aan de Nederlandsche Centrale voor eieren en pluimvee als monopoliehouder.

De productiekosten zijn voor de pluimveehouders verhoogd door de heffingen bij den invoer van voederstoffen. Zolang de uitvoer van eieren naar Engeland nog onbeperkt was, werden deze verhoogde productiekosten gerestitueerd door de restitutie, welke bij uitvoer van eieren gegeven wordt. In de maand Augustus moest de uitvoer van eieren naar Engeland worden gecontingenteerd. Doordat het mogelijk bleek die maand een extra-contingent naar Duitschland uit te voeren, konden voor de maand Augustus de nadeelige gevolgen der Engelsche invoerbeperking nog grootendeels worden weggenomen. Thans zijn deze nadeelige gevolgen echter duidelijk merkbaar.

Overwogen wordt om door het doen van rechtstreeksche uitkeeringen aan de pluimveehouders hun de verhoogde productiekosten te vergoeden. Aan dergelijke uitkeeringen zijn echter veel bezwaren verbonden.

Bij den uitvoer naar Duitschland wordt geen rechtstreeksche restitutie gegeven, doch is deze restitutie verrekend in de heffing, waarmede de export naar Duitschland is belast, teneinde de winst, welke bij export naar Duitschland gemaakt wordt, niet alleen aan de exporteurs ten goede te doen komen. De aldus verkregen bedragen zijn gereserveerd voor de pluimveehouderij en worden op het oogenblik aangewend om den export naar Duitschland gaande te houden door het verlenen van credieten aan de exporteurs.

Gedroogde garnalen.

Maatregelen zijn genomen om den garnalenvisschers zooveel mogelijk een behoorlijken prijs voor hun product te waarborgen. De in- en uitvoer van gedroogde garnalen is slechts toegestaan aan de Nederlandsche Centrale voor Eieren en Pluimvee als monopoliehouder.

Deze Centrale kan gedroogde garnalen aankopen om de markt van dat product te steunen en den afzet daarvan te bevorderen. De Centrale stelt deze garnalen verkrijgbaar voor kippen- en eendenhouders.

MAATREGELEN VAN SOCIALEN AARD.

Gedurende vele jaren is de zorg voor de werklozen een van de belangrijkste problemen, waarmede de maatschappij te kampen heeft. Hoewel over de wijze en den omvang van deze zorg verschil van meening bestaat, is men toch algemeen van oordeel, dat hier een taak voor de Overheid aanwezig is. Trouwens dit is niet iets van vandaag of gisteren, reeds jaren wordt dit gevoeld en is de praktijk dan ook daarmede in overeenstemming.

In het hierna volgende zal getracht worden, in het kort de verschillende maatregelen te belichten, welke van Overheidswege zijn genomen en de betekenis ervan te schetsen voor het maatschappelijk gebeuren.

Allereerst dan hoe de organisatie van deze zorg bij het Rijk is.

Er is de Rijksdienst van de Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling, uit welken naam reeds blijkt, waarmede deze dienst zich onledig houdt. Daarnaast bestaat de Afdeling Werkverschaffing en Steunverleening, welke Afdeling zich tevens bezig houdt met de zorg voor de werklooze jeugd.

Werkloosheidsverzekering.

Een van de oudste vormen van werkloozenzorg — schakelt men voor valide werklozen de armenzorg uit —, is die van de *werkloosheidsverzekering*. Deze vorm mag wel in de eerste plaats worden genoemd, niet alleen omdat hij is de oudste vorm, maar ook omdat hij in zich draagt het normale karakter, d.w.z. in wezen geschikt is en ook bestemd, om in tijden die beter zijn dan de tegenwoordige, een belangrijk deel van de zorg der werkloosheid over te nemen.

- Zooals bekend mag worden verondersteld, is de werkloosheidsverzekering in ons land gebaseerd op de vrijwilligheid en vindt zij haar gestalte in het Werkloosheidsbesluit 1917.

Er zijn, gelijk voor de hand ligt, voor- en nadeelen aan verbonden, dat de werkloosheidsverzekering in Nederland voor een belangrijk deel is toevertrouwd aan de vakverenigingen, doch de praktijk van lange jaren heeft aangetoond, dat de enkele nadeelen niet opwegen tegen de vele voordeelen, die uit dit stelsel voortvloeien.

Zoo goed als het den arbeider vrij staat om tot de werkloosheidsverzekering toe te treden, evenzoo mogen de gemeenten al dan niet tot het Werkloosheidsbesluit 1917 toetreden. Het aantal niet aangesloten gemeenten is slechts zeer gering en het getal verzekerden, dat in die gemeenten woont, bedroeg eind December 1933 slechts 113.

Het laat zich verklaren, dat de tijdsomstandigheden, door welke zoovele arbeiders werkloos worden, door van invloed zijn geweest op het aantal verzekerden, dat tot de werkloosheidsverzekering was toegetreden. De ontwikkeling van een en ander moge blijken uit den volgende staat.

Jaar	Gemiddeld aantal verzekerden (afgerond)	Bijdragen d. verzekerden:		Uitkeeringen:	
		Totaal bedrag:	Gemiddeld per verzekerde:	Totaal bedrag:	Gemiddeld per verzekerde:
1917..	60.000	f 48.408	f 1.67	f 130.374	f 4.35
1918..	140.000	" 497.292	" 3.57	" 988.515	" 7.06
1919..	260.000	" 1.153.260	" 4.43	" 1.789.916	" 6.88
1920..	360.000	" 2.716.267	" 7.54	" 9.792.438	" 27.20
1921..	380.000	" 3.386.658	" 8.91	" 15.193.103	" 39.98
1922..	360.000	" 3.889.440	" 10.80	" 12.540.897	" 34.84
1923..	300.000	" 3.639.164	" 12.13	" 7.154.316	" 23.85
1924..	278.000	" 3.408.256	" 12.21	" 5.206.685	" 18.75
1925..	275.000	" 3.361.468	" 12.09	" 5.053.568	" 18.36
1926..	283.000	" 3.419.367	" 12.38	" 5.215.977	" 18.45
1927..	297.000	" 3.681.994	" 12.33	" 5.999.801	" 20.20
1928..	317.000	" 3.907.396	" 12.33	" 5.130.218	" 16.18
1929..	363.000	" 4.541.079	" 12.51	" 8.117.795	" 22.37
1930..	419.000	" 5.198.045	" 12.40	" 11.563.546	" 27.60
1931..	490.000	" 5.826.074	" 11.88	" 24.648.031	" 50.28
1932..	570.000	" 7.722.473	" 13.53	" 28.336.440	" 49.67
1933..	598.000	" 8.504.349	" 14.22	" 26.952.299	" 45.06
1934..	578.000	" 8.587.866	" 14.86	" 21.344.672	" 36.94

Heel sterk spreken de tijdsomstandigheden wel uit het volgende cijfer. In totaal verloren pl.m. 87.000 personen in 1934 het lidmaatschap der werklozenkas. Daarvan traden er echter weder pl.m. 12.500 tot een andere kas toe, zoodat het werkelijke verlies was pl.m. 74.500. Hiertegenover stonden ongeveer 40.500 nieuwe verzekerden.

Uit bovenstaande cijfers valt reeds op te maken, dat van de zijde der verzekerde arbeiders zeer veel wordt gedaan om de werkloosheidsverzekering in stand te houden. Financieel-economisch gezien is het van de grootste beteekenis, dat door de loontrekken- den ongeveer f 8.6 miljoen uit eigen middelen is gevonden.

Nu ligt het voor de hand, dat door den langen duur van de crisis, de werkloosheidsverzekering niet in alle opzichten meer met het normale percentage van 100 als subsidie van de Overheid kan functioneeren. Wanneer wij zien naar 1934, dan blijkt, dat in dat jaar de Regeering door middel van verhoogde subsidiepercentages het regelmatig functioneeren der werklozenkassen mogelijk heeft willen maken. Zij stelde maximum-percentages vast, boven welke niet gegaan zou mogen worden, met de bepaling, dat geen hooger subsidie zou worden gegeven dan volstrekt noodig was.

Verder bepaalde de Regeering, dat die kassen, welke het maximum-percentage niet bereikten, een extra-bedrag aan subsidie zouden krijgen van 10 pCt. van de over 1934 voor de kas betaalde bijdragen, met dien verstande, dat dit percentage zooveel minder zou

zijn, wanneer het vastgestelde maximum zou worden overschreden.

De voor de verschillende kassen vastgestelde percentages waren in 1934 als volgt:

225 pCt. voor de kassen der landarbeiders;

200 pCt. voor de kassen der houtbewerkers, metaalbewerkers, mijnwerkers, sigarenmakers, steenfabrieksarbeiders en textielarbeiders;

160 pCt. voor de kassen der bouwvakarbeiders, diamantbewerkers, fabrieksarbeiders, kleermakers en transportarbeiders; tenslotte

120 pCt. voor de kassen van opzichthoudend personeel.

Werkverschaffing.

Reeds vele jaren geleden bestond de opvatting, dat wanneer arbeiders buiten hun schuld werkloos waren en er van de zijde van de Overheid hulp diende te worden verleend, deze het beste kon worden gegeven in den vorm van arbeid. In het rapport van de Staatscommissie inzake de werkloosheid van 1913 wordt dan ook heel wat aandacht gewijd aan het vraagstuk van de werkverschaffing voor werklozen. Het was o.a. dit rapport, dat het leven heeft geschonken aan den nu reeds lang opgeheven Nederlandschen Bond voor Werkverschaffing, welke vereniging in de jaren om 1917 en 1918, toen er ook vrij groote werkloosheid hier en daar in ons land heerschte, betere opvattingen omtrent de methode van werkverschaffing naar voren bracht. Deze organisatie en later met groote voortvarendheid de Staat, deden de gedachte ingang vinden, dat wanneer werklozen door de gemeenschap moeten worden geholpen, het aanbeveling verdient, dat zij aan arbeid worden gezet, die als het slechts eenigszins mogelijk is, blijvende waarde voor de gemeenschap heeft. Die gedachte, in 1918 tot uitdrukking gekomen door een post op de Rijksbegroting, is geleidelijk gemeengoed geworden. In de eerste jaren na den oorlog, toen de werkloosheid in ons land, zij het dan ook groot, maar toch lang niet algemeen was, bleek het mogelijk, de groote steden met haar uitzonderlijke positie buiten beschouwing gelaten, de valide-bonafide werklozen door middel van werkverschaffing te helpen.

Tot aan 1928 toe, wisselde het aantal tewerkgestelden bij de werkverschaffingen, waarvoor het Rijk subsidie gaf, tusschen de 2000 en 9000.

Het was mogelijk, voor deze niet zoo omvangrijke groep, regelmatig nuttig werk te vinden, dat over het algemeen van weinig invloed was op de gewone arbeidsmarkt, daar het nl. zonder werkverschaffing toch niet zou gebeuren. Ontginningen, verbetering van afwateringen en overeenkomstige objecten waren in die jaren de meest voor de hand liggende werken.

Toen echter de werkloosheid overal begon te heerschen en steeds grotere groepen op hulp van de Overheid aanspraak konden maken, moest dienovereenkomstig de hulpverlening van de Overheid door middel van werkverschaffing een uitbreiding ondergaan.

Op veel en velerlei wijze is het middel van de werkverschaffing toegepast en vindt het nog voortdurend toepassing. Ontginningen op kleine en groote schaal, verbetering van de afwatering, aanleggen van sportvelden, enz., enz. Het is een zeer omvangrijke lijst van werken, die zoo geleidelijk is uitgevoerd.

Zonder er lang bij stil te staan, moge de aandacht worden gevestigd op hetgeen semi-officieele lichamen, nl. de ontginningsmaatschappijen, in het bijzonder in de vier Noordelijke provinciën van ons land, hebben kunnen doen door middel van werkverschaffing. Vele duizenden hectaren, die onder normale omstandigheden niet of slechts voor een gering deel in cultuur zouden zijn gebracht, zijn door middel van deze ontginningsmaatschappijen tot waardevolle gronden omgevormd. Het laat zich begrijpen, dat in deze tijden, nu het land-, tuinbouw en veeteelt slecht gaat, hier en daar wel eens stemmen opgaan die vragen, of het verant-

woord is, dat mede door middel van werkverschaffing, zooveel nieuw cultuurland wordt gemaakt.

Als antwoord diene dan allereerst, dat toen de ontginningsmaatschappijen werden opgericht en zij haar zegenrijk werk aanpakten, er nog geen sprake was, zelfs in de verste verte niet, van een crisis, zooals thans land- en tuinbouw deze doormaken. Maar afgescheiden daarvan en ook nog daargelaten het feit, dat jaren achtereen duizenden arbeiders een bescheiden stuk brood aan dezen arbeid hebben verdiend, moet men niet uit het oog verliezen, dat het toch ook voor ons volk van de grootste beteekenis is, dat het de beschikking heeft gekregen over groote terreinen die, nadat de werkverschaffing is afgelopen, bij voortduring nieuwe woon- en werkgelegenheid bieden voor velen, wat niet het geval zou zijn geweest wanneer de arbeid, dien ik hier bedoel, niet was verricht.

Soortgelijke opmerkingen kunnen ook gemaakt worden omtrent de ontwatering van groote terreinen land, die slechts in bescheiden mate behoorlijke landbouwproducten konden opleveren en nu door de verbeteringen, welke in werkverschaffing zijn aangebracht, tot de beste cultuurgronden van ons land behooren.

In het algemeen kan dit worden gezegd, dat als men bij het ontginnen van gronden en het aanleggen van bosch niet uitsluitend kijkt naar resultaten van het oogenblik, maar voor oogen houdt de mogelijkheden, welke voor jaren en jaren in de toekomst zijn geschapen, er een zekere voldoening mag zijn over wat tot stand is gebracht en wat nog tot stand wordt gebracht.

Het laat zich eenigermate begrijpen, dat naarmate het ontginnen van grond en wat daarmee verband houdt, meer bezwaar ging opleveren dan vroeger het geval was, omgezien werd naar objecten, welke voor de gemeenschap sneller meer baten konden opleveren. De aandacht viel op verbetering van wegen, aanleg van kanalen, sportvelden, rioleeringen, e.d. Dat men deze objecten aanvatte, was ook een gevolg van het feit, dat door den steeds slechter wordende financiële toestand van vele gemeenten en waterschappen, de mogelijkheid om de hierbedoelde werken als gewone vrije werken uit te voeren, in belangrijke mate werd verkleind. Nu men er toch voor staat, dat tienduizenden van Overheidswege moeten worden geholpen, laat het zich begrijpen, dat getracht is en getracht wordt, van de vele millioenen, welke deze ondersteuning kost, een gedeelte in arbeid met min of meer blijvende waarde om te zetten. Zonder het motief van arbeid te willen verschaffen, zou zeer zeker veel van den hierbedoelden arbeid ongedaan zijn gebleven en zou het aantal van hen, dat alleen op steun à fonds perdu was aangewezen, nog grooter zijn.

Omtrent de organisatie van de werkverschaffing kan nog worden medegedeeld, dat de behartiging van deze zaken voor wat betreft de vier grootste steden, rechtstreeks door het Departement geschiedt, terwijl verder het land in 13 inspecties is onderverdeeld.

Den laatsten tijd zijn in een viertal provincies, nl. Gelderland, Noord- en Zuid-Holland en Noord-Brabant, provinciale Rijkscommissies voor Werkverschaffing in het leven geroepen, die allerlei zaken de werkverschaffing betreffende bezien en den betrokken Minister van voorlichting dienen.

Naarmate het wenschelijk bleek steeds meer van hen, die gesteund werden, in de werkverschaffing te betrekken — werkverschaffing voor allen is onmogelijk — niet zoozeer nog om hun werkwillegheid te toetsen dan wel om te voorkomen, dat zij de geschiktheid om te arbeiden niet al te veel verloren, werden stelsels van rouleeren ingevoerd, waardoor een regelmatige wisselwerking is verkregen tusschen hen, die gesteund worden in geld zonder meer en hen, die door werkverschaffing worden geholpen.

Omtrent den omvang van de werkverschaffing en de steunregeling moge worden verwezen naar een hierna volgenden staat.

Gegevens werkloozenzorg.

Op den laatsten Zaterdag van de maand:	Aantal ingeschreven werkloozen	Van de werkloozen vermeld in kolom B, waren tewerkgesteld bij een werkverschaffing, dan wel opgenomen in een steunregeling	Van het aantal personen, vermeld in kolom C, waren:	
			geplaatst bij een werkverschaffing	gesteund ingevolge de steunregeling:
			Aantal	Aantal
A.	B.	C.	D.	E.
1933 Januari	403.697	187.485	47.690	139.795
1934 "	383.686	193.927	48.062	145.865
1935 "	426.303	218.306	59.053	159.253
1933 Februari	283.830	219.613	53.793	165.823
1934 "	359.511	210.537	58.841	151.696
1935 "	418.147	248.512	64.371	184.141
1933 Maart	343.962	213.576	58.097	155.479
1934 "	331.959	203.447	55.783	147.664
1935 "	382.683	236.048	64.012	172.036
1933 April	311.291	198.773	54.140	144.633
1934 "	308.769	189.085	51.749	137.336
1935 "	368.029	230.612	61.286	169.326
1933 Mei	292.718	189.568	51.993	137.575
1934 "	292.949	178.739	47.312	131.427
1935 "	355.987	225.524	57.646	167.878
1933 Juni	275.585	176.412	45.855	130.557
1934 "	290.675	177.523	45.690	131.833
1935 "	332.880	208.206	52.160	156.046
1933 Juli	276.740	149.114	41.421	107.693
1934 "	295.091	159.604	43.653	115.951
1935 "	331.635	191.099	47.492	143.607
1933 August.	279.909	164.065	41.295	122.770
1934 "	301.288	167.857	45.899	121.958
1935 "	352.217	209.215	51.804	157.411
1933 Septem.	284.805	169.006	41.542	127.464
1934 "	309.430	179.259	48.218	131.041
1935 "	360.743	215.038	51.991	163.047
1933 October	298.298	176.609	44.929	131.680
1934 "	321.993	188.872	52.323	136.549
1935 "				
1933 Novemb.	319.711	189.091	48.090	141.001
1934 "	354.039	210.588	56.829	153.759
1935 "				
1933 Decemb.	392.930	214.686	48.661	166.025
1934 "	408.811	218.817	57.410	161.407
1935 "				

Steunverleening.

In het voorgaande werd er reeds op gewezen, dat de mogelijkheid, om allen die geholpen moeten worden, aan werk te helpen, niet aanwezig is. Niet alleen, dat daarvoor geen voldoende werken beschikbaar zijn en een aantal werkloozen uit hoofde van leeftijd en vroeger beroep bezwaarlijk aan werkverschaffing kan worden gezet, ook het financiële deel speelt hier een belangrijke rol. Al is het loon bij de werkverschaffing in het algemeen sober gesteld, naast uitgaven voor loonen zijn er, gaat men tot werkverschaffing over, kosten voor aankoop van grond, materialen, toezicht, enz. Het vinden van de gelden voor deze uitgaven is dan ook dikwijls een bijna niet te overwinnen moeilijkheid.

Het verlenen van steun à fonds perdu is echter niet, gelijk veleens ten onrechte wordt verondersteld, een aangelegenheid van vandaag of gisteren. Ook in de oorlogsjaren heeft het Koninklijk Nationaal Steuncomité, in samenwerking met de plaatselijke steuncomités, op het terrein van de steunverleening het noodige gedaan. De Staat heeft, toen het Kon. Nat. Steuncomité zijn arbeid ging beëindigen, ook dit deel van sociale voorzorg voortgezet. Aanvankelijk op beperkte schaal, later eenigszins toenemend, onder invloed van de tijdsomstandigheden, toen weer zeer beperkt, al werd vrij omvangrijk in verschillende gemeenten zonder hulp van het Rijk steun verleend en daarna, toen de huidige crisis begon, weer in steeds toenemende mate.

Al moge dan steunverleening geen directe waarde voor de gemeenschap kunnen geven zooals dit met werkverschaffing wel het geval is en uit dien hoofde

de voorkeur voor werkverschaffing te verklaren is, aan den anderen kant is de steunverleening maatschappelijk gezien en ook economisch, van de allergrootste beteekenis. Hoe men ook moge oordeelen over verschillende steunnormen, enz., dit staat toch wel vast, dat nu reeds jaar in jaar uit door ons stelsel van steunverleening, een buitengewoon groot aantal Nederlanders een bepaald levenspeil heeft kunnen behouden. Velen werden door dezen steun, ook de middenstand en andere groepen, in staat gesteld, te blijven leven. Natuurlijk zou men liever voor allen vrijen arbeid en geen steunverleening en/of werkverschaffing hebben gezien, maar waar het niet in de macht van welke Regeering dan ook kan liggen, (onder invloed van het internationaal gebeuren) de arbeidsmarkt algeheel te doen opleven in den zin gelijk men dat zoo graag zou zien, stemt het tot voldoening, dat sociaal-economisch geoordeeld, mede door de steunverleening, een bepaald peil gehandhaafd kon blijven.

Er moge in dit verband nog op worden gewezen, dat zoowel bij werkverschaffing als bij steunverleening, er steeds zooveel mogelijk voor wordt gewaakt, door nauwkeurige voorschriften en strenge controle, dat zij, die op de wijze als hierbedoeld worden geholpen, de voorkeur blijven geven aan arbeid in het vrije bedrijf. Al is het niet te ontgaan, dat onder invloed van den langen duur der hulpverleening, hier en daar elementen zullen zijn, die in feite niet geholpen moesten worden, in het algemeen mag dit nadrukkelijk worden geconstateerd, dat arbeidschuwheid in geen enkel opzicht een verschijnsel is dat veelvuldig voorkomt. De arbeidslust is groot en de Overheid zorgt, dat deze arbeidslust niet gedood wordt door de hulp die zij verleent, al is, gelijk voor de hand ligt, hier voortdurende waakzaamheid onontbeerlijk.

Wat nu de steunverleening zelf betreft zij er op gewezen, dat bij de beoordeeling van de vraag of en in welke mate ondersteuning noodig is, met inachtneming van bepaalde aangegeven normen, die als *maxima* gelden, nauwlettend met den toestand van elk gezin rekening moet worden gehouden.

Voor ondersteuning komen slechts in aanmerking diegenen, die zich het noodzakelijk levensonderhoud niet kunnen verschaffen, terwijl slechts in zoodanige mate steun wordt verleend, als met het oog op de behoeften en de omstandigheden van den ondersteunde noodzakelijk moet worden geacht. Niemand kan aan de steunregeling eenig recht op ondersteuning ontleenen.

Ook kostwinners en onder bepaalde omstandigheden kostgangers, kunnen voor hulp in aanmerking komen.

Het laat zich verklaren, dat in den loop der jaren de geheele organisatie van de steunregeling en de controle in belangrijke mate is verscherpt en allerlei voorzieningen zijn getroffen, waardoor het mogelijk is gemaakt de hulp slechts te verleen daar, waar deze onontbeerlijk is.

In het midden van 1934 is een belangrijke herziening van de steunregeling ingevoerd, waardoor de bedoeling van de Overheid om slechts daar hulp te verleen waar deze noodig is, nog beter dan voordien tot haar recht komt.

Loonbijslag.

Het ligt voor de hand, dat naarmate de slechte toestand op de arbeidsmarkt voortduurt, regelmatig wordt omgezien naar middelen, welke ertoe kunnen bijdragen het aantal arbeiders, dat niets doet, kleiner te maken. Eén van deze middelen is de z.g. regeling van den loonbijslag in land- en tuinbouwbedrijven. Deze regeling komt in het kort hierop neer, dat getracht wordt, den landbouwer en tuinder te bewegen, meer arbeidskrachten dan hij aanvankelijk van plan was, in zijn bedrijf op te nemen.

De regeling nu gaat uit van deze gedachte, dat de landbouwer een bepaald bedrag per hectare zelf draagt, alvorens van Overheidswege toeslag wordt gegeven. Dat minimumbedrag, dat wisselt naar gelang van streek en gewas, wordt door de Inspecteurs

voor de Werkverschaffing, in overleg met deskundigen, vastgesteld. Hetgeen *boven* dat minimum-bedrag wordt uitgekeerd, komt voor de helft ten laste van den landbouwer en voor de andere helft ten laste van Rijk en gemeente samen.

Voor de streek van den groven tuinbouw in Noord-Holland en voor het Westland, is de regeling eenigszins anders en wel als volgt. De tuinder en/of kweker draagt van het loon van *nieuw* aan te stellen arbeiders $\frac{2}{3}$ gedeelte, terwijl $\frac{1}{3}$ gedeelte komt voor rekening van Rijk en gemeente.

Er zijn een aantal voorzieningen getroffen, welke het mogelijk maken, om verkeerde handelingen zooveel mogelijk te keeren. Zoo wordt ervan uitgegaan, dat het niet de bedoeling is het bedrijf als *bedrijf* te steunen, aangezien dit een zaak is die meer behoort tot het terrein van den landbouw-crisissteun. Wel is de bedoeling, dat getracht wordt een uitbreiding te geven aan het aantal geplaatste arbeiders. Het is dan ook gelukt om het zoover te brengen, dat ongeveer 4000 nieuwe land- en tuinbouwarbeiders zijn opgenomen. Gebleken is, dat in verschillende gebieden de regeling weinig ingang heeft gevonden, waarschijnlijk door het feit, dat de bedrijfsleiders geen mogelijkheid meer zien meer te verloonen, ook al, omdat zij vaak geen vreemd personeel in dienst hebben.

Werkfonds.

Een andere methode door de Regeering aangevat om de werkgelegenheid te verruimen is gelegen in het Werkfonds.

Er blijkt in den lande niet overal onverdeelde verwondering te bestaan over de resultaten, welke door middel van het Werkfonds zijn verkregen. Dat de *feiten* echter anders zijn, blijkt wel uit hetgeen de Regeering mededeelt op blz. 10 van de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer op het Voorloopig Verslag over het 1e hoofdstuk der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1936. De Regeering zegt daar, dat niet kan worden toegegeven, dat de tot dusverre met het Werkfonds verkregen resultaten teleurstellend mogen worden genoemd en dat in het bijzonder in den laatsten tijd zeer weinig gedaan zou zijn. Het tegendeel moge blijken uit het volgende overzicht.

De door het Werkfonds goedgekeurde plannen beliepen:

op 15 December 1934 een bedrag van	f 16.229.925,65
„ 15 Maart 1935 „ „ „ „	20.249.789,65
„ 15 Juni 1935 „ „ „ „	26.968.647,85
„ 15 September 1935 „ „ „ „	34.586.422,85 en
„ 23 October 1935 „ „ „ „	37.393.533,41

Bovendien liggen, zoo schrijft de Regeering, nog een tiental plannen ter goedkeuring gereed, tezamen tot een bedrag van ongeveer 3 miljoen. Rekening houdende met het voor den scheepsbouw benoemde bedrag en de gelden, bestemd voor den aanleg der Friesch-Groningsche kanalen, is op het volle bedrag van f 60 miljoen beslag gelegd.

De Regeering vestigt ook de aandacht op het feit, dat niet zelden aanvragen worden ingediend, zonder dat plannen en raming van kosten zijn opgemaakt en zonder dat overeenstemming omtrent de bij die plannen betrokken belangen is bereikt, terwijl het verder voorkomt, dat eerst geruimen tijd na de goedkeuring door het Werkfonds tot uitvoering wordt overgegaan. Dergelijke oorzaken van vertraging ontstaan geheel buiten toedoen van het Werkfonds.

Als voorbeeld wordt genoemd, dat aan een der gemeenten op 24 September 1934 een crediet ten bedrage van bijna f 500.000 werd toegestaan, terwijl thans nog niet met de uitvoering is aangevangen.

Teneinde te bewerkstelligen, dat het Werkfonds, beter dan tot nu toe het geval was, aan de verruiming van de werkgelegenheid kan medewerken, wordt, zoo deelt de Regeering mede, dit fonds zoodanig gereorganiseerd, dat de z.g. openbare werken en de groep industriele projecten, afzonderlijk zullen worden behandeld.

Arbeid van vreemdelingen.

Ons land heeft zich er steeds op kunnen beroepen, dat ieder die uit het buitenland kwam en binnen de grenzen van de wet bleef, hier kon arbeiden. De toestanden werden op de arbeidsmarkt echter zóó slecht, dat het niet was te ontgaan of maatregelen moesten worden genomen.

Na den wereldoorlog zijn bijna overal in de wereld voorzieningen getroffen tot bescherming van de eigen arbeidsmarkt. Niet alleen werd het paspoort ingevoerd om vreemde arbeidskrachten te weren, doch later zijn allerlei bijzondere voorzieningen getroffen om de vestiging van buitenlandsche arbeidskrachten tegen te gaan. De feiten zijn thans zóó, dat tengevolge van al deze maatregelen nergens ter wereld een Nederlander arbeid kan verrichten zonder dat hij in het bezit is van een vergunning van het daarvoor aangewezen Overheidsorgaan. De vrije trek, het gaan van duizende Nederlanders naar het buitenland, zooals dit tientallen van jaren heeft bestaan, is dan ook practisch geheel opgeheven. Bovendien zijn op groote schaal Nederlanders, die in het buitenland waren, naar ons land teruggekomen.

Het laat zich dan ook begrijpen, dat de Nederlandsche Regeering maatregelen ging nemen. Een wettelijke voorziening moest worden getroffen om het verrichten van arbeid door vreemdelingen aan bepaalde regelen te binden. In de Memorie van Toelichting op het desbetreffende wetsontwerp schreef de Regeering: „Ofschoon de toestand op de Nederlandsche arbeidsmarkt in de laatste jaren steeds ongunstiger werd, zoodat de omvang der werkloosheid een afmeting heeft aangenomen zooals nog nooit werd geregistreerd, heeft Nederland tot nog toe zijn aloude vrijheid op het gebied der arbeidsmarkt zooveel mogelijk gehandhaafd.”

„In den loop der laatste jaren werd van verschillende zijden de Regeering gesteld voor de vraag of door de geschetste internationale arbeidsmarkt-politiek geen gevaar dreigt voor onze eigen arbeidsmarkt en of de positie van onze arbeiders ten aanzien van het werken in andere landen niet sterker zou worden, als de vrijheid, die vreemde arbeiders op de Nederlandsche arbeidsmarkt genieten, slechts voorwaardelijk wordt verleend.”

In dezelfde Memorie van Toelichting zei de Regeering nog, dat er op 31 December 1930 86.000 vreemden in Nederland in loondienst werkzaam waren, welk aantal na dien nog in belangrijke mate is toegenomen.

In de wet, welke wij hier op het oog hebben, wordt in art. 1 het volgende gezegd.

„Voor de toepassing dezer wet wordt verstaan onder:

Arbeid:

a. arbeid, van welken aard ook, welke wordt verricht in dienst van derden, al dan niet tegen genot van loon of andere vergoeding in geld of in natura;

b. arbeid, die in aangenomen werk in de onderneming van den werkgever wordt verricht, zoowel van hem, die dien arbeid persoonlijk verricht als van hen, die dezen bijstaan.”

„Werkgever; ieder, natuurlijk of rechtspersoon, die een ander arbeid doet verrichten.”

„Vreemdeling; hij, die niet de Nederlandsche nationaliteit of het Nederlandsch onderdaanschap bezit.”

Bij Kon. Besluit is bepaald, dat werkgevers geen werk mogen doen verrichten door vreemdelingen, zonder een schriftelijke vergunning, namens den Minister te verleen. Juist thans is een wetsontwerp ahangig om het mogelijk te maken, dat voor deze vergunning een zekere vergoeding aan den Staat wordt betaald.

Nadat deze wet van kracht werd, zijn eenige Kon. Besluiten afgekomen, waarbij is bepaald, welke arbeid in den zin van de wet zonder schriftelijke vergunning van den Directeur van den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling niet door vreemden mag worden verricht.

De desbetreffende lijsten, die zijn afgekondigd bij Kon. Besluiten van 14 September 1934 No. 10 en

3 April 1935 No. 10 en voorts van 17 Augustus 1935 No. 90, loopen tot No. 87 en omvatten zeer vele bedrijven. Ik mag er van noemen: fotografischen arbeid, bedrijven, die parquetvloeren e.d. maken, kleermakerijen, arbeid in tricotagefabrieken. Verder ijsventers en handelsreizigers. Arbeid in warenhuizen, winkels; het vak van chauffeur. Arbeid bij banken, hotels, café's, schouwburgen en spelen van muziek. Arbeid in kappersinrichtingen, timmer- en metselafabrieken. Arbeid in de metaalindustrie en in de gloeilampenbranche. Werk in dameshoedenfabrieken. Arbeid verricht door ingenieurs. Werk in baksteen- en cementfabrieken, in glasfabrieken, in het bouwvak, in houtzagerijen, in leerfabrieken, in ondernemingen, die rietwaren vervaardigen, in klompenfabrieken. Arbeid in wagenmakerijen en in diverse textielondernemingen en tenslotte arbeid in land- en tuinbouw.

De zorg voor de werklooze jeugd.

Sinds in 1931 van Rijkswege de aandacht van de gemeentebesturen werd gevestigd op den zorg voor de werklooze jeugd, valt een voortdurende uitbreiding van dit cultureele werk waar te nemen.

Deze uitbreiding geldt zoowel het cursuswerk als de werkobjecten, terwijl daarnaast in 1935 met Rijkshulp een nieuwe vorm is opgekomen, n.l. die van het kampwerk, dat tot dien in verkleinden omvang door het Nat. Crisis-Comité werd gesteund.

Cursuswerk (algemeen).

In 1934 werd ten behoeve van het cursuswerk, enz. door het Rijk rond f 400.000 beschikbaar gesteld. Op 1 September van dit jaar waren ongeveer 150 gemeenten door een subsidietoezegging in staat dezen arbeid te laten verrichten.

Als cursuswerk werden in deze gemeenten vak- en z.g. theorielessen gegeven, waarnaast in vele gemeenten gelegenheid tot sport en tot ontspanning bestaat, terwijl in een aantal gemeenten voor de werklooze meisjes cursussen worden georganiseerd in huishoudelijke kennis of voor opleiding tot dienstbode.

Vakcursussen.

Wat de vakcursussen betreft, worden die in timmeren en houtbewerking in het grootste aantal gemeenten aangetroffen en wel in 40. Daarop volgen de cursussen motorkennis in 33 gemeenten. Hiertoe behoort ook de opleiding voor auto-rijbewijs.

Naast de timmercursussen staan de cursussen van lichter houtarbeid tot handarbeid, zooals figuurzagen en houtsnijwerk, welke op 29 plaatsen worden georganiseerd. Schildercursussen waren er in 18 gemeenten; cursussen in metaalbewerking in 20. Electrisch en/of autogeen lasschen werd in 16 gemeenten aan de deelnemers geleerd. Ook de teekencursussen mogen zich klaarblijkelijk in groote belangstelling verheugen. Lijn-, hand- of bouwkundig teekenen werd in 27 gemeenten beoefend, speciaal scheepsbouwkundig teekenen in 6 en werktuigbouwkundig teekenen in 11 gemeenten.

Bijzondere vermelding in verband met de vakcursussen verdient nog de instelling van z.g. Centrale Werkplaatsen in bijna 20 gemeenten.

Eenige typisch plaatselijke cursussen zijn een slagcursus in Utrecht, een cursus nettenbreien in Tiel en Harlingen, stoel- en korfmatten te Dantumadeel en gas- en waterfitten te Winschoten.

Landbouw- of tuinbouw cursussen, met of zonder practisch werken in tuintjes, worden in 14 gemeenten aangetroffen.

Theoriecursussen.

Naast de vakcursussen namen in de hierbedoelde gemeenten de theoriecursussen een belangrijke plaats in. Hiertoe behooren algemeene ontwikkeling en vervolgonderwijs, moderne talen, boekhouden, handelskennis, stenographie en machineschrijven, evenals de cursussen uitgaande van het Polytechnisch Bureau Nederland Arnhem (P.B.N.A.), dat schriftelijk individueel onderwijs geeft.

Bij de zorg voor de meisjes dient onderscheid gemaakt te worden tusschen die cursussen, welke de meisjes een opleiding tot dienstbode willen geven en die, welke de deelnemers meer algemeen tot een of anderen huishoudelijken arbeid bekwamen en die gelegenheid bieden tot het leeren van koken, naaien, verstellen, strijken en dergelijke.

Een werkelijke opleiding tot dienstbode met of zonder nazorg in den vorm van practisch werken in een huishouding, wordt in 14 plaatsen gegeven, terwijl lessen in koken, naaien enz. in 14 gemeenten worden georganiseerd. Al deze arbeid wordt thans sterk uitgebreid.

Werkobjecten.

In een Regeeringsaanschrijving van Januari 1934 werd eveneens de aandacht gevestigd op de werkverschaffing voor jeugdigen. In 1934 werden in een 27-tal gemeenten werkobjecten uitgevoerd of aangevangen. Ook dit deel van het werk heeft in 1935 een groote uitbreiding ondergaan. Tot 1 October 1935 werden voor 72 gemeenten één of meer werkobjecten goedgekeurd.

Onder deze werkobjecten komt vooral het gereedmaken of beter inrichten van sport- en speelterreinen veelvuldig voor, evenals het verbouwen van oude lokalen of panden tot werkplaats ten behoeve van de vakcursussen voor jeugdige werklozen. In 4 gemeenten is de bouw van een zwembad en in 3 gemeenten het maken van een openluchttheater als werkobject gekozen.

Op meerdere plaatsen worden plantsoenen aangelegd of verfraaid. In een enkele gemeente wordt een bestaand gebouw tot jeugdgebouw omgebouwd of wordt een geheel nieuw jeugdhuis opgetrokken. Ook is de inrichting van een museum in een tweetal gemeenten tot werkobject genomen. Daarnaast zijn er tal van kleinere objecten zooals het maken van banken, plantennaambordjes voor plantsoenen, enz.

Naarmate de toestanden ernstiger werden, moest naar nieuwe middelen worden omgezien. Een van deze middelen is het op peil houden van de geestgesteldheid van de jongeren door hen te brengen in kampen van gelijkgezinden, waar zij telkens gedurende een periode van 2 maanden nuttigen arbeid kunnen verrichten.

Om dit te bereiken zijn een viertal organisaties in het leven geroepen, de Prot. Christelijke; de R.K.; de Moderne en de Neutrale richting. Deze richtingen organiseren, met subsidie van het Departement van Sociale Zaken, thans op 16 à 17 plaatsen van ons land kampen, waar de jongeren uit geheel Nederland eenigen tijd allerlei nuttige bezigheden komen verrichten.

Een vorm van jeugdwerk, die zich ook sterk ontwikkelt, is de centrale werkplaats, alwaar, alsof het een fabriek is, de jonge man onder goede leiding allerlei werkzaamheden, die in een fabriek moet worden gedaan, verricht.

Teneinde behoorlijke coördinatie te verkrijgen, is een Rijkscommissie in het leven geroepen, die zich in het bijzonder met al deze vraagstukken bezighoudt.

Aangezien bij arbeid als dezen niet mag worden stilgestaan en voorop moet worden gesteld, dat normale arbeid, dus een opnemen in het bedrijfsleven, het allervoornaamste is, worden thans pogingen in het werk gesteld om dit te bereiken, door het geheele bedrijfsleven mobiel te maken. Men wil arbeid, welke door de tijdsomstandigheden in fabrieken en werkplaatsen en in Overheidsbedrijven onbenut blijft liggen, door jonge werklozen laten aanvatten, die daarvoor geen loon in den gewonen zin van het woord zullen krijgen, doch een kleine vergoeding. Hierdoor worden zij in staat gesteld, als straks het algemeene bedrijfsleven weer opleeft, als volwaardige arbeider in het bedrijf terug te keeren.

Tenslotte zij hier nog gewezen op hetgeen geschiedt om intellectuele werklozen, die niet door gewone werkverschaffing kunnen worden geholpen, aan arbeid te plaatsen. Bij het Centraal Bureau voor de Statistiek werken een 80 man van deze categorie aan de

budget- en de verkeersstatistiek. Het P.T.T.-bedrijf heeft, ook in samenwerking met Sociale Zaken, een 60 afgestudeerden aan onbenutten, doch maatschappelijke arbeid gezet. Ook elders geschiedt dit, zij het dan op meer kleine schaal. Het doel is: a. deze groep, die het extra-zwaar heeft, kracht te geven en b. arbeid te laten verrichten die, hoewel niet direct noodig, toch beteekenis heeft.

MEIJER DE VRIES,

Hoofdinspecteur voor de Werkverschaffing

ONTVANGEN BOEKEN.

Crisis door Dr. H. Colijn e.a. (Zutphen 1935; N.V. G. J. A. Ruys' Uitg. Maatschappij. 244 pag. Prijs ingenaaid f 2.—).

Na een eerste artikel van Dr. Colijn, getiteld „De weg naar en uit de crisis”, waarin schr. vooral pleit voor herstel van een vrijer ruilverkeer, bespreken een veertiental schrijvers de crisis in verschillend verband. Wij noemen hier enkele als „Crisis en Volksziel” door Dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, „Crisis en Staatkunde” door Dr. L. W. G. Scholten, „Crisis en Staatsfinanciën” door Jhr. Mr. D. J. de Geer, „Crisis en Werkloosheid” door J. Schipper, „Crisis en Handelspolitiek” door Dr. Mr. P. A. Diepenhorst.

Nationale economie door Ir. C. Wolterbeek. (Haarlem 1935; H. D. Tjeenk Willink & Zoon N.V. Prijs f 2.25 ing., f 3.90 geb.).

Het eerste deel van dit boek behandelt allerlei economische problemen; het tweede gedeelte geeft richtlijnen voor een positieve politiek. De schrijver pleit voor een groote organisatie van nationale economie in den zin van een plan tot bestrijding der werkloosheid, dat uit 5 punten is samengesteld, nl. 1o. steun aan de voor de wereldmarkt werkende bedrijven; 2o. uitbreiding van de taak van het Werkfonds; 3o. werkverruiming door het Verkeersfonds en het Bouwfonds; 4o. de verzorging der werklozen wordt Rijksaangelegenheid; 5o. Economische wetgeving.

Overzicht van de Nederlandsche Crisispolitiek door Mr. D. J. Hulshoff Pol. (N.V. Alg. Boek- en Handelsdrukkerij v.h. Batteljee & Terpstra, Oude Rijn 39, Leiden, 180 pag. Prijs f 2.50).

Het werkje, dat is ingedeeld in een algemeen en een bijzonder deel, geeft meer dan de titel zou doen verwachten. De schrijver volstaat niet met het geven van een opsomming van de verschillende crisis-maatregelen en de grondslagen daarvan, doch geeft ook een overzicht van de verschillende fasen van de Nederlandsche handelspolitiek en een beschouwing van verschillende verklaringen van de huidige crisis.

De werking van de crisisinvoerwet. Nota van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rotterdam. (Rotterdam 1935).

De Kamer geeft in dit boekje bekendheid aan de uitkomsten van een door haar naar de werking der genoemde wet ingesteld onderzoek.

Staatkundige schetsen door Mr. J. Nieuwhof. (Haarlem 1934; H. D. Tjeenk Willink & Zoon. Prijs f 0.60).

De schrijver toetst het staatsbestuur van onzen tijd aan de begrippen goodwill en dismanaging.

Nederland-Duitsland, Handelspolitieke Beschouwingen samengesteld door Mr. A. E. von Saher. (Den Haag 1935; W. P. van Stockum & Zoon).

Een volledige tekst-uitgave van de belangrijkste Nederlandsch-Duitsche handelsverdragen op verzoek van de Ned. Kamer van Koophandel voor Duitschland samengesteld.

De Clearingwetgeving door Mr. Max Meyer. (Haarlem 1935; H. D. Tjeenk Willink & Zoon. Prijs f 3.25).

Gids voor de praktijk, waarin de schrijver zich niet alleen beperkt tot de clearingregelingen, doch ook nagaat welke rechtsgevolgen deze regelingen hebben met betrekking tot eenige belangrijke onderwerpen van burgerlijk en handelsrecht.

Florinus Saavis Franquillus in Undis door Prof. Mr. Dr. H. C. Bordewijk. (Groningen 1935; J. B. Wolters. Prijs f 0.75).

In deze bekende brochure houdt de schrijver een pleidooi tegen muntverzwakking.